

วารสาร
พุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์
Journal of Buddhistic Sociology

ISSN: 2697-5130 (Print)
ISSN: 2697-5254 (Online)

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2567)
Vol.9 No.2 (April-June 2024)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช
Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus

วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ Journal of Buddhist Sociology

ISSN: 2697-5130 (Print)

ISSN: 2697-5254 (Online)

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2567)

Vol.9 No.2 (April – June 2024)

▶ กำหนดออกวารสาร ปีละ 4 ฉบับ (ราย 3 เดือน)

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มีนาคม | ฉบับที่ 3 เดือน กรกฎาคม – กันยายน
ฉบับที่ 2 เดือน เมษายน – มิถุนายน | ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม – ธันวาคม

▶ วัตถุประสงค์

วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช เป็นวารสารวิชาการ เพื่อเป็นสื่อกลางส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้ในด้านพระพุทธศาสนา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการประยุกต์ใช้องค์ความรู้จากการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้ากับพระพุทธศาสนา ผลงานทั้งทางด้านการวิจัย และผลงานทางวิชาการ บทความวิจัย หรือบทความวิชาการ ในมิติด้าน พุทธศาสนา การพัฒนาสังคม สังคมวิทยา ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย
2. เพื่อเผยแพร่งานการศึกษาค้นคว้าและวิจัยด้านด้านพระพุทธศาสนา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นทางวิชาการของนักวิชาการ บุคลากร เจ้าหน้าที่ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยบทความต้องเป็นงานที่ไม่เคยถูกนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดเห็นของคณะผู้จัดทำ และมิใช่ความรับผิดชอบของวารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงถึงที่มาของบทความให้ชัดเจน

▶ ที่ปรึกษา

พระธรรมวชิรากร
พระราชวิสุทธิกวี, ดร.

▶ บรรณาธิการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพมาศ เสวตวรโชติ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

▶ กองบรรณาธิการ

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.ดร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
พระครูโฆสิตวิฒนานุกูล, ผศ.ดร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
พระเมธีวชิราภีรัต, ผศ.ดร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช
พระครูนิติธรรมบัณฑิต, ผศ.ดร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช
รองศาสตราจารย์ ดร.เดชชาติ ตีรทรัพย์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก นุ่นกล้า
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศริน มนูญผล
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติรี ชุมเสน
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ สหพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ศรีคำมูล
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาจุฬาราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณณพงษ์ วงศ์ณาศรี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวนธง ครุฑจ้อน

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา วงศ์ยิมย่อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ดร.สำเร็จ จันทุม

ศึกษานิเทศก์กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ดร.บุรินทร์ภักดิ์ พรหมมาศ

กองการศึกษาเทศบาลตำบลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรปราการ

ดร.พัชรี สุเมธกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร.ปรียา สงค์ประเสริฐ

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

ดร.ปิยะสุดา เพชรเวช

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ดร.สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

▶ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระมหาโยธิน มหาวิโร, ดร.

นายจิรพัฒน์ เผื่อแก้ว

▶ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร, ดร.

พระปลัดประวิทย์ ธนปญโญ

พระมหาประทีน เขมจารี

นางจิตรา อุนจะนำ

▶ออกแบบปก

พระมหาอดิศักดิ์ คเวสโก

▶จัดรูปเล่ม

นายจิรพัฒน์ เผื่อแก้ว

▶ พิมพ์ที่

โรงพิมพ์เม็ดทราย

1648 ถนนราชดำเนิน ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร: 0-7534-3768, 063-313 7828

▶ เจ้าของ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไกรราช

128 หมู่ 6 ตำบลนาพรุ อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์ 075-809 128-9 | E-mail: thammarat.yo@mbu.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ (Journal of Buddhist Sociology)

เป็นวารสารอยู่ในฐานข้อมูล TCI (Thai Journal Citation Index-TCI) กลุ่ม 2 (ถึง 31 ธันวาคม 2567) ซึ่งฉบับนี้ ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 ประจำปีพุทธศักราช 2567 ทางกองบรรณาธิการได้กำหนดการออกวารสารปีละ 4 ฉบับ โดยจะพยายามพัฒนาคุณภาพของบทความในวารสารให้ได้มาตรฐานที่ดียิ่ง ๆ ขึ้น เพื่อเป็นสื่อกลางเผยแพร่องค์ความรู้ในด้านพระพุทธศาสนา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และการประยุกต์ใช้องค์ความรู้จากการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้ากับพระพุทธศาสนา โดยบทความในฉบับที่ 9 ปีที่ 2 นี้มีบทความทั้งหมด 9 เรื่อง ทุกเรื่องได้ผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลายสถาบันการศึกษา

ปัจจุบันการอุดมศึกษาในยุค 4.0 กำลังเผชิญกับความท้าทายด้าน “การเรียนรู้ยุคใหม่” ที่เกิดจากการเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานการเรียนรู้ ซึ่งเน้นการสร้างบัณฑิตพันธุ์ใหม่ เพื่อให้เป็นกำลังคนที่มีสมรรถนะและคุณภาพสูง การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้มีความหลากหลายในกลุ่มเป้าหมาย รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ ไปจนถึงวิธีการวัดประเมินและผลที่เชื่อในศักยภาพของคนทุกคนที่จะค้นหาและพัฒนาตนเองได้ ในกระบวนการเรียนรู้จึงย่อมไม่มี “สูตรสำเร็จรูป” ตายตัว หากแต่แปรผันและปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นได้ตามสภาพบุคคล บริบทเศรษฐกิจ และภูมิสังคม บนฐานการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนในพื้นที่และชุมชน

กองบรรณาธิการวารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้จะเป็นเวทีทางวิชาการ ที่จะกระตุ้นความคิดและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “ด้านการเรียนรู้ยุคใหม่” ของนักวิจัย นักวิชาการและผู้อ่านทุกท่าน ทั้งนี้ เพื่อการมีส่วนร่วมในการจุดประกายความคิดหรือต่อยอดความคิด อันจะก่อให้เกิดกระบวนทัศน์ทางความคิด (Paradigm Shift) ที่จะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ การผลิตนวัตกรรมและการพัฒนาเยาวชน 4.0 ให้เป็นผู้ที่สามารถก้าวทันโลกและทันเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล ตามนโยบายประเทศไทย 4.0

ในนามกองบรรณาธิการวารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ ต้องขออนุโมทนาขอบคุณต่อท่านเจ้าของบทความทุกบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกทุกท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความให้มีคุณภาพทางวิชาการที่ดียิ่งขึ้น และต้อง

ขอขอบคุณทีมงานผู้จัดทำวารสารทุกท่าน ที่ได้สนับสนุนวารสารฉบับนี้ให้สำเร็จตามเป้าหมาย และออกได้ทันตามระยะเวลาที่กำหนด รวมถึงสมาชิกวารสารและผู้อ่านทุกท่าน ที่ได้ติดตามวารสารมาอย่างต่อเนื่อง

และหากท่านผู้เขียนหรือท่านผู้อ่านท่านใด มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สามารถส่งความเห็นมาได้ที่ thammarat.yo@mbu.ac.th ทางกองบรรณาธิการ ขอน้อมรับมาปรับปรุงแก้ไขด้วยความยินดีเป็นอย่างยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพมาศ เสวตวรโชติ)

บรรณาธิการ

บรรณาธิการ

(ก)

บทบรรณาธิการ

(จ)

การเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และแบบอุปนัย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนวิชาหลักภาษาไทยของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

1

A COMPARISON OF THE EFFECTS OF 5Es INQUIRY-BASED INSTRUCTION AND INDUCTIVE INSTRUCTION ON LEARNING ACHIEVEMENT AND RETENTION IN LEARNING THAI GRAMMAR OF GRADE 6 STUDENTS IN SCHOOLS UNDER NONTABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

จันทร์เพ็ญ ปรีวิสัย, สุวรรณิ ยะทะกร และอภิรักษ์ อนุมาน

ผลการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3

13

THE EFFECTS OF CREATIVITY-BASED LEARNING MANAGEMENT ON CREATIVE WRITING ABILITY AND ATTITUDE TOWARD THAI LANGUAGE OF GRADE 6 STUDENTS IN SCHOOLS UNDER NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

วรรณนิภา สุบกระโทก

การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข้า

29

THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC ADMINISTRATION MODEL FOR ORGANIZATION LEARNING EXPERIENCES TO ENHANCE THE CREATIVE OF EARLY CHILDHOOD AT SOP MAE KHA CHILD DEVELOPMENT CENTER

เพลินพิศ เทียงมัน, พระมหาสกุล มหาวิโร และฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์

**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี
เพลงบอก จังหวัดนครศรีธรรมราช 40**

PEOPLE'S PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF LOCAL WISDOM: A CASE STUDY
OF SONG BOK, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

สมคิด ช่วยชอบ, พระเมธีวชิราภิรต และเดชชาติ ตริทรัพย์

**การเพิ่มขีดความสามารถเพื่อสร้างคุณค่า และมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว
เชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อย่างสมดุลยั่งยืน อำเภอนบพิตำ จังหวัด
นครศรีธรรมราช 55**

EMPOWERING TO CREATE AND ADDED VALUE FOR HEALTHY AND HISTORICAL
TOURISM IN A SUSTAINABLE BALANCE AT NOPPITAM DISTRICT, NAKHON SI
THAMMARAT PROVINCE

พัชรี สุเมโธกุล, อุมารพ กาญจนคลอด, เมธวัตร ภูธรภักดี, มยุร หล้าสุข, สุภาวดี พรหมมา
และประกอบ ใจมั่น

**การส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมือง
ท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา 80**

PROMOTING LEADERSHIP ACCORDING TO THE BUDDHIST MORALITY FOR LOCAL
POLITICIANS IN KONG DISTRICT NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระชินนุพงศ์ วชิรญาณโณ, เบญญาภา อัจฉฤกษ์ และณัฐกานต์ หงษ์กุลเศรษฐ์

**พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน
ในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา 94**

BUDDHIST INTEGRATION TO ENHANCE PARTICIPATORY POLITICAL CULTURE OF
YOUTH IN NONSUNG DISTRICT NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระอธิการปฐมพงศ์ ฐานาโว, พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต และไพวรรณ ปุริมาตร

สมรรถนะของผู้บริหารยุคใหม่ตามหลักพุทธภavana 109

COMPETENCIES OF THE NEW GENERATION OF EXECUTIVES ACCORDING TO BUDDHA
BHAVANA

รวิภาส พิตรพิบูลย์พงศ์

พุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ 121

BUDDHISM AND MODERN SCIENCE

พระปลัดภราดร อภิวัฒนโน (เขียวเสน), ดร.สุปรีชา ชานาญพุมิพร และดร.สุภาพ เต็มรัตน์

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน (ณ)

การเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E)
และแบบอุปนัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทน
ในการเรียนวิชาหลักภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1*

A COMPARISON OF THE EFFECTS OF 5Es INQUIRY-BASED
INSTRUCTION AND INDUCTIVE INSTRUCTION ON LEARNING
ACHIEVEMENT AND RETENTION IN LEARNING THAI GRAMMAR OF
GRADE 6 STUDENTS IN SCHOOLS UNDER NONTHABURI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

จันทร์เพ็ญ ปรีวิลัย*, สุวรรณิ ยะหะกร และอภิรักษ์ อนะมาน

Chanpen Preewilai*, Suwannee Yahakorn and Apirak Anaman

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Sukhothai Thammathirat University, Thailand

*Corresponding Author E-mail: chanpenpree@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มที่เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และกลุ่มที่เรียนรู้แบบอุปนัย และ 2) เปรียบเทียบความคงทนในการเรียนวิชาหลักภาษาไทยของนักเรียน ระหว่างกลุ่มที่เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และกลุ่มที่เรียนรู้แบบอุปนัย กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 39 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย และ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาหลักภาษาไทย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที ค่า IOC และค่าความเชื่อมั่น

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่เรียนรู้แบบอุปนัยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าของนักเรียนที่เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

* Received October 17, 2023; Revised June 19, 2024; Accepted June 19, 2024

2. นักเรียนที่เรียนรู้แบบอุปนัยมีความคงทนทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าของนักเรียนที่เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E), การเรียนรู้แบบอุปนัย, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ภาษาไทยความคงทนในการเรียน, ประถมศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to 1) compare Thai Grammar learning achievement of Grade 6 students between the groups that learned from the 5E inquiry-based and inductive learning methods and 2) compare Thai Grammar learning retention of Grade 6 students between the groups that learned from the 5E inquiry-based and inductive learning methods. The research sample group consisted of Grade 6 students in two classrooms, containing 39 students for each, Anuban Nonthaburi School, obtained by multi-stage sampling. The employed research tools were 1) learning management plans for the 5E inquiry-based learning, 2) learning management plans for the inductive method, and 3) a Thai Grammar learning achievement test. Statistics employed for data analysis were the mean, standard deviation, t-test, and reliability.

The research findings revealed that:

1. The post-learning Thai Grammar learning achievement of the students who learned from the inductive method was significantly higher than the counterpart post-learning achievement of the students who learned from the 5E inquiry-based learning at the .05 level of statistical significance.

2. The post-learning Thai Grammar learning retention of the students who learned from the inductive method was significantly higher than the counterpart post-learning retention of the students who learned from the 5E inquiry-based instruction at the .05 level of statistical significance.

Keywords: 5E inquiry-based learning, Inductive method, Learning achievement, Thai language, Learning retention, Primary education

บทนำ

ภาษาไทยมีความสำคัญในหลายด้านทั้งแง่ใช้ติดต่อสื่อสารใช้ในการศึกษาเล่าเรียนใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังที่หลักสูตรแกนกลาง (การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนภาษาไทยว่า ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้าง

ความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี แต่สภาพปัญหาที่พบจากครูผู้สอน พบว่าเกิดปัญหาหลายอย่าง ยกตัวอย่างเช่น ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งผู้สอนส่วนใหญ่จะมีข้อบกพร่องคือขาดความตระหนักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขาดความเข้าใจความรู้ลึกถึงแก่นของภาษาไทยขาดกลวิธีการจัดการเรียนรู้การวัดและประเมินผลที่ไม่หลากหลาย ส่งผลให้การเลือกนាំสื่อการสอนและนวัตกรรมไม่เหมาะสมกับผู้เรียนและครูผู้สอนยังขาดความกระตือรือร้นในการศึกษาค้นคว้า การอบรม ในการเพิ่มเติมความรู้ และส่วนใหญ่ครูผู้สอนยังคงยึดการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยายยึดสอนเนื้อหาจากหนังสือเรียนเป็นหลัก

จากความสำคัญดังกล่าวหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 จึงกำหนดให้เรียนภาษาไทยทุกชั้น โดยมีมาตรฐาน ตัวชี้วัด คุณภาพ และสาระการเรียนรู้ โดยให้ภาษาไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีคือความสามารถ ทักษะ ที่จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยจะกล่าวเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยในด้านหลักภาษาไทยโดยมีรายละเอียดดังสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษาภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ และเนื้อหาที่ใช้ในการทำวิจัยคือวิเคราะห์และหน้าที่ของคำในประโยค เลือกใช้คำได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล และรวบรวมและบอกคำภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย

ในสภาพความเป็นจริง จากผลการสอบวัดความสามารถด้านภาษาไทยของการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน เป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้ และความคิดรวบยอดวิชาภาษาไทยแยกตามสาระการเรียนรู้หลักภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 1 พบว่าค่าเฉลี่ยของระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 1 ซึ่งมีกำหนดความคาดหวังของระดับคะแนนในการสอบวิชาหลักภาษาไทยไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 แต่มีค่าเฉลี่ยคะแนนในการสอบวิชาหลักภาษาไทยระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 1 ในปีการศึกษา 2564 คะแนนสอบหลักภาษาไทยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 40.54 และมีค่าเฉลี่ยคะแนนในการสอบวิชาหลักภาษาไทยระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 1 ในปีการศึกษา 2565 คะแนนสอบหลักภาษาไทยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 40.22 สรุปผลการทดสอบวัดความรู้ด้านหลักภาษาไทย จาก

รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพื้นฐาน ปรากฏว่าคะแนนด้านหลักภาษาไทยต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 ซึ่งไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวัง (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2564)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหา พบว่าการสอนแบบอุปนัย ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นบทบาทผู้เรียนในการสรุปหลักการให้นักเรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง นักเรียนจึงสามารถเข้าใจและจดจำได้อย่างคงทน นอกจากนี้พบว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีเน้นบทบาทให้นักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ ตรวจสอบและค้นคว้าด้วยวิธีการต่าง ๆ ค้นคว้าทดลองอย่างเป็นระบบนำมาผสมผสานระหว่างการใช้กระบวนการคิด และทักษะต่าง ๆ เพื่อที่จะแก้ปัญหาและหาคำตอบดังที่ (ทิตินา แคมมณี, 2550) ได้ให้นิยามการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการสืบสอบ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการสืบสอบ หมายถึง การดำเนินการเรียนการสอน โดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เช่น ในด้านการสืบค้นหาแหล่งความรู้ การศึกษาข้อมูล วิเคราะห์ สรุปข้อมูล การอภิปรายโต้แย้งทางวิชาการ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น ผู้วิจัยจึงศึกษาการเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และแบบอุปนัยที่ ทิตินา แคมมณี ได้กล่าวถึงวิธีการสอนแบบอุปนัย คือ การคิดเป็นกระบวนการระหว่างบุคคลและข้อมูล มีลำดับขั้นตอน เริ่มจากการสร้างความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ก่อนแล้ว จึงถึงขั้นการตีความข้อมูลและสรุปต่อไป แล้วนำข้อสรุปหรือหลักการที่ได้ไปประยุกต์ใช้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนหลักภาษาไทย

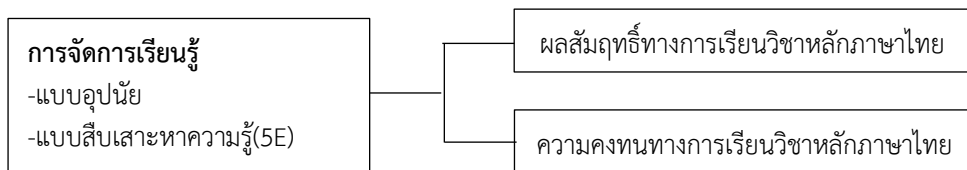
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักภาษาไทยระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) กับแบบอุปนัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคงทนทางการเรียนวิชาหลักภาษาไทยระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) กับแบบอุปนัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำนวน 32 โรงเรียน 132 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 2,063 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 78 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จนได้ห้องเรียน 2 ห้อง คือห้องเรียนที่ ป.6/1 เรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และห้อง ป.6/4 เรียนแบบอุปนัย

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองใช้การวิเคราะห์ชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค คือ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน และคำอุทาน การรวบรวมและบอกความหมายของคำภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทยและภาษาถิ่นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 20 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองวิจัยครั้งนี้มี 2 ชนิด ได้แก่

1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย จำนวน 10 แผน

2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) จำนวน 10 แผน

ในแต่ละแผนการเรียนรู้ ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) มีขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ 1) การตั้งคำถาม 2) การแสวงหาสารสนเทศ 3) การสร้างความรู้ นำเสนอผลที่ได้จากการปฏิบัติในรูปแบบต่าง ๆ 4) การสื่อสาร 5) การนำความรู้ไปใช้ และการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างมโนทัศน์ให้ผู้เรียนสังเกตสิ่งที่จะศึกษา 2) การตีความและสรุปข้อมูล และ 3) การประยุกต์ใช้ข้อสรุป

1.2 เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เรื่องหลักภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ

2. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือแต่ละประเภท ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องหลักภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 2 ชุด ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัยและแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิดและองค์ประกอบเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้อุปนัยและแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิธีการ หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของโรงเรียนอนุบาลนนทบุรี อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

3) ศึกษาวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้เนื้อหาเรื่องหลักภาษาไทยซึ่งมีสาระการเรียนรู้ตามตาราง 1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ภาระงาน/ชิ้นงาน วิธีการสอน/กิจกรรม และเครื่องมือ/การวัดผลเรื่อง หลักภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

4) ศึกษาและวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาสรุปสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 มีทั้งหมด 3 หน่วย ผู้วิจัยได้เลือกเรื่องหลักภาษาไทยมาศึกษาให้เหมาะสมกับการพัฒนาความสามารถในด้านหลักภาษาไทยจึงทำการวิเคราะห์เนื้อหาความคิดรวบยอด และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

5) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัยและแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E)

6) นำหน่วยการเรียนรู้มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเนื้อหา เพื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ออกแบบการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้แล้วจัดทำแผนการเรียนรู้ โดยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน และได้กำหนดรายละเอียดโครงสร้างการสอน

7) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ด้านเนื้อหา ภาษา และรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัยและการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) หรือไม่ จากนั้นนำมาปรับแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

8) นำแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องหลักภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ปรับแก้ตามคำแนะนำของอาจารย์แล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องในจุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัยและการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ มีจำนวน 3 ท่านและผู้เชี่ยวชาญให้แก้ไข ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนให้หลากหลายยิ่งขึ้น เช่น ปรับการนำเข้าสู่บทเรียน เนื้อหา และขั้นการนำบทเรียนไปประยุกต์ใช้ให้มีความหลากหลาย ทันกับยุคสมัย บางแผนการเรียนรู้ให้ตัดกิจกรรมบางอย่างออกเพราะค่อนข้างใช้เวลามาก ผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามคำแนะนำและนำไปเสนอผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน สำหรับการประเมินคุณภาพ

แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ซึ่งมีคุณภาพเป็น 5 ระดับ

ซึ่งผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย มีค่าเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 4.00 หมายความว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้แบบอุปนัย ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนา มีความเหมาะสมระดับมากและแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) มีค่าเฉลี่ยทั้งหมด เท่ากับ 4.00 หมายความว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนา มีความเหมาะสมระดับมาก สำหรับนำไปจัดการเรียนรู้

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้เรื่องหลักภาษาไทยแล้วสร้างข้อสอบโดยใช้กรอบแนวคิดการเรียนรู้ตามทฤษฎีของเบนจามิน บลูม (Bloom, B.S., 1956) ซึ่งได้แบ่งการเรียนรู้เป็น 6 ระดับคือ ด้านความจำ ด้านความเข้าใจ ด้านการประยุกต์ ด้านการวิเคราะห์ ด้านการประเมิน และด้านการสร้างสรรค์

2) สร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมจุดประสงค์ในแผนการจัดการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยพุทธิพิสัย วัดการเรียนรู้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ ชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 72 ข้อ

3) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักภาษาไทย เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจพิจารณา ให้ข้อคิดเห็นและปรับปรุงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักภาษาไทย ให้ถูกต้องเหมาะสมตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักภาษาไทย ที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

5) เสนอแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักภาษาไทย ต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญลงความคิดเห็น ค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องจากการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักภาษาไทย จำนวน 72 ข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบได้ เท่ากับ 0.6-1.0

6) ปรับปรุงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักภาษาไทย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องของแบบทดสอบ

7) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักภาษาไทยที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองทดลองใช้ (Try-Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนอนุบาลนนทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 32 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และได้เรียนเนื้อหาแล้ว เพื่อหาค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

- การหาค่าความยาก (Difficulty: p) การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination: r) รายชื่อของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักภาษาไทย คัดเลือกข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ไว้ คือมีค่าความยากตั้งแต่ 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) จากการวิเคราะห์ได้ค่า p ตั้งแต่ 0.52-0.64 และค่า r ตั้งแต่ 0.21-0.24 จากการวิเคราะห์พบว่ามีจำนวนข้อสอบ 12 ข้อ ได้ค่า p และ r ไม่ได้ตามเกณฑ์จึงตัดออกเหลือแบบทดสอบที่ใช้จริง 60 ข้อ

- การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักภาษาไทยคัดเลือกข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ 60 ข้อ

8) จัดพิมพ์แบบทดสอบที่คัดเลือกแล้วจำนวน 60 ข้อ และครอบคลุมจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อทดสอบจริงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี ปีการศึกษา 2566

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และแบบอุปนัย ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเชื่อมั่นและการทดสอบค่าที โดยใช้ t-test for Independent Samples

2. เปรียบเทียบความคงทนในการเรียนวิชาหลักภาษาไทยของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และแบบอุปนัย ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที โดยใช้ t-test for Independent Samples

ผลการวิจัย

การวิจัยเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และแบบอุปนัย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนหลักภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนนทบุรีเขต 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และแบบอุปนัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักภาษาไทยระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และการจัดเรียนรู้แบบอุปนัยก่อนเรียนและหลังเรียนดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐาน หลังการเรียนรู้วิชาหลักภาษาไทยระหว่างการจัดเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และการจัดเรียนรู้แบบอุปนัย

การจัดการเรียนรู้	จำนวนประชากร	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t
5 E	39	60	32.74	10.95	16.08*
อุปนัย	39	60	34.28	9.78	

มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ผลจากการวิเคราะห์ตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักภาษาไทยด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 32.74 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 10.95 ซึ่งหลังการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 34.28 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 9.78 สูงกว่า และค่า t เท่ากับ 16.08 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ตารางที่ 2 ค่าสถิติพื้นฐาน วัดความคงทนทางการเรียนวิชาหลักภาษาไทยหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และการจัดเรียนรู้แบบอุปนัย (หลังเรียน) โดยเว้นระยะเวลาไว้ 14 วัน โดยแสดงค่าได้ดังนี้

การจัดการเรียนรู้	จำนวนประชากร	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t
5 E	39	60	32.84	9.73	23.9*
อุปนัย	39	60	33.74	8.74	

มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ผลจากการวิเคราะห์ตารางที่ 2 พบว่าหลังการจัดการเรียนรู้ทั้งสองวิธี โดยเว้นระยะเวลาไว้ 14 วัน พบค่าเฉลี่ยของความคงทนทางการเรียนวิชาหลักภาษาไทยด้วยการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 33.74 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 8.74 ซึ่งความคงทนของการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัยสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 32.84 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 9.73 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ.05

ผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และแบบอุปนัย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนหลักภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 หลังเรียนพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัยมีความคงทนในการเรียนหลังเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

อภิปรายผล

1. การที่ผลการวิจัยพบว่าหลังการเรียนรู้แบบอุปนัยมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เนื่องจากในขั้นของการเรียนรู้แบบอุปนัยผู้เรียนจะมีบทบาทหลักในการสังเกตสิ่งที่จะศึกษา และเขียนรายการสิ่งที่สังเกตเห็นโดยผู้เรียนเป็นผู้จัดหมวดหมู่ของเนื้อหาที่ศึกษา มีการกำหนดเกณฑ์ในการจัดกลุ่ม ผู้เรียนจึงสามารถวิเคราะห์จากตัวอย่างไปสู่หลักการ และด้วยธรรมชาติของวิชาหลักภาษาไทย การสอนแบบอุปนัยจึงถือว่าเป็นจุดเด่นของวิธีการที่จะนำมาสอนแล้วได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นดังที่ ทิศนา แคมมณี ได้กล่าวถึงวิธีการสอนแบบอุปนัยคือ การคิดเป็นกระบวนการระหว่างบุคคลและข้อมูล มีลำดับขั้นตอนเริ่มจากการสร้างความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ก่อนแล้วจึงถึงขั้นการตีความข้อมูล และสรุปต่อไปจึงนำข้อสรุปหรือหลักการที่ได้ไปประยุกต์ใช้ (ทิศนา แคมมณี (2545) ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิระวรรณ อังศธรธรรมรัตน์ ศึกษาการสอนแบบอุปนัยโดยใช้แผนผังความคิดประกอบ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชา ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบอุปนัยโดยใช้แผนผังความคิดประกอบ จำนวนร้อยละ 86.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มกับจำนวนที่คาดหวัง 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบอุปนัย โดยใช้แผนผังความคิดประกอบ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบอุปนัยโดยใช้แผนผัง ความคิดประกอบ มีเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยหลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (จิระวรรณ อังศธรธรรมรัตน์, 2558)

2. การที่ผลการวิจัยพบว่าความคงทนหลังการเรียนรู้แบบอุปนัยค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เนื่องจากการเรียนรู้แบบอุปนัยทุกขั้นตอนเน้นบทบาทผู้เรียนที่ชัดเจนในการสังเกต ในการรับรู้ ในการจำแนกข้อมูลเนื้อหาที่เรียนซึ่งผู้วิจัยได้จัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก จากเนื้อหาที่ซับซ้อนน้อยไปสู่เนื้อหาที่ซับซ้อนมากอย่างเป็นลำดับขั้นตอนจนช่วยให้ผู้เรียนสามารถสรุปหลักการจากเนื้อหาที่เรียนได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งการสอนในลักษณะนี้ใช้เวลาจัดการเรียน 20 ชั่วโมง จึงทำให้นักเรียนจดจำเนื้อหาที่เรียนได้เป็นอย่างดีส่งผลให้เมื่อเวลาผ่านไป 14 วัน แล้วมีการทดสอบความรู้ซ้ำ ผู้เรียน

ที่ได้รับการจัดการเรียนแบบอุปนัยยังคงจดจำความรู้ได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายแก้ว เรืองทัฬ และสุธาทิพย์ งามนิล ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนแบบอุปนัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัยโดยใช้ชุดการสอน จำนวนร้อยละ 83.33 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม กับจำนวนร้อยละ 70 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัยโดยใช้ชุดการสอน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบอุปนัยโดยใช้ชุดการสอนมีความคงทนในการเรียนรู้วิชาภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (สายแก้ว เรืองทัฬ, สุธาทิพย์ งามนิล, 2560)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) จากวิจัยพบว่ามีจุดอ่อนในขั้นตอนที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นคว้า โดยในขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ศึกษา ลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเอง อย่างอิสระ จึงอาจมีจุดอ่อนคือ ข้อมูลที่ผู้เรียนได้ค้นคว้าอาจเป็นข้อมูลที่คลาดเคลื่อน ส่งผลให้การเรียนรู้เนื้อหาดังกล่าวคลาดเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ทั้งสองวิธีข้างต้นจำเป็นต้องอาศัยบทบาทครู ในการออกแบบกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนและเลือกเนื้อหาให้เหมาะสม การใช้การเสริมแรง การสะท้อนผลการเรียนรู้ที่เหมาะสม ดังนั้นหากจะประยุกต์ใช้ วิธีการจัดการเรียนรู้อย่างกล่าว ควรกำหนดทิศทางหรือแหล่งในการสืบค้นที่มีเนื้อหาข้อมูลที่ถูกต้องและผู้เรียนสามารถอ่านและทำความเข้าใจได้ด้วยตนเองในขณะ que การเรียนรู้แบบอุปนัยอาจจะพบจุดอ่อนเมื่อผู้เรียนหรือผู้สอนนำตัวอย่างที่ขาดความชัดเจนมาให้ผู้เรียนสังเกตและวิเคราะห์ ดังนั้นการศึกษาจากตัวอย่างสู่การสรุปหลักการ ผู้สอนต้องตรวจสอบตัวอย่างที่นำมาให้ศึกษา

2. การสอนแบบอุปนัยเป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทหลักในการเรียน และจดจำสิ่งที่สังเกตเห็น ผู้สอนให้ผู้เรียนเป็นผู้จัดกลุ่มของเนื้อหาที่เรียน มีการกำหนดเกณฑ์ในการจัดกลุ่ม ผู้เรียนจึงจะสามารถวิเคราะห์เนื้อหาจากตัวอย่างไปสู่หลักการ และด้วยธรรมชาติของวิชาหลักภาษาไทย การสอนแบบอุปนัยจึงถือว่าเป็นจุดเด่นคือสามารถต่อยอดจากความรู้เดิมเนื้อหาเดิม ที่ผู้เรียนศึกษาผ่านมาแล้ว เมื่อนำมาสอนอีกครั้ง ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้งส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการจดจำที่คงทน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่องการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) และการเรียนแบบอุปนัย โดยศึกษาตัวแปรอื่น เช่น ความสามารถทางภาษา หรือการคิดวิเคราะห์
2. ควรศึกษาเรื่องการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) กับการเรียนรู้แบบอุปนัยกับระดับใช้อื่น

เอกสารอ้างอิง

- การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิระวรรณ อังศธรมรัตน์. (2558). การสอนแบบอุปนัยโดยใช้แผนผังความคิดประกอบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ทิตินา แคมมณี. (2550). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2563). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2564). ค่าสถิติระดับโรงเรียน. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2565 จาก <http://www.newonetresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/School/ReportSchoolBySchool.aspx?mi=2>
- สายแก้ว เรืองทัพ และสุชาติพิทย์ งามนิล. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนแบบอุปนัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Bloom, B.S. (1956). Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals (1st ed.). Longman Group.

ผลการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถ
ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3*

THE EFFECTS OF CREATIVITY-BASED LEARNING MANAGEMENT ON
CREATIVE WRITING ABILITY AND ATTITUDE TOWARD THAI
LANGUAGE OF GRADE 6 STUDENTS IN SCHOOLS UNDER NAKHON
RATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

วรรณนิภา สุกกระโทก*, สุวรรณี ยะหะกร และอภิรักษ์ อนะมาน

Wannipha Subkrathok*, Suwannee Yahakorn and Apirak Anaman

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

Sukhothai Thammathirat University, Thailand

*Corresponding Author E-mail: Wannipha343@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 และ 2) ศึกษาเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 13 คน ใน 1 ห้องเรียน ของโรงเรียนบ้านยางกระทุง จังหวัดนครราชสีมา ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน 2) แบบทดสอบความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และ 3) แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วย t-test dependent

* Received October 18, 2023; Revised June 17, 2024; Accepted June 18, 2024

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน, การเขียนเชิงสร้างสรรค์, เจตคติ, ภาษาไทย, ประถมศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) compare creative writing abilities before and after learning under creative-based learning management of Grade 6 students in schools under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 3, and 2) study the attitudes toward Thai language learning of the Grade 6 students after learning under creative-based learning management. The research sample consisted of 13 Grade 6 students from one Ban Yang Kratung School classroom in Nakhon Ratchasima province, obtained by multi-stage sampling. The employed research tools were 1) learning management plans for creative-based learning management, 2) a learning achievement test on creative writing ability, and 3) an evaluation form to assess attitudes toward Thai language learning. Statistics employed for data analysis were the mean, standard deviation, and t-test dependent for testing the hypothesis.

The research results showed that:

1. The post-learning creative writing ability of Grade 6 students who learned under creative-based learning management was significantly higher than their pre-learning counterpart ability at the .01 level of statistical significance.

2. The post-learning attitudes toward Thai language learning of Grade 6 students, who learned under creative-based learning management, was at the high level.

Keywords: Creative-based learning management, Creative writing, Attitude, Thai language, Primary education

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีเอกลักษณ์ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า เป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง สังคมและประเทศชาติ ภาษาไทยจึงมีบทบาทหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งในสังคมดังที่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กล่าวไว้ว่า ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง ซึ่งผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ในด้านการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูดหลักการใช้ภาษาไทย และวรรณคดีและวรรณกรรม อีกทั้งยังได้กำหนดคุณภาพ มาตรฐาน ตัวชี้วัดของการเขียนไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยว่า นักเรียนต้องมีทักษะการเขียนสะกดคำตามอักขรวิธี การเขียนสื่อความโดยใช้ถ้อยคำ และรูปแบบต่าง ๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ย่อความ รายงานชนิดต่าง ๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียน เจริญสร้างสรรค์ ซึ่งผู้วิจัยจะให้รายละเอียดเฉพาะที่เกี่ยวข้อง คือ คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบช่วงชั้นที่ 2 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในด้านการเขียนผู้เรียนต้องมีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด เขียนสะกดคำ แต่งประโยคและเขียนข้อความ ตลอดจนเขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำชัดเจนเหมาะสม ใช้แผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิด เพื่อพัฒนางานเขียน เขียนเรียงความ ย่อความ จดหมายส่วนตัว กรอกแบบรายการต่าง ๆ เขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น เขียนเรื่องตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และมีมารยาทในการเขียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการเขียนไม่ต่ำกว่าที่ควร โดยพิจารณาจากคะแนนผลสัมฤทธิ์จากการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ปีการศึกษา 2564 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั่วประเทศ พบว่านักเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนวิชาภาษาไทยร้อยละ 50.38 หากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่ามีค่าเฉลี่ยคะแนนวิชาภาษาไทยร้อยละ 48.49 ส่วน

นักเรียนในจังหวัดนครราชสีมา พบว่ามีค่าเฉลี่ยคะแนนวิชาภาษาไทยร้อยละ 51.17 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2565) และผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่สอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสภาพที่เป็นจริงจากการสังเกต พบว่า ผู้เรียนจำนวนร้อยละ 50 ขาดทักษะในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ คือ นักเรียนมีการลำดับความคิดในการเขียนไม่ต่อเนื่องกัน เขียนเรื่องวกวน ไม่มีความเป็นเหตุเป็นผล เนื้อหาที่เขียนไม่สอดคล้องกับภาพและ ไม่มีความสัมพันธ์กับภาพ ขาดการคิดและจินตนาการแปลกใหม่ในการเขียน นอกจากนี้ยังพบว่าในงานเขียนของนักเรียนมักไม่เขียนคำเชื่อมในการเชื่อมประโยค เขียนไม่เว้นวรรคตอน และมักเขียนสะกดคำผิด ขาดความสละสลวยในภาษา ทั้งยังขาดความเชื่อมโยง นอกจากนี้ ปัญหาที่เกิดจากผู้เรียนแล้วยังมีสาเหตุที่มาจากครูผู้สอนที่ยังขาดการนำเทคนิคการสอนใหม่ ๆ มากระตุ้นความคิดและการนำเสนอความคิดในงานเขียน การจัดกิจกรรมยังไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเขียนเรื่องจากความรู้สึก หรือให้เวลาผู้เรียนได้ฝึกเขียนเรื่องจากจินตนาการยังไม่สม่ำเสมอ ส่งผลกระทบ ทำให้การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ไม่ประสบผลสำเร็จ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

นอกจากนี้ เจตคติต่อการเรียนก็เป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเจตคติในที่นี้ คือความรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้เรียน ซึ่งอาจมีได้ทั้งเจตติด้านบวกและเจตคติด้านลบ ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจึงควรสร้างเจตติด้านบวกแก่ผู้เรียน เพราะหากผู้เรียนมีเจตคติที่ดีก็จะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่หากผู้เรียนมีเจตคติที่ไม่ดีก็ย่อมส่งผลให้การเรียนการสอนนั้นล้มเหลวได้ดังที่ เสาวลักษณ์ ชัยฤทธิ์ ได้สรุปว่า เจตคติต่อสิ่งที่เรียนเป็นรากฐานสำคัญต่อพฤติกรรมและมีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ครูจึงควรมุ่งสร้างเจตคติที่ดีต่อรายวิชา ความรู้และทักษะต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า ความสำคัญ และเอาใจใส่ต่อการเรียนมากขึ้น ดังนั้นในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้น หากผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ก็จะทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน รวมทั้งการคิดสร้างสรรค์ของตนเองได้ดียิ่งขึ้น (เสาวลักษณ์ ชัยฤทธิ์, 2556)

ในฐานะผู้วิจัยจึงแสวงหาแนวทางการแก้ไขข้างต้น พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-Based Learning: CBL) เป็นวิธีการสอนที่ได้รับการพัฒนามาจากการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน Problem-based Learning (PBL) และแนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แบบความคิดแนวขนานของ เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน (Edward De Bono) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้กระบวนการคิดและได้ลงมือกระทำด้วยตัวเอง (Active Learning) ซึ่งสามารถพัฒนาทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ ทักษะในการคิด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยเน้นกระบวนการลงมือทำ ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์ (มงคล เรียงณรงค์ และลัดดา ศิลาน้อย, 2558)

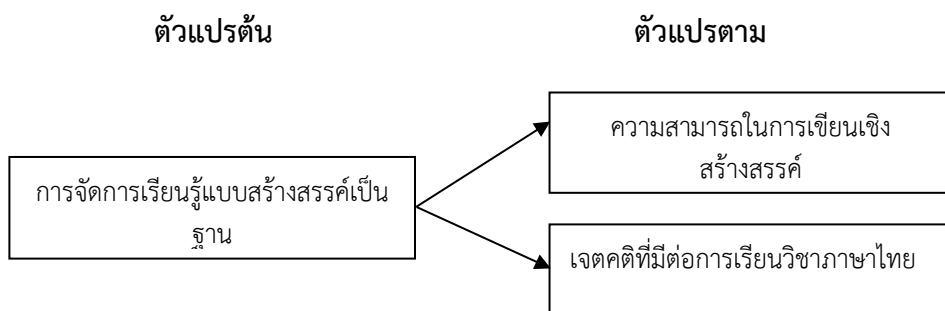

จากเหตุผลและความสำคัญข้างต้นผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญต่อการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จึงสนใจที่จะพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบ การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนให้ เป็นไปตามเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนการเขียนสร้างสรรค์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ระหว่างก่อนและหลังเรียนโดย การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3
2. ศึกษาเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลัง การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนในการวิจัยผลการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถ ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ใช้กระบวนการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 จำนวน 19 โรงเรียน 19 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 236 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านยางกระทุง จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 13 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองใช้เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ มาตรฐาน ท 2.1 การเขียน ตัวชี้วัด ป.6/2 เขียนสื่อสารโดยใช้คำได้ถูกต้องชัดเจนและเหมาะสม ป.6/4 เขียนเรียงความ ป.6/8 เขียนเรื่องตามจินตนาการ และ ป.6/9 มีมารยาทในการเขียน ได้แก่ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ แบ่งเป็น ระดับภาษาเพื่อการสื่อสาร การเขียนแนะนำสถานที่ การเขียนแสดงความรู้สึก การเขียนแสดงความคิดเห็น การเขียนโน้มน้าวใจ การเขียนเรื่องจากภาพ การเขียนเรื่องจากข้อเรื่อง และการเขียนเรียงความ

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองวิจัย ได้แก่ แผนจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ในแต่ละแผนการเรียนรู้ ประกอบด้วย ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของ (วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์ และกิจวัฒน์ จันทรดี, 2558) พัฒนามาจากการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานและการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แบบการคิดแนวนาน ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1) กระตุ้นความสนใจ 2) ตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจ 3) การค้นและคิด 4) การนำเสนอ และ 5) ประเมินผล

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 2 ข้อ และ 2) แบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน มีขั้นตอนการสร้างและพัฒนา ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านยางกระทุง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตลอดจนคู่มือการจัดการเรียนรู้ หนังสือแบบเรียนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.2 วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย และเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องและเหมาะสมในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยเลือกสาระและตัวชี้วัดการเรียนรู้จากหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ ในโครงสร้างรายวิชา

1.3 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ผลการสังเคราะห์แนวคิดการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์ประเภทร้อยแก้ว

1.4 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานผลการสังเคราะห์ได้แนวคิด คือ การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กระตุ้นความสนใจ

ขั้นตอนที่ 2 ตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 การค้นและคิด

ขั้นตอนที่ 4 การนำเสนอ

ขั้นตอนที่ 5 การวัดและประเมินผล

1.5 สร้างแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 แผน กิจกรรมละ 2 ชั่วโมง รวม 20 ชั่วโมง ซึ่งมีรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ประเด็น ดังนี้ 1) สาระสำคัญ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ 4) สื่อการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล

1.6 นำแผนจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1.7 เสนอแผนจัดการเรียนรู้ต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อประเมินความถูกต้องในจุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหา กระบวนการเรียนรู้สื่อ และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลตามวิธีการของลิเคอร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2541) และนำผลการประเมินความเหมาะสมมาหาค่าเฉลี่ย โดยค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 4.99

1.8 นำแผนจัดการเรียนรู้ไปใช้กับตัวอย่าง

2. แบบทดสอบวัดความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านยางกระทุง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตลอดจนคู่มือการจัดการเรียนรู้ หนังสือแบบเรียนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ วิชาภาษาไทย

2.3 ศึกษาเกณฑ์การตรวจให้คะแนนงานเขียนเชิงสร้างสรรค์วิชาภาษาไทยในรูปแบบต่าง ๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4 กำหนดลักษณะของแบบทดสอบ (Test Specification) ที่ต้องการวัด โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขต วัตถุประสงค์ของการทดสอบ โครงสร้างและรูปแบบแบบทดสอบ และลักษณะเฉพาะของข้อสอบ (Item Specification)

2.5 ผู้วิจัยจัดทำแบบทดสอบและเกณฑ์การตรวจให้คะแนนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

สร้างแบบทดสอบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นข้อสอบรูปแบบอัตนัย คู่ขนาน จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบทดสอบก่อนเรียน และ 2) แบบทดสอบหลังเรียน แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนใช้รูปแบบข้อสอบอัตนัย จำนวน 2 ข้อ คือ การเขียนเรื่องจากภาพ และการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกภาพและหัวข้อเรื่องจากเรื่องใกล้ตัวผู้เรียน และทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน กำหนดขอบเขตเรื่องที่จะเขียนอย่างกว้างๆ โดยให้นักเรียนเขียนเรื่องจากภาพและกำหนดชื่อเรื่องด้วยตนเอง และเขียนเรียงความจากหัวเรื่องที่กำหนดให้ เสร็จแล้วนำไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จึงสร้างเป็นแบบทดสอบ

สร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ วิชาภาษาไทย สรุปเกณฑ์การประเมินได้เป็น 2 แบบ คือ

1) เกณฑ์การประเมินการเขียนเชิงสร้างสรรค์จากภาพ คือ การเขียนเรื่องจากภาพที่กำหนดให้ประเด็นการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การตั้งชื่อเรื่อง 2) เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง 3) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 4) รูปแบบการเขียน 5) การใช้ภาษาและมารยาทในการเขียน

2) เกณฑ์การประเมินการเขียนเรียงความจากชื่อเรื่อง มีประเด็นการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ 1) องค์ประกอบ 2) เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง 3) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 4) การใช้สำนวนภาษาและ 5) การเขียนสะกดคำ

2.6 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบและเกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข

2.7 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความตรงตามเนื้อหา แล้วนำผลพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด (Index of Congruence: IOC) มีค่าเท่ากับ 1

2.8 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 29 คน ที่เคยเรียนเรื่องนี้มาแล้ว และให้ครูผู้สอนภาษาไทย 3 คน ตรวจให้คะแนนและนำผลไปวิเคราะห์เพื่อหาความยาก (Difficulty) และค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยแบบทดสอบก่อนเรียนมีค่าความยากเท่ากับ 0.76 ค่าอำนาจจำแนก 0.30 แบบทดสอบหลังเรียนมีค่าความยากเท่ากับ 0.70 ค่าอำนาจจำแนก 0.30

2.9 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบจากผู้ตรวจทั้ง 3 คน โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient method) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2541) ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 0.68 และแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 0.72

2.10 ผู้วิจัยจัดพิมพ์แบบทดสอบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

3. แบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับวิชาภาษาไทย จากเอกสาร ตำราต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย

3.2 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย

3.3 สร้างแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยตามหลักการของลิเคอร์ท (Likert) โดยเขียนข้อคำถามที่มีข้อความเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเขียน บรรยายภาคในการเรียนการสอน และประโยชน์ของการเรียน มีข้อคำถามในด้านบวกและคำถามในด้านลบ จำนวน 23 ข้อ ผู้ตอบแบบวัดเจตคติจะต้องอ่านข้อความในแบบวัดเจตคติทีละข้อ และพิจารณาว่าข้อความในแต่ละข้อตรงกับความรู้สึกและความคิดเห็น โดยมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และให้แนตตัวเลือกของข้อคำถามด้านบวกและด้านลบ

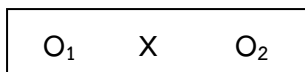
3.4 นำแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถามในด้านความตรงตามเนื้อหา (Context Validity) และพฤติกรรมที่ต้องการวัดตามแบบสอบถาม และนำผลมาหาค่าความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) แต่ละข้อคำถาม ได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.6-1

3.5 นำข้อคำถามมาปรับปรุงสำนวนภาษาให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำเพิ่มเติมก่อนนำไปใช้ในการทดลองต่อไป

3.6 นำแบบวัดเจตคติที่ได้ไปใช้วัดเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แบบการวิจัยแบบทดลองกลุ่มเดียวด้วยการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (one group pre-test post-test design) โดยมีรูปแบบการวิจัย ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

O₁ หมายถึง การทดลองก่อนสอบที่จัดกระทำทดลอง

X หมายถึง การทดลองโดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน

O₂ หมายถึง การทดสอบหลังจากที่ได้กระทำทดลอง

การรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบทดสอบให้นักเรียนทดสอบก่อนเรียนเพื่อวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้แบบทดสอบแบบอัตนัย
2. ดำเนินการสอนโดยผู้วิจัยเป็นผู้สอน โดยผู้วิจัยได้สอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน
3. หลังจากจัดการเรียนการสอนเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้ทดสอบหลังเรียนเรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทย
4. ตรวจสอบคำตอบแบบทดสอบและแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนทุกคน
5. นำผลคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทย มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติเพื่อสรุปผลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ระหว่างก่อนและหลังเรียน คือ
 - 1.1) นำเสนอผลสอบด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - 1.2) เปรียบเทียบโดยใช้สถิติ t-test dependent
2. การศึกษาเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยผลการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนและขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ระหว่างก่อนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กลุ่มทดลอง	จำนวนนักเรียน (N)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	Sign test
ก่อนเรียน	13	30	14.46	2.90	.01
หลังเรียน	13	30	24.00	1.87	

มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

จากตารางที่ 1 เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ปรากฏว่าความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อนเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 14.46 หลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 24.00 และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ค่าสถิติ t-test dependent พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

2. ผลการศึกษาเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ข้อที่	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	วิชาภาษาไทยสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวัน	4.62	0.74	มากที่สุด
2	รู้สึกกระตือรือร้นที่จะได้เรียนวิชาภาษาไทย	3.62	1.27	มาก
3	ฉันชอบเรียนวิชาภาษาไทย เพราะนำไปใช้ในชีวิตจริงได้	4.00	1.11	มาก
4	ฉันไม่ชอบทำการบ้านของวิชาภาษาไทย	4.08	1.00	มาก
5	วิชาภาษาไทยเป็นเนื้อหาสนุกสนาน น่าสนใจ	4.31	0.91	มาก
6	ฉันมีความรู้สึกไม่ชอบเขาเรียนเมื่อถึงวิชาภาษาไทย	4.00	1.30	มาก
7	วิชาภาษาไทยสอนให้สามารถเขียนอย่างอิสระได้	3.38	1.50	ปานกลาง
8	วิชาภาษาไทยไม่ช่วยเสริมสร้างความรู้ที่หลากหลาย	4.46	0.75	มาก
9	ภาษาไทยเป็นวิชาที่ช่วยให้คนสื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.62	0.62	มากที่สุด
10	ชอบที่ครูจัดให้มีกิจกรรมการเขียนอย่างสร้างสรรค์	4.00	1.47	มาก
11	ไม่ชอบทำงานกลุ่มร่วมกันในวิชาภาษาไทย	3.62	1.33	ปานกลาง
12	รู้สึกเป็นการเรียนการสอนที่น่าเบื่อหน่าย	4.15	1.10	มาก
13	รู้สึกไม่ชอบที่ต้องใช้ความคิดตลอดเวลาในการเรียนวิชาภาษาไทย	3.92	1.07	ปานกลาง
14	ชอบสื่อและวิธีการสอนที่ครูใช้	3.08	3.21	ปานกลาง
15	รู้สึกขาดความเชื่อมั่นในตนเองในเวลาเข้าเรียนวิชาภาษาไทย	4.15	0.77	มาก
16	ชอบที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้แนะนำ	4.23	0.89	มาก
17	ชอบเนื้อหาวิชาภาษาไทยที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตจริง	4.46	0.63	มาก
18	การเรียนวิชาภาษาไทยทำให้ฉันสนุกสนานเพลิดเพลิน	4.00	0.96	มาก
19	ชอบที่ครูมีการสอนที่เชื่อมโยงความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ในขณะที่สอน	4.08	0.73	มาก
20	ฉันไม่สามารถนำวิชาภาษาไทยไปใช้ในวิชาอื่นได้	4.46	0.75	มาก
21	ถ้าเลี้ยงได้ฉันจะไม่เข้าเรียนวิชาภาษาไทย	4.54	0.63	มาก
22	ฉันรู้สึกดีที่รู้ว่าวันนี้จะได้เรียนภาษาไทย	4.46	0.63	มาก
23	ฉันรู้สึกภูมิใจในตนเองที่ได้รับเลือกให้นำเสนองานในวิชาภาษาไทย	4.00	1.04	มาก
รวม		4.10	0.54	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 สามารถแปลผลได้ว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยอยู่ในระดับมาก

การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 พบว่า

1. ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน พบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อนเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 14.46 และหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 24.00 สรุปได้ว่าคะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้น เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถถ่ายทอดความคิดอย่างเป็นระบบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถจัดลำดับความคิดในการเขียนเรื่องได้อย่างสมเหตุสมผล และเลือกใช้ถ้อยคำ วลี ประโยค สำนวนได้อย่างเหมาะสม และการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานเป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้นักเรียนเกิดความตื่นตัวในการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า ค้นหาปัญหาด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการระดมความคิด ซึ่งสอดคล้องกับ อัมพร เลิศณรงค์ ได้พัฒนารูปแบบการเรียนภาษาไทยโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน เรื่อง การเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนที่พัฒนาขึ้น สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความคิดสร้างสรรค์ เรื่อง การเขียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อผู้วิจัยได้นำกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความคิด

สร้างสรรค์เป็นฐานมาปรับใช้ กล่าวคือ มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูผู้สอน ซึ่งจะไม่เน้นการบรรยายเนื้อหาวิชาแต่เป็นการสร้างบรรยากาศที่อำนวยความสะดวกให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจ เกิดความอยากรู้ อยากค้นคว้าหาความรู้ เรียนด้วยตนเอง และเมื่อนักเรียนได้มีโอกาส สืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง จะทำให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้ใหม่ เพิ่มพูนทักษะด้านการคิด และสามารถแยกข้อเท็จจริงได้ (อัมพร เลิศณรงค์, 2559) และสอดคล้องกับ ชุติลัก ชุ่มเย็น และวิชญา ผิวคำ ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน พบว่านักเรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน อยู่ในระดับดี (ชุติลัก ชุ่มเย็น และวิชญา ผิวคำ, 2566)

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ตั้งแต่ขั้นที่ 1 ขั้นกระตุ้นความสนใจ ขั้นที่ 2 ขั้นตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่ม ขั้นที่ 3 ขั้นการค้นและคิด ขั้นที่ 4 ขั้นการนำเสนอ และขั้นที่ 5 ขั้นการวัดและประเมินผล จึงส่งผลให้ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานเพิ่มมากขึ้น เพราะการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้กระบวนการคิดและได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มุ่งให้ผู้เรียนมีความตื่นตัว ทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากประเด็นปัญหาที่ตนสนใจด้วยตนเอง โดยการใช้กระบวนการกลุ่มและกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ จนเกิดการเรียนรู้ การคิดสร้างสรรค์ และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวในรูปแบบความเรียง ที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีความถูกต้องเหมาะสมทั้งในด้านรูปแบบ การใช้ภาษาและการเรียบเรียง

2. การศึกษาเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการศึกษาการศึกษาเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ตั้งแต่ขั้นที่ 1 ขั้นกระตุ้นความสนใจ ขั้นที่ 2 ขั้นตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่ม ขั้นที่ 3 ขั้นการค้นและคิด ขั้นที่ 4 ขั้นการนำเสนอ และขั้นที่ 5 ขั้นการวัดและประเมินผลที่เน้นบทบาทผู้เรียนในการเรียนรู้ ผู้เรียนได้ปฏิบัติจนเกิดชิ้นงาน จึงมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและภาคภูมิใจ จึงส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ สิริพัชร เกษฎา วิโรจน์ ได้ศึกษากระบวนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานในกระบวนการวิชา CEE2205 (ความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็ก) พบว่าความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน (สิริพัชร เกษฎา วิโรจน์, 2560) และได้มีความสอดคล้องกับ อรรพรรณ อุดมสุข ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง กาพย์พระไชยสุริยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีความพึงพอใจด้วยมากที่สุดเป็นลำดับที่หนึ่ง ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่มร่วมกับเพื่อน นักเรียนได้รู้จักสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เพิ่มเติม (อรรพรรณ อุดมสุข, 2563) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอนได้ฝึกให้ผู้เรียนฝึกการตั้งปัญหาและแสวงหาคำตอบร่วมกัน แล้วมาสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ของตนเอง ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะแนวทางของผู้สอนช่วยสร้างบรรยากาศให้ครูกับนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่ โดยมีผู้สอนคอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียนได้อย่างทั่วถึงในการทำกิจกรรมกลุ่มย่อย สนับสนุนผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยผลการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการลงมือทำตามแนวคิดของ วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์, กิจวัฒน์ จันทรดี โดยพัฒนามาจากการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานและการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แบบการคิดแนวนาน ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน (วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์ และ กิจวัฒน์ จันทรดี, 2558) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กระตุ้นความสนใจ เป็นขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนนั้นมีความอยากเรียน อยากรู้ อยากค้นหาคำตอบ

ขั้นตอนที่ 2 ตั้งปัญหาและแบ่งกลุ่มตามความสนใจ เป็นขั้นที่นักเรียนค้นหาปัญหาที่ตนเองสงสัยหรือสนใจในบทเรียน แล้วจึงแบ่งกลุ่มตามความสนใจ และดำเนินการแก้ไขปัญหาดัง ๆ ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 การค้นและคิด เป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด และศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาที่สงสัย เพื่อแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ผลงาน โดยครูผู้สอนจะมีหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำและคำปรึกษาในเวลาที่นักเรียนพบปัญหา

ขั้นตอนที่ 4 การนำเสนอ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนั้นจะได้นำเสนอผลงาน ที่ตนเองที่ได้ไปค้นคว้าและคิดออกมาหน้าชั้นเรียน เมื่อจบการนำเสนอผู้สอนจะเป็นผู้เปิดประเด็นให้มีการซักถามในชั้นเรียน เป็นการช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้ค้นคว้ามา

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผล เป็นขั้นการประเมินผลกิจกรรมทั้งหมดที่ผู้เรียนได้ทำมาตลอดเวลาของการเรียนรู้ ทั้งด้านของความรู้ และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

สรุป

การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานส่งผลให้ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพิ่มขึ้น เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้ผู้เรียนตื่นตัวในการค้นคว้าแทนที่จะรอรับการบรรยายแบบเดิม ช่วยสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้น ความอยากรู้เปิดโอกาสให้ค้นหารวบรวมข้อมูล แยกแยะ และนำมาสร้างเป็นความรู้ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง แล้วนำเสนอผลงานด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนควรทำความเข้าใจหลักการและกระบวนการเพื่อจัดเตรียมออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานไปใช้ เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างราบรื่น และเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน
2. ผู้สอนควรใช้การนำเข้าสู่บทเรียน และสื่อการสอนต่าง ๆ ให้มีความหลากหลายเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวอยากที่จะเรียนรู้อยู่เสมอและไม่เบื่อหน่าย
3. ผู้สอนควรกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม โดยการแบ่งเนื้อหาและระยะเวลาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติอย่างชัดเจนและบริหารเวลาให้ได้ตามกิจกรรมที่กำหนดไว้
4. ผู้สอนอาจปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้จากกิจกรรมกลุ่มเป็นรายบุคคล เพื่อช่วยพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนให้สูงขึ้นตามศักยภาพของนักเรียน
5. ในการพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ครูควรเข้าใจนักเรียนว่าทักษะการเขียนเป็นเรื่องยาก ครูควรให้กำลังใจในการเขียนของนักเรียน และไม่กดดันนักเรียนจนเกินไป เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในการเขียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยดูผลที่เกี่ยวกับความสามารถในการอ่าน และการเขียนของนักเรียน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ชุดิเล็ก ชุ่มเย็น และวิชญา ผิวคำ. (2566). การพัฒนาความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน. วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ, 8(1), 50-67.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์.
- มงคล เรียงณรงค์ และลัดดาศิลา น้อย. (2558). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการ สอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชา ส 21103 สังคมศึกษา 2. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 38(4), 141-147.
- วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์ และกิจวัฒน์ จันทรดี. (2558). คู่มือออกแบบการสอนในศตวรรษที่ 21. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2565). ค่าสถิติระดับโรงเรียน. เรียกใช้เมื่อ 2 มีนาคม 2565, จาก <http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/School/ReportSchoolBySchool.aspx?mi=2>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2555-2559). กรุงเทพมหานคร: พรินทวานกราฟฟิค.
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. (2560). กระบวนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ในกระบวนการวิชา CEE2205 (ความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็ก). วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 32(2), 1-9.
- เสาวลักษณ์ ชัยฤทธิ์. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านจับใจความสามารถในการเขียนสรุปความและเจตคติต่อการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรรณพ อุดมสุข. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง กาพย์พระไชยสุริยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ใน สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อัมพร เลิศณรงค์. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐานเรื่อง การเขียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 1(17), 100-109.

การพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดประสบการณ์
เรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข้า*

THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC ADMINISTRATION MODEL FOR
ORGANIZATION LEARNING EXPERIENCES TO ENHANCE THE
CREATIVE OF EARLY CHILDHOOD AT SOP MAE KHA CHILD
DEVELOPMENT CENTER

เพลินพิศ เทียงมัน*, พระมหาสกุณ มหาวิโร และฉัตรชัย สิริกุลพันธ์
Plernpit Tiangman*, Phramaha Sakun Mahaviro and Chatchai Sirikulapan
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
Mahamakut Buddhist University Lanna Campus, Thailand
*Corresponding Author E-mail: plernpitpeem.260656@gmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาความต้องการด้านบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข้า 2) สร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข้า 3) ทดลองรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข้า 4) ประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข้า กลุ่มทดลองที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ครูและผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข้า จำนวน 5 คน นักเรียนชั้นอนุบาล 1 จำนวน 20 คน สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ Delphi Technique สถิติทดสอบสมมติฐาน ANCOVA ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัยพบว่า :

- ค่าวิเคราะห์สูงสุดคือ การพัฒนาจัดประสบการณ์เรียนรู้ (PNI) $= (I-D)/D$ สภาพที่เป็นจริง $I=33$ สภาพที่ต้องการ $D=99$ $(I-D)/D=0.667$ แสดงว่าครูและบุคลากร มีความต้องการที่จะพัฒนางานวิชาการ
- รูปแบบการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 1) การสอนแบบ (Project Approach) และสอนด้วยเทคนิค (Design Thinking) 2) ยืนยันรูปแบบด้วย Delphi Technique ค่า $IQR=0$ ผู้เชี่ยวชาญยืนยันว่ารูปแบบมีความถูกต้องสามารถนำไปใช้ในการทดลองได้

* Received April 4, 2024; Revised June 17, 2024; Accepted June 18, 2024

3. นำรูปแบบไปทดลองกับกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 18 คน ผลการทดลองในภาพรวม $\bar{X}=3.37$ ค่า Mean square ในภาพรวม=11.12 และค่า p-value=.01** แสดงว่ารูปแบบมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.01**

4. ผลการประเมิน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีพัฒนาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ** ความพึงพอใจของครู อยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย $\bar{X}=4.70$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.=1.290

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การบริหารงานวิชาการ, ความคิดสร้างสรรค์

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the academic administration needs of the Sop Mae Kha Child Development Center, 2) create an academic administration model of the Sop Mae Kha Child Development Center, 3) test the academic administration model of Sop Mae Kha Child Development Center, and 4) evaluate the efficiency of the academic administration model to develop the creativity of early childhood children in Sop Mae Kha Child Development Center. The experimental group used in this study comprised five teachers and child caretakers of Sop Mae Kha Child Development Center and 20 students in Kindergarten 1. Statistics used for data analysis included the Delphi Technique and ANCOVA hypothesis testing statistics with statistical significance at .05.

The research results found that:

1. The maximum analytical value was Development of Learning Experiences (PNI)=(I-D)/D, Actual Condition I=33, Desired Condition D=99 (I-D)/D=0.667. These values showed that teachers and personnel desired to develop academic work.

2. An academic administration model consisted of 1) Project Approach teaching and teaching using techniques of Design Thinking, 2) confirming the format with Delphi Technique, IQR value=0, the experts confirmed that the model was correct and could be used in experiments.

3. The model was tested with an experimental group of 20 people and a control group of 18. Overall experimental results were: ($\bar{X}$)=3.37, overall Mean square value=11.12, and p-value=.01.** These values showed that the format was effective in developing students' creativity with a statistical significance of .01.**

4. Evaluation results showed that the experimental and control groups had different improvements with a statistical significance of .01.** Teacher satisfaction was at the highest level, mean $\bar{X}$ = 4.70, and standard deviation S.D. = 1.290.

Keywords: Model development, Academic administration, Creativity

บทนำ

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งการศึกษาเป็นรากฐานของชีวิตโดยเฉพาะการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรู้ ความสามารถมีคุณภาพพร้อมที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองทัดเทียมนานาชาติอารยประเทศได้นั้น ต้องได้รับการศึกษาอบรมอย่างมีคุณภาพตั้งแต่วัยเด็ก (กรมวิชาการ, 2564)

ตามทฤษฎีพัฒนาการของ Erikson ช่วงวัย 3-6 ปี เป็นระยะที่เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ ถ้าเด็กได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการคิดทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเสรี จะทำให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กถูกจำกัดควบคุมความคิด และการกระทำ เด็กก็จะรู้สึกอายและไม่กล้าทำในสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลเสียต่อพัฒนาการขั้นต่อไป (ภาวิณี ไตสำลี และณัฐทิยาภรณ์ การะเกตุ, 2564)

สอดคล้องกับแนวคิดเชิงการออกแบบ (Design Thinking) ของ Stand ford d. school ซึ่ง Brown (ชนาธิป บุบผามาศ และคณะ, 2565) กล่าวว่า การคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เป็นความคิดที่มีรูปแบบ เป็นกระบวนการเป็นขั้นตอนในการทำงาน มีจุดประสงค์ เพื่อให้เกิดความคิดในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ขั้นตอนในการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) จะส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิดได้เหมือนนักออกแบบ เน้นไปกับการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration) เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้จากผู้อื่น การเรียนรู้ด้วยการทำงานกลุ่มจะช่วยให้เกิดการสร้างประสบการณ์ใหม่นำไปสู่การสร้างสิ่งใหม่ ๆ

องค์การบริหารส่วนตำบลสบแม่ข่า ได้ดำเนินงานติดตามและตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข่า พบว่า เด็กร้อยละ 60 มีพัฒนาการด้านสติปัญญา ด้านจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง จึงต้องแก้ไขปัญหาย่าง เร่งด่วน ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินภายนอกรอบสามเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2564 โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ (องค์การบริหารส่วนตำบลสบแม่ข่า, 2564)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นนักวิชาการศึกษา รับผิดชอบงานด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการเริ่มปลูกฝังทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กตั้งแต่ปฐมวัยจะเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ในอนาคตได้เป็นอย่างดี เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สบแม่ข้า ให้มีทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข้า อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข้า อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข้า อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข้า อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา R&D ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาโดยใช้การศึกษาเอกสารและผลการประเมินตนเอง (SAR) โดยได้จัดทำแบบสอบถามความต้องการและโดยใช้สูตรดัชนี ความต้องการจำเป็น (PNI) Modified Priority Needs Index (สุวิมล ว่องวานิช, 2550) เพื่อหาความต้องการจริง ๆ ของคณะครู โดยใช้แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการของคณะครูและบุคลากรของโรงเรียน จากนั้นนำเครื่องมือหาค่าความสอดคล้องของเนื้อหาส่งให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบหาค่า IOC (พิศิษฐ ตันทวนิช และพนาจินดาศรี, 2561) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่ยอมรับได้คือ ค่าเฉลี่ย 0.66-1.00 นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, Lee J., 1971) และยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข้า ด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) (น้ำผึ้ง มีสีล, 2559) โดยกำหนดให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 21 ท่านตอบแบบสอบถาม 3 รอบ รอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด โดยผู้วิจัยส่งคำถามครั้งที่ 1 ด้วยจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Google From) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตอบกลับมาแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำแบบสอบถามแบบ Rating Scale เพื่อสอบถามในรอบที่ 2 และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ Medium (ค่ามัธยฐาน) IR (Inter Quartiles) หากมีข้อคำถามที่ยังไม่เป็นฉันทามติ IR (Inter Quartiles) .00-.50 จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด ผู้วิจัยจึงส่งแบบสอบถามไปในรอบที่ 3 สำหรับผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นแตกต่างเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความคิดเห็นแตกต่างได้แก้ไขคำตอบ

เพื่อยืนยันรูปแบบและดำเนินการทดลอง รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข่า กลุ่มทดลองที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ครูและผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข่า จำนวน 5 คน นักเรียนชั้นอนุบาล 1 จำนวน 20 คน ผลการทดลองเพื่อทดสอบประสิทธิภาพ รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข่าด้วยสถิติ (Ancova) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2537; ชูศรี วงศ์รัตน์, 2537)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข่า ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. สภาพปัญหาและความต้องการบริหารงานวิชาการ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สบแม่ข่า จากการวิเคราะห์ศึกษาความต้องการ ค่าการวิเคราะห์สูงสุดคือ ด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนค่า $(PNI)=(I-D)/D$ สภาพที่เป็นจริง $I=33$ สภาพที่ต้องการ $D=99$ $(I-D)/D=0.667$

2. การสร้างและยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข่า ด้วย Delphi Technique ผลการวิเคราะห์ค่า $IQR=0$ แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่เป็นฉันทามติ (Consensus) และยืนยันว่ารูปแบบมีความถูกต้องสามารถนำไปใช้ในการทดลองได้ 3) ขึ้นทดสอบประสิทธิภาพรูปแบบ (Tryout) กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลหนองแก้ว ตามเกณฑ์, $80/80$ ได้ $=88.63/88.53$ 4) นำรูปแบบจัดอบรมพัฒนาครูผู้สอนและครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัย จำนวน 5 คน ผลการประเมินก่อนและหลังการอบรมผลการประเมินในภาพรวมค่าเฉลี่ย $\bar{X}=0.73$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $S.D.=1.29$ $P\text{-value}=.05^*$

3. การทดลองใช้รูปแบบ นำรูปแบบไปทดลองใช้ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข่า กับนักเรียนกลุ่มทดลองจำนวน 20 คน และกลุ่มควบคุมโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลหางดง จำนวน 18 คน โดยมีการทดสอบก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้ และนำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ไปทดสอบวัดกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เมื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย 2 กลุ่มระหว่างกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ใช้รูปแบบ และกลุ่มทดลองที่ได้ใช้รูปแบบผลการทดลองในภาพรวมค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง ($\bar{X}$) $=3.37$ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม ($\bar{X}$) $=2.82$ ค่า Mean square ในภาพรวม $=11.12$ และค่า $p\text{-value}=.01^*$

4. ผลการประเมินและพัฒนารูปแบบ พบว่าหลังการทดลองใช้รูปแบบการบริหารวิชาการ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ** แสดงว่ารูปแบบการบริหารวิชาการด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข่า มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 และประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนและครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข่าหลังการใช้รูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย $\bar{X}=4.70$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $S.D.=1.29$ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงขอนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาปัญหาและความต้องการจำเป็นในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวและพัฒนางานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข่า ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการการศึกษาวិเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI) Modified Priority Needs มีความต้องการในการพัฒนางานวิชาการด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข่า มีค่าการวิเคราะห์สูงสุด คือ ด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนค่า (PNI) $= (I-D)/D$ สภาพที่เป็นจริง $I=33$ สภาพที่ต้องการ $D=99$ $(I-D)/D=0.667$ แสดงว่าผลการประเมินดัชนีชี้ความจำเป็นความต้องการพัฒนาด้านวิชาการของครูและครูผู้ดูแลเด็กมีความต้องการในการพัฒนางานวิชาการด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชวีร์ แก้วมณี เรื่อง การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า ครูปฐมวัยมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากที่สุด โดยรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยกำหนดทิศทางของรูปแบบกระบวนการพัฒนาที่เรียกว่า “PILOTS Model” เจาะใจการนำรูปแบบไปใช้ และการประเมินผลที่เกิดขึ้น จากการศึกษาลักษณะของรูปแบบพบว่า ครูปฐมวัยมีสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้หลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีผลการปฏิบัติงานตามรูปแบบที่กำหนดและความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบอยู่ในระดับมาก (ชัชวีร์ แก้วมณี, 2564)

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข่า ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technic) ค่าสถิติวิเคราะห์ภาพรวม

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ IQR (interquartile range) มีค่าเท่ากับ 0 ทุกข้อ แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่เป็นฉันทามติ (Consensus) และยืนยันว่ารูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบบแม่ข่ายมีความถูกต้องในด้านหลักการ แนวคิด ทฤษฎีสามารถนำไปใช้ในการทดลองได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณภรณ์ มะลิรัตน์ ที่ศึกษาเรื่อง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนผลการวิจัยพบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.92/82.18 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) นักเรียน ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมประกอบสื่อประสม มีค่าเฉลี่ยการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมประกอบสื่อประสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก (วรณภรณ์ มะลิรัตน์, 2562)

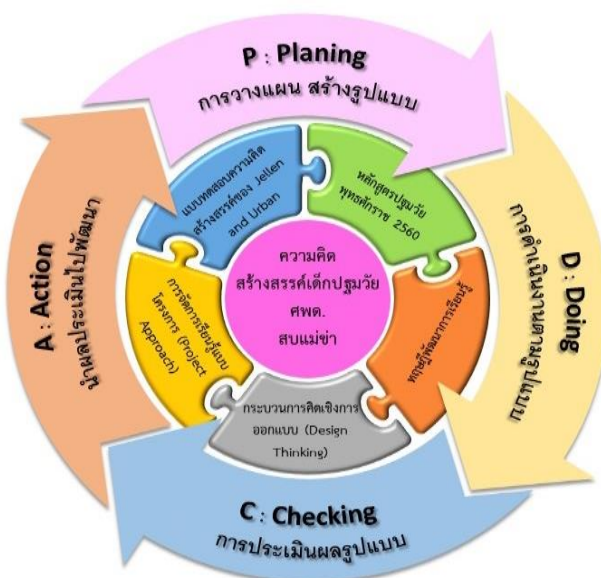
3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยใช้เครื่องมือวัดความคิดสร้างสรรค์ (Urban, K. K., 2004) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบบแม่ข่าย กลุ่มควบคุมจำนวน 18 คนและกลุ่มทดลอง 20 คน โดยใช้สถิติในการทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์ General Liner Model ปรากฏว่าผลต่างของค่าเฉลี่ยหลังการใช้รูปแบบของกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม ในภาพรวม $\bar{X}=3.37$ ค่า Mean square=11.12 และค่า $F=23.36$ $p\text{-value}=.01^{**}$ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ** สอดคล้องกับวิจัยของ พิมพพรรณ แก้วโต และอธิพัชร วิจิตสถิตรัตน์ ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ประกอบสื่อประสม เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กและความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1.ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางศิลปะของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ผ่านการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ มีคุณภาพอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=1$, S.D.=0.00) สามารถนำมาใช้ได้จริง และผลการประเมินคุณภาพชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางศิลปะของนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 1 อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=12.73$, S.D.=0.07) 2. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01** 3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.56$, S.D.=0.45) (พิมพพรรณ แก้วโต และอธิพัชร วิจิตสถิตรัตน์, 2564)

4. วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อสรุปผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบบแม่ข่าย ผลการวิจัยพบว่า หลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบบแม่ข่าย หลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ** แสดงว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบบแม่ข่าย

มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 1 และผลการประเมินความพึงพอใจของครู หลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย $\bar{X}=4.70$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $SD=1.290$ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 2 สอดคล้องกับวิจัยของ เบญจวรรณ คำมา, เหมมิญญ ธนปัทมมีมณี เรื่องการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ประกอบสื่อประสม เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กและความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 1) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ประกอบสื่อประสม เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กและความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 พัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็กและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ประกอบสื่อ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .013) ความพึงพอใจการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ประกอบสื่อประสม มีความพึงพอใจด้านเนื้อหา คิดเป็นร้อยละ 92.68 มีความพึงพอใจด้านสื่อและอุปกรณ์ในการเรียน คิดเป็นร้อยละ 95.12 มีความพึงพอใจด้านเทคนิคการนำเสนอ คิดเป็นร้อยละ 97.56 (เบญจวรรณ คำมา, เหมมิญญ ธนปัทมมีมณี, 2567)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข่า ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้วยการจัดกิจกรรมการสอนในรูปแบบที่ใช้กระบวนการสอนแบบโปรเจก (Project Approach) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องเรียนด้วยการลงมือทำและแก้ปัญหาด้วยกระบวนการคิดที่เป็นระบบมีขั้นตอน 5 ขั้นตอนคือ 1) การเข้าใจในปัญหา 2) การศึกษาแนวทางแก้ปัญหา 3) การค้นพบแนวทางแก้ปัญหา 4) การสร้างนวัตกรรม 5) การนำไปทดลองใช้ว่านวัตกรรมหรือรูปแบบที่สร้างขึ้นมานำไปใช้แก้ปัญหาได้จริงหรือไม่ การจัดการเรียนการสอนแบบนี้ผู้เรียนจะมีกระบวนการคิดและหาแนวทางแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนอย่างสร้างสรรค์ เกิดองค์ความรู้ใหม่เพื่อแก้ปัญหา สรุปได้ว่าองค์ความรู้ใหม่จากการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข่า มีประสิทธิภาพคือการพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบมีความคิดสร้างสรรค์สามารถแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข้า สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงได้
2. ควรนำการศึกษาครั้งนี้มาเป็นแนวทางในการบริหารงานด้านอื่นๆของทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไปเพราะจะทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการพัฒนาครบทุกด้าน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข้าไปดำเนินการจัดการเรียนการสอน ในช่วงชั้นอื่น ๆ เช่น
2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนที่มีการสอนในหลักสูตรขั้นพื้นฐานเหมือนกันเพื่อต่อยอดและพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องในแต่ละช่วงชั้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2564). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- ชนาธิป บุปผามาศ และคณะ. (2565). การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและการพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดเชิงออกแบบ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 12(1), 117-125.
- ชัชวีร์ แก้วมณี. (2564). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 16(3), 397-405.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2537). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- น้ำผึ้ง มีสีล. (2559). การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย: การหลีกเลี่ยงมโนทัศน์ที่ไม่ถูกต้อง. วารสารสาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ, 9(1), 12-21.
- เบญจวรรณ คำมา และเหมมณีนุช อนุปัทมมณี. (2567). การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ประกอบสื่อประสม เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กและความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1. วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 6(2), 157-162.
- พิมพ์พรรณ แก้วโต และอติพัทธ์ วิจิตสถิตรัตน์. (2564). การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. ในวิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิศิษฐ์ ตันทวนิช และพนา จินดาศรี. (2561). ความหมายที่แท้จริงของค่า IOC. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 24(2), 3-12.
- ภาวิณี โตสำลี และณัฐทิยาภรณ์ การะเกตุ. (2564). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์. วารสารลวงศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 5(1), 53-66.
- วรรณภรณ์ มะลิรัตน์. (2562). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) โดยใช้ชุดกิจกรรมประกอบสื่อประสมเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลบ่อแม่งไฟฟ้า. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 3(7), 177-186.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: פרקหวานกราฟฟิค.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- องค์การบริหารส่วนตำบลสบแม่ข่า. (2564). รายงานติดตามผลการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสบแม่ข่า ประจำปีการศึกษา 2564. เอกสารอัดสำเนา.
- Cronbach, Lee J. (1971). *Essentials of Psychological Testing* (4 ed.). New York: Harper & Row.
- Urban, K. K. (2004). Assessing Creativity: The Test for Creative Thinking-Drawing Production (TCT-DP): the concept, application, evaluation, and international studies. *Psychology Science*, 46(3), 387–397.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น:
ศึกษาเฉพาะกรณี เพลงบอก จังหวัดนครศรีธรรมราช*
PEOPLE'S PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF
LOCAL WISDOM: A CASE STUDY OF SONG BOK,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

สมคิด ช่วยชอบ*, พระเมธีวชิราภิรต และเดชชาติ ตรีทรัพย์
Somkid Chuapchoob*, Phrametheevachirapirat and Detchart Treetrab
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์
Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand
*Corresponding Author E-mail: pech01082540@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี เพลงบอก จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี เพลงบอก จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลจำนวน 12 รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า:

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทำให้ภูมิปัญญาของไทยในหลากหลายแขนงถูกลดบทบาทลงกลายเป็นภูมิปัญญาที่ขาดผู้สืบทอด การถ่ายทอด ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นจึงขาดหายไป ขาดการได้รับความสนใจจากหน่วยงานและบุคคล เป็นผลให้การดำเนินงานการอนุรักษ์ภูมิปัญญาเพลงบอกของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชขาดความต่อเนื่อง ซึ่งการศึกษาการมีส่วนร่วมนั้น จะต้องประกอบด้วย การให้คำปรึกษา การให้ความรู้ การสนับสนุนงบประมาณและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
2. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย การให้คำปรึกษา การให้ความรู้ การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐและภาคเอกชน

* Received April 18, 2024; Revised June 3, 2024; Accepted June 3, 2024

และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพราะจัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า การจะดำรงรักษาไว้ซึ่งศิลปะพื้นบ้านของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชไว้ได้ ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมและจะต้องได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การพัฒนา, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, เพลงบอก

ABSTRACT

An athematic paper study aimed to 1) study the people's participation in the development of local wisdom, a case study of a Phleng Bok in Nakhon Si Thammarat (NST) Province, and 2) study the development guidelines for people's participation in the development of local wisdom: a case study of Phleng Bok in NST Province. This qualitative research collected the data using in-depth interviews with the 12 key informants selected by purposive sampling. The research tool used in this study was an in-depth interview, and data was analyzed through content analysis.

Research findings showed that:

1. For people's participation in the development of local wisdom, it revealed that people lacked participation in the local wisdom's restoration and preservation. Global change is one of the critical factors that overshadow Thai wisdom in different fields to become the wisdom that needs the inheritors to transfer knowledge from generation to generation. It also lacked attention from the department and individual levels, causing a lack of continuity in preserving NST Pleng Bok's wisdom. The participation study must include consultation, giving knowledge, budget support, and public relations.

2. The development guidelines for people's participation in developing local wisdom included consultation, providing knowledge, supporting budgets from public and private sectors, and dispersing public relations. Local wisdom is considered a precious cultural heritage, so people's participation is essentially required, together with receiving support from all parties, to maintain and preserve the local arts of people in Nakhon Si Thammarat Province.

Keywords: Participation, Development, Local Wisdom, Phleng Bok

บทนำ

นครศรีธรรมราชเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมเก่าแก่ เป็นเมืองที่สำคัญและยิ่งใหญ่มาแต่โบราณ เป็นศูนย์กลางทั้งการปกครอง ศาสนา และวัฒนธรรมในภูมิภาค มีอำนาจปกครองหัวเมืองต่าง ๆ ในภาคใต้เกือบทั้งหมด อีกทั้งวิถีชีวิตของคนในชุมชนยังสัมพันธ์กับศาสนา ความเชื่อ การจัดงานประเพณี พิธีกรรม ทำให้เมืองนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์รวมศิลปะและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นวรรณกรรมลายลักษณ์และวรรณกรรมมุขปาฐะซึ่งเป็นที่แพร่หลายเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นเพลงร้องเรือ ปริศนา ร้อยกรองของชาวบ้าน เพลงประกอบร้อยกรองของเด็ก บทกลอน มหรสพพื้นบ้าน ถ้อยคำสำนวน ภาษิตชาวบ้าน นิทานพื้นบ้าน และเพลงบอก เป็นต้น นครศรีธรรมราชจึงได้ชื่อว่า “นครแห่งอารยธรรม” ดังคำกล่าวของอดีตผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช กล่าวว่า “เราชาวนคร นครแห่งอารยธรรมเราคืออารยชนคนเจริญจะรักษาสืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและต่อยอดทิศทางการพัฒนาบ้านเมืองให้สงบสุข น่ายุ่ น่ายาว การเกษตรและอุตสาหกรรมยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี”

ศิลปะพื้นบ้านของจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยเฉพาะเพลงบอก นับเป็นวรรณกรรมประเภทมุขปาฐะที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างหนึ่ง ที่นิยมเล่นกันอย่างแพร่หลายของชาวปักษ์ใต้ บริเวณจังหวัดภาคใต้ตอนบนและตอนกลาง มีความโดดเด่นทางด้านฉันทลักษณ์มาก ซึ่งนักวิชาการกล่าวกันว่ามีความแตกต่างจากเพลงพื้นบ้านภาคใต้อื่น ๆ และไม่ตรงกับบทร้อยกรองไทยประเภทใดเลย (ภัทรวดี ภูษฎาภิรมย์, 2554) จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดที่มีนักเล่นเพลงบอกมากที่สุด ทั้งในอดีตและปัจจุบัน จนได้รับสมญานามว่าเมืองเพลงบอก นอกจากมีนักเล่นเพลงบอกเป็นจำนวนมากแล้ว นักเล่นเพลงบอกที่มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมชมชอบว่ามีฝีปากคมคายเป็นที่ดีเยี่ยมส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เพลงบอกเป็นการละเล่นประเภทการขับร้องที่ต้องใช้สำเนียงภาษาถิ่นใต้ในการร้องบท ตามคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ได้เล่าว่าเพลงบอกนั้นมีมานานแล้ว ถ้าพิจารณาจากชื่อเรียกเพลงบอกหมายถึงการบอกกล่าวข่าวสารต่าง ๆ ให้ชาวบ้านได้รับรู้ แต่แทนที่จะพูดหรือป่าวประกาศเป็นร้อยแก้ว ผู้ประกาศข่าวหรือแม่เพลง จะกล่าวเป็นทำนองบทร้อยกรอง และมีลูกคู่คอยรับและส่งตามคำร้องของแม่เพลง ส่วนอีกประการหนึ่งเพลงบอกอาจจะมาจากกระบอกไม้ไผ่ ที่ในครั้งอดีตเวลาแม่เพลงนำข่าวสารไปบอกกับชาวบ้านก็จะเอาสารออกมาจากกระบอกไม้ไผ่แล้วบอกให้ชาวบ้านทราบหรือเมื่อถึงเทศกาลสงกรานต์จะมีนักเลงกลอนชาวบ้าน เทียวตระเวนไปแทบทุกครัวเรือนหรือที่ ๆ ชาวบ้านมาชุมนุมกันมาก ๆ อาทิ วัด เพื่อขับร้องกลอนบอกสงกรานต์ตามคำทำนายของโหรหลวง เพราะฉะนั้นเพลงชนิดนี้จึงได้ชื่อว่า “เพลงบอก” (สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2529)

เพลงบอกจึงนับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นมรดกล้ำค่าเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่มีคุณค่าครบถ้วนทั้งทางด้านสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม (วิเชียร ณ นคร

และคณะ, 2521) เป็นสารสนเทศที่เกิดจากการสังสมประสบการณ์นำไปปฏิบัติกิจกรรมต่อเนื่องจนเกิดเป็นความรู้ของตนเองและสังคม ในการดำรงชีวิตให้อยู่รอดมีความสำคัญต่อการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อสังคมและประเทศชาติทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองต่อเนื่องตลอดมาอย่างยาวนาน ในยุคปัจจุบันที่กระแสโลกาภิวัตน์ได้แผ่ขยายไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมากมายอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นบางอย่างหายไป เพราะบุคคลในท้องถิ่นปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น หนังตะลุง มโนราห์ เพลงบอก เพลงนา กาหลอ ลิเกป่า ร้องเรือคำตัก รำวงเวียนครก นักเรียนเยาวชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้แม้แต่เรื่องเดียว บางคนเคยได้เห็นได้ยินเสียงแต่ไม่สามารถขับร้องได้ บางคนไม่ได้เห็นไม่ได้ยินแม้แต่ชื่อเดียว เพราะปู่ย่าตาทวดที่มีความรู้ไม่ได้ถ่ายทอดมาให้ตามลำดับ บุคคลมีความรู้พวกนี้เสียชีวิตหมดแล้ว คนรุ่นใหม่เอาแม่บทของต่างประเทศมาใช้ในท้องถิ่น ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกทำลายสูญหายไป ปัจจุบันบริบทของเพลงบอกแปรเปลี่ยนไปตามสภาพสังคมและวัฒนธรรม มิได้รับความนิยมเช่นอดีต เป็นเหตุให้หาผู้สืบทอดยากซึ่งอาจทำให้ขาดช่วงในการสืบทอด หรืออาจถึงขั้นสูญหายไปในที่สุดทั้งงานด้านวิชาการและบทบาทในวิถีชีวิตประจำวันของคนภาคใต้ เพลงบอกในอดีตส่วนใหญ่นำเสนอในรูปแบบของสิ่งพิมพ์เป็นกรณีศึกษา เช่น การรวบรวมเนื้อร้องเพลงบอก (วิมล คำศรี, 2540)

ดังนั้น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สังสมไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ดำรงอยู่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยให้ยั่งยืนยาวนานต่อไป จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราช ต้องมีส่วนร่วมกับประชาชนในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการถ่ายทอดความรู้ วิธีการให้เกิดความชำนาญ เกิดค่านิยมในท้องถิ่นไปยังบุคคลอื่นทั้งเครือญาติและบุคคลอื่นในท้องถิ่นเป็นการถ่ายทอดเป็นเอกสารหรือถ่ายทอดโดยตรง เพื่อให้บุคคลในท้องถิ่นได้ร่วมกิจกรรมฝึกฝนเพลงบอกในท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยทั่วถึงกัน และทำด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาโดยบูรณาการแนวคิดด้านสังคม วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น การคิดเชิงระบบ การจัดการความรู้ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้หรือศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้าน อันทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้เกิดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นดำรงอยู่ รวมถึงการพยายามสร้างวัฒนธรรมจากคุณค่าทางสังคมให้เกิดมูลค่าและคุณค่าทางสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกหน่วยงานหรือทุกคนควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาต่อยอดให้เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นให้ยั่งยืนสืบทอดและเป็นที่รู้จักของคนรุ่นต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีเพลงบอก จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาใช้เป็นสารสนเทศในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี เพลงบอก จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี เพลงบอก จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 12 คน แบ่งเป็นกลุ่มดังนี้

1. ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdoms) ได้แก่ ผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่บุคลากรเพลงบอก รวม 4 คน
2. คณะกรรมการกลุ่มส่งเสริมเพลงบอก ได้แก่ ประธานกลุ่มและเลขานุการกลุ่ม รวม 4 คน
3. บุคลากร เจ้าหน้าที่วัฒนธรรมของจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ที่รับผิดชอบภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช รวม 4 คน

ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้ง 12 คน ผู้วิจัยทำการคัดเลือกเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเพลงบอก จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นอย่างดี รวมถึงมีประสบการณ์ที่จะถ่ายทอดข้อมูลให้แก่ผู้วิจัยได้ มีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวไม่ต่ำกว่า 3 ปี รวมถึงมีความคิดเห็นหรือความเข้าใจในประเด็นเพลงบอก จังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างตรงไปตรงมา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีข้อคำถาม 4 ตอน ประกอบด้วยตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ตอนที่ 2 ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศึกษากรณี เพลงบอก จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การให้คำปรึกษาแนะนำ การให้ความรู้ การสนับสนุนงบประมาณ การประชาสัมพันธ์ ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศึกษากรณี เพลงบอก จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การให้คำปรึกษาแนะนำ การให้ความรู้ การสนับสนุนงบประมาณ การประชาสัมพันธ์และตอนที่ 4 แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศึกษากรณี เพลงบอกจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การให้คำปรึกษาแนะนำ การให้ความรู้ การสนับสนุนงบประมาณ การประชาสัมพันธ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัยใช้โดยการพรรณนา ประกอบกับการวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การสรุปตีความใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) เพื่อนำไปสู่การตอบคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี เพลงบอก จังหวัดนครศรีธรรมราช

เพลงบอกเป็นการละเล่นพื้นถิ่นของภาคใต้ตอนบนและภาคใต้ตอนกลาง แต่จะเล่นกันอย่างแพร่หลายในจังหวัดนครศรีธรรมราชมานานกว่า 200 กว่าปี โดยจะเล่นกันประมาณ ปลายปีประมาณเดือน 4 หรือย่างเข้าเดือน 5 ซึ่งเป็นเวลาที่ชาวนาภาคใต้ส่วนใหญ่ทำการเก็บเกี่ยวข้าวขึ้นยุ้งฉางเสร็จเรียบร้อยแล้ว การขับร้องเพลงบอกที่นิยมเล่นกันสามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น เพลงบอกสงกรานต์ เพลงบอกบอกข่าวทั่ว ๆ ไป เพลงบอกประชัน เพลงบอกร้องชา โดยคุณค่าของเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราช กล่าวคือ มีคุณค่าทางอารมณ์ มีคุณค่าทางสติปัญญา มีคุณค่าทางจริยธรรม

โดย “สภาพปัญหาของเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราช” พบว่า เพลงบอก เริ่มหายไปจากสังคมและชุมชนชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับเยาวชนรุ่นใหม่ไม่ได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร ประเพณีต่าง ๆ ของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เคยจัดให้มีการร้องเพลงบอก เช่น สงกรานต์ งานศพ เป็นต้น วัฒนธรรมดังกล่าวเริ่มหายไป นอกจากนี้ยังขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟู และรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทำให้ภูมิปัญญาของไทยในหลากหลายแขนงถูกลดบทบาทลงกลายเป็นภูมิปัญญาที่ขาดผู้สืบทอด การถ่ายทอด ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นจึงขาดหายไป ขาดการได้รับความสนใจจากหน่วยงานและบุคคล เป็นผลให้การดำเนินงานการอนุรักษ์ภูมิปัญญาเพลงบอกของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชขาดความต่อเนื่อง ศิลปินเพลงบอกที่มีชื่อเสียงที่มีความเชี่ยวชาญในการร้องเพลงบอกมีน้อย การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดการแสดงเพลงบอกในชุมชนมีน้อยลง การถ่ายทอดศิลปะเพลงบอกให้กับเยาวชนในสถานศึกษามีน้อย

สำหรับ “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และพัฒนาเพลงบอกในปัจจุบัน” แบ่งเป็น 4 ประเด็นดังนี้

1. การมีส่วนร่วมด้วยการให้คำปรึกษา ประชาชนในท้องถิ่น สามารถมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและพัฒนาเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ จะต้องปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนและเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้มีส่วนร่วมรับรู้และเห็นความสำคัญของศิลปะแขนงนี้ให้ดำรงอยู่ ทรานานทนนาน สอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 1 กล่าวว่า

“...ควรให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันพัฒนา เพื่ออนุรักษ์เพลงบอกไว้ ศิลปินอาวุโสหรือนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องนี้ ควรจะให้คำแนะนำปรึกษากับเยาวชนคนรุ่นใหม่ ถึงวิธีการที่จะอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมนี้ไว้ให้นานแสนนาน...”

และสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 2 ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีได้กล่าวว่า

“...ต้องการให้อาจารย์ในสถานศึกษาที่เชี่ยวชาญทางด้านภูมิปัญญา จับมือกับกลุ่มเพลงบอกเพื่อจัดสร้างเป็นกลุ่มที่จะให้ข้อเสนอแนะ รวมถึงนักเรียน เยาวชน ในสถานศึกษาที่มีความสนใจเพลงบอกเพื่อนำไปใช้และถ่ายทอดสู่คนรุ่นต่อไป...”

2. การมีส่วนร่วมด้วยการให้ความรู้ ควรมีการสร้างองค์ความรู้ด้านเพลงบอกเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้า ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และสืบทอดเพลงบอก และสนับสนุนปราชญ์ชาวบ้านในการเป็นผู้นำการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาด้านเพลงบอกนี้ให้กับเยาวชนคนรุ่นนี้ ทั้งนี้ควรได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากหลายภาคส่วนทั้งชาวบ้าน วัด โรงเรียนในชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้เกิดการสืบสานฟื้นฟูให้คงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 1 ที่กล่าวว่า

“...หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษา ควรจัดการให้มีการอบรมให้ความรู้อย่างเป็นระบบ (KM) มีการถ่ายทอดให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้อย่างทั่วถึง...”

สอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 3 กล่าวว่า

“...สถานศึกษาควรจัดทำเป็นหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น เพลงบอก สำหรับสอนเยาวชน...”

และสอดคล้องกับความเห็นของ ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 4 กล่าวว่า

“...หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือสถาบันการศึกษาควรบรรจุเป็นหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาและให้เป็นกิจกรรมหลักในด้านวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเทศบาลและตำบล...”

3. การมีส่วนร่วมด้านสนับสนุนงบประมาณ ควรจัดให้มีการระดมทุนทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนเป็นกรณีพิเศษรวมถึงองค์กรส่วนท้องถิ่น อบต. อบจ. เทศบาล ร่วมกันสนับสนุนและอุปกรณ์ปัจจัยส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพลงบอก ตลอดจนมีงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์งานชุมชนผ่านช่องทางออนไลน์ เพลงบอก นอกจากนี้ภาครัฐควรให้ความสำคัญและจัดสรรงบประมาณในการอบรมให้ความรู้ และการนำไปเผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ ตลอดจนจัดตั้งชมรมและให้การสนับสนุนด้วย การเสนองบประมาณประจำปีผ่านหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่หรือภารกิจทำนุบำรุงวัฒนธรรมท้องถิ่น และประเด็นที่สำคัญควรมีการจัดตั้งกลุ่มหรือ

ชมรมเพลงบอก รวบรวมสมาชิกเป็นกลุ่มจัดทำโครงการขอสนับสนุนงบประมาณการฝึกอบรมคนรุ่นใหม่ต่อแหล่งงบประมาณ เช่น กรมส่งเสริมวัฒนธรรมหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการดำเนินโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 3 กล่าวว่า

“...องค์กรส่วนท้องถิ่น อบต. อบจ. เทศบาล ร่วมกันสนับสนุนและอุปถัมภ์ปัจจัยส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพลงบอก...”

สอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 2 กล่าวว่า

“...ภาครัฐควรให้ความสำคัญและจัดสรรงบประมาณในการอบรมให้ความรู้ และการนำไปเผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ ตลอดถึงจัดตั้งชมรมและให้การสนับสนุนด้วย...”

และสอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 5 กล่าวว่า

“...จังหวัดหรือสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และสถาบันทางการศึกษาน่าจะบูรณาการจัดทำโครงการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง เพลงบอกเป็นวัฒนธรรมประจำถิ่นนครศรีธรรมราชเพื่อการอนุรักษ์ เสนอต่อกระทรวงวัฒนธรรม และรัฐบาล...”

4. การมีส่วนร่วมด้วยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สื่อทุก ๆ แขนง ควรช่วยกันประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ข่าวสาร ให้สาธารณชนได้รับอย่างทั่วถึงอย่างรวดเร็วและทุกพื้นที่ ตลอดจนโรงเรียน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ช่วยกันประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมให้ต่อเนื่องสม่ำเสมอ ให้ความสำคัญของเพลงบอกในฐานะที่เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการสร้างศิลปินด้านดนตรีและวรรณกรรมท้องถิ่น สอดคล้องกับความเห็นของ ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 1 กล่าวว่า

“...ขอให้สื่อทุก ๆ แขนง ช่วยกันประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารให้สาธารณชนได้รับอย่างทั่วถึงอย่างรวดเร็วและทุกพื้นที่...”

และสอดคล้องกับความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 6 กล่าวว่า

“...ใช้สื่อของรัฐหรือสื่อออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์ต่อกรรมการของศิลปิน เพลงบอก รวมทั้งสื่ออื่น ๆ เช่น สถานีวิทยุชุมชน...”

โดยเฉพาะหน่วยงานที่ทำงานด้านประชาสัมพันธ์ต้องให้ความสำคัญและทำการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและเจาะลึกกลุ่มเป้าหมาย ช่วยสร้างความตระหนักและประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งบนโลกอินเทอร์เน็ต การจัดการแข่งขันการร้องเพลงบอกทุกระดับการศึกษา และภาคประชาชนเพื่อการประชาสัมพันธ์ ทั้งเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี เพลงบอก จังหวัดนครศรีธรรมราช

แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี เพลงบอกจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เพลงบอก ด้วยการสร้างความตระหนักใน “การเป็นเจ้าของศิลปะท้องถิ่น” โดยสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านภาษาท้องถิ่น ซึ่งจาก

ความตระหนักในการเป็นเจ้าของนั้นได้ย้าเน้นให้เกิดความผูกพันของคนและเกิดความหวงแหนในเพลงบอกซึ่งเป็นวรรณกรรมท้องถิ่น เป็นวัฒนธรรมของชุมชนของตน การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่ออนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านเพลงบอกอันเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมด้วยการให้คำปรึกษา สประชาชนในท้องถิ่น สามารถมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พื้นฟูและพัฒนาเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ จะต้องปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนและเยาวชนคนรุ่นใหม่ ให้มีส่วนร่วมรับรู้และเห็นความสำคัญของศิลปะแขนงนี้ให้ดำรงอยู่ตราบนานเท่านาน ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 2 ที่กล่าวว่า

“...มีองค์กรทางราชการที่ชัดเจนในแต่ละระดับที่จะให้คำแนะนำปรึกษา ตั้งแต่ระดับการปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบล อำเภอ จังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ...”

และสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 7 ที่กล่าวว่า

“...โรงเรียน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งองค์กรของรัฐ ร่วมกันส่งเสริมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง...”

2. การมีส่วนร่วมด้วยการการให้ความรู้ เพลงบอกจัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรมีการสร้างองค์ความรู้ด้านเพลงบอกเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้า ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และสืบทอดเพลงบอก และสนับสนุนปราชญ์ชาวบ้านในการเป็นผู้นำการถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาด้านเพลงบอกนี้ให้กับเยาวชนคนรุ่นนี้ ทั้งนี้ควรได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากหลายภาคส่วน ทั้งชาวบ้าน วัด โรงเรียนในชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้เกิดการสืบสานพื้นฟูให้คงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป การที่จะอนุรักษ์ พัฒนาและสืบสานรักษาศิลปะเพลงบอกให้ดำรงอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องบรรจุเป็นหลักสูตรให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ศึกษา ซึ่งปัจจุบันการอนุรักษ์ การถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาด้านเพลงบอกนั้น ก็มีเพียงปราชญ์ชาวบ้านกลุ่มเล็ก ๆ เท่านั้นที่พยายามดำรงรักษาภูมิปัญญาไว้ซึ่งนับวันอาจสูญหายไปตามกาลเวลา ควรมีการสร้างองค์ความรู้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน โดยต้องใช้หลักการจัดการศึกษาในวิถีชุมชนซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมพื้นบ้านหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นการเชื่อมโยงการศึกษาเข้ากับวัฒนธรรมชุมชน โดยต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านวัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 3 ที่กล่าวว่า

“...เชิญบุคลากรที่มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น เพลงบอก ออกสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ ให้แก่เยาวชน เพื่อให้เกิดความสนใจ...”

ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 2 ที่กล่าวว่า

“...จักทำสื่อในการให้ความรู้ที่หลากหลาย และทันสมัย เข้าถึงได้ง่ายทุกระดับ ทุกกลุ่มวัย และที่สนใจ...”

3. การมีส่วนร่วมด้วยการดำเนินงานและสนับสนุนงบประมาณ จากภาครัฐและภาคเอกชน ในการส่งเสริมให้ศิลปินเพลงบอกได้มีพื้นที่หรือเวทีในการแสดงในงานประเพณีหรือเทศกาลสำคัญ ๆ ของจังหวัดหรืออำเภอ หรือจัดประกวดศิลปินดีเด่น เพื่อเป็นการฟื้นฟูให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญและร่วมกันอนุรักษ์ให้เพลงบอกยังคงมีบทบาทในสังคมท้องถิ่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 8 ที่กล่าวว่า

“...ควรอาศัยงบประมาณด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมขององค์กรที่มีบทบาทโดยตรงมาสนับสนุน เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น...”

และสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 7 ที่กล่าวว่า

“...ควรประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐ และเอกชน ชุมชน ให้ช่วยกันให้การสนับสนุน...”

4. การมีส่วนร่วมด้วยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อสารมวลชนแขนงต่าง ๆ หากต้องการจะฟื้นฟูและสืบทอดภูมิปัญญาเพลงบอก ผู้คนรุ่นหลัง ควรมีการสร้างองค์ความรู้ด้านเพลงบอกเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้า ซึ่งปัจจุบันการอนุรักษ์ การถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาด้านเพลงบอกนั้น ก็มีเพียงปราชญ์ชาวบ้านกลุ่มเล็ก ๆ เท่านั้นที่พยายามดำรงรักษาภูมิปัญญาไว้ซึ่งนับวันอาจสูญหายไปตามกาลเวลา ควรมีการสร้างองค์ความรู้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน โดยต้องใช้หลักการจัดการศึกษาในวิถีชุมชนซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมพื้นบ้านหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หน่วยงานที่ทำงานด้านประชาสัมพันธ์ต้องให้ความสำคัญและทำการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และเจาะลึกกลุ่มเป้าหมายที่จำเป็นจริง ๆ และเกิดประโยชน์จริง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 1 ที่กล่าวว่า

“...จัดตั้งคณะทำงานด้านการประชาสัมพันธ์ (PR) สื่อสารมวลชนและนำเข้าสู่ในระบบสารสนเทศของจังหวัด และง่ายต่อการเข้าถึงในทุก ๆ ที่ ทุกเวลา...”

และสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 2 ที่กล่าวว่า

“...เน้นการประชาสัมพันธ์เชิงรุกมากขึ้น และเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ เช่น สื่อออนไลน์และตรวจสอบผลที่ได้รับจากการประชาสัมพันธ์...”

ดังนั้นการจะธำรงรักษาไว้ซึ่งศิลปะพื้นบ้านของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชไว้ได้ ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมและจะต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยการจัดเก็บรวบรวมองค์ความรู้เรื่องเพลงบอก และมีการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือสื่อการเรียนการสอน จัดตั้งให้มีการดำเนินงานร่วมกันในรูปแบบขององค์กร จัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชน มีการบูรณาการเสริมสร้างหลักสูตรการเรียนรู้อุณหภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยเพลงบอกในระบบการศึกษา บรรจุเป็นหลักสูตรให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ศึกษาเพื่อก่อให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ร่วมกัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี เพลงบอก จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายดังนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี: เพลงบอกจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเป็น 4 ประเด็นคือ 1) การมีส่วนร่วมด้วยการให้คำปรึกษาประชาชนในท้องถิ่น สามารถมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พื้นฟูและพัฒนาเพลงบอกในจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ จะต้องปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนและเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้มี ส่วนรับรู้ และเห็นความสำคัญของศิลปะแขนงนี้ให้ดำรงอยู่ตราบนานเท่านาน 2) การมีส่วนร่วมด้วยการให้ความรู้ ควรมีการสร้างองค์ความรู้ด้านเพลงบอกเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้า การจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ และสืบทอดเพลงบอก และสนับสนุนปราชญ์ชาวบ้านในการเป็นผู้นำการถ่ายทอดวัฒนธรรม และภูมิปัญญาด้านเพลงบอกนี้ให้กับเยาวชน ทั้งนี้ควรได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากหลายภาคส่วน ทั้งชาวบ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้เกิดการสืบสาน พื้นฟูให้คงอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป โดยเฉพาะสถาบันการศึกษา ควรจัดการให้มีการอบรมให้ความรู้ อย่างเป็นระบบ (KM) มีการถ่ายทอดให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้อย่างทั่วถึง 3) การมีส่วนร่วมด้านสนับสนุนงบประมาณ ควรจัดให้มีการระดมทุนทุกภาคส่วน ร่วมกันสนับสนุนและอุปกรณ์ มีงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์งานชุมชนผ่าน นอกจากนี้ภาครัฐ ควรให้ความสำคัญและจัดสรรงบประมาณในการอบรมให้ความรู้ และการนำไปเผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ 4) การมีส่วนร่วมด้วยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สื่อทุก ๆ แขนง ควรช่วยกันประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ข่าวสารให้สาธารณชนได้รับอย่างทั่วถึงอย่างรวดเร็วและทุกพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วม กล่าวคือ การมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สมาคม มูลนิธิและองค์การอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือ หลายเรื่องรวมกันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ โดยมีส่วนร่วมในลักษณะต่อไปนี้คือ 1) ร่วมศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจน ความต้องการของชุมชน 2) ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือความต้องการของชุมชน 3) ร่วมวางนโยบายหรือวางแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไข ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน 4) ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม 5) ร่วมจัดหาปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้และ 8) ร่วมควบคุม ติดตามประเมินผลและ

ร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป (ซุสึเกรุโนะ ชิเมจิรุโนะ, 2544) นอกจากนี้ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ กล่าวว่า ประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct Participation) โดยผ่านองค์กรที่จัดตั้งโดยประชาชน (Inclusive Organization) การรวมกลุ่มเยาวชนต่าง ๆ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect Participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน (Representative Organization) กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน และการมีประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ (Open Participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non-Representative Organization) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรที่ได้ทุกเวลา (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2527)

ในขณะเดียวกันต้องการจะมีส่วนร่วมต้องอยู่ภายใต้ปัจจัยที่กำหนดสอดคล้องกับการศึกษาของ สิริพัฒน์ ลาภจิตร ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอรินคำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งได้ข้อสรุปประเด็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การเป็นหน้าที่ของประชาชน อาสาสมัครด้วยใจ มีความรู้ความสามารถ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน มีทักษะและประสบการณ์ เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน 2) ปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม เลือกให้เป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคี และมีกลุ่มต่าง ๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม 3) ปัจจัยด้านองค์การ ได้แก่ อบต. ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ เอาใจใส่กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีประสิทธิภาพประชาชนหมู่บ้าน (สิริพัฒน์ ลาภจิตร, 2550)

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภิญโญ ภูเทศ ได้ทำวิจัยเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้ สำหรับการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้าน โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มเด็กนักเรียนประถมศึกษา นักศึกษา และกลุ่มเยาวชนในชุมชนได้รับการถ่ายทอดเทคนิคการตีกลองยาวและการร้องเพลงพื้นบ้านด้วยการสาธิต การสอน และการบอกเล่าโดยตรงจากปราชญ์ชาวบ้าน อย่างไรก็ตามกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาและกลุ่มบุตรหลานได้รับการถ่ายทอดที่เหมือนกันในเรื่องของความเชื่อของกลองยาวและเพลงพื้นบ้าน ทั้งนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ได้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน เพื่ออนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน จัดให้มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน (กลองยาว) นอกจากนี้ได้มีการนำเอาวัฒนธรรมดนตรีสากลมาร่วม (ภิญโญ ภูเทศ, 2559)

เช่นเดียวกับงานวิจัยของจิรวรรณ พรหมทอง และคณะ ได้ทำวิจัยเรื่องวรรณกรรมเพลงบอกกลุ่มน้ำปากพอง: ภาพลักษณ์ชุมชนในช่วงปี พ.ศ. 2500-2560 พบว่า ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมพบดังนี้ 1) การสร้างความตระหนักใน “การเป็นเจ้าของวรรณกรรมท้องถิ่น” โดยกระบวนการดังกล่าว สามารถเกิดขึ้นได้โดยผ่านการแสดงความคิดเห็นของชาว

ชุมชนลุ่มน้ำปากพนังโดยการจัดให้มีประเด็นการแสดงความคิดเห็นในด้านการเรียนวรรณกรรมท้องถิ่นและการอนุรักษ์สืบทอดวรรณกรรมท้องถิ่น เข้าเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอนสู่โรงเรียนในชุมชนท้องถิ่น ภาพลักษณ์การจำหน่ายสินค้าทางวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง รวมถึงความภาคภูมิใจในชุมชนของตน ซึ่งจากความตระหนักในการเป็นเจ้าของชุมชนนั้นได้ ย้ำเน้นให้เกิดความผูกพันของคนและชุมชน และรวมไปถึงความหวงแหนในวรรณกรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมของชุมชนของตน และนำไปสู่การเกิดขบวนการหรือกลุ่มในนามชุมชนลุ่มน้ำปากพนังที่จะเข้ามาจัดการกับปัญหาทางภาพลักษณ์ด้าน สังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม

2) โอกาสในการในการเข้าถึงสื่อในการจัดหาพื้นที่ในการแสดงผลงานทางวรรณกรรมท้องถิ่น เช่น หนังสือ มโนตรา เพลงบอก ซึ่งเป็นมรดกที่ล้ำค่าให้กับคนในชุมชน การดำเนินการลักษณะเช่นนี้ก็นับว่าเป็นประโยชน์กับชุมชนในการร่วมสืบสานวรรณกรรมท้องถิ่นและรักษา วัฒนธรรมรวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่เพื่อให้เกิดผลในด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมากขึ้น ควรที่จะคำนึงถึงการเข้าถึงสื่อของคนในชุมชนไม่เพียงแต่เป็นผู้ชมหรือดูเท่านั้น แต่ควรหาแนวทางในการเรียนรู้ อนุรักษ์ และภาคภูมิใจในวรรณกรรมท้องถิ่นและรักษาวัฒนธรรมรวมทั้ง ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมด้วย เช่น การจัดหลักสูตรวรรณกรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง

3) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมวรรณกรรมเพลงบอกในทุกระดับ กล่าวคือ การแบ่งระดับการมีส่วนร่วมเพื่อให้เห็นภาพลักษณ์ของชุมชนที่เข้มแข็งในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นรวมทั้ง ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ส่วนของคนในชุมชนทั้งหมด ส่วนหรือที่เรียกว่า “เครือข่ายชุมชนลุ่มน้ำปากพนัง” ซึ่งสาระของการเป็นเจ้าของวรรณกรรมเพลงบอก สมาชิกในชุมชนที่ร่วมกันอนุรักษ์ โดยร่วมเป็นผู้เลือกพื้นที่ให้การใช้วรรณกรรมท้องถิ่น วิธีการนำเสนอการประชันแข่งเพลงบอก หรือช่องทางเผยแพร่วรรณกรรมเพลงบอก รวมถึงการเข้ามามีบทบาทในการผลิตและ ประเมินผล ส่วนอันดับสุดท้ายคือผู้วางแผนและนโยบายอาจขึ้นอยู่กับการประสบความสำเร็จของชุมชน กล่าวคือ หากประชาชนเห็นถึงพลังของความร่วมมือ ภายหลังชุมชนก็จะเป็นผู้ร่วมที่เกิดขึ้นใน อนาคตได้และการจัดสรรงบประมาณ กำหนดวันเวลาในการดำเนินงานและที่สำคัญ ชุมชน มีพื้นฐานในการทำงานด้านวรรณกรรม ท้องถิ่นที่จะนำไปใช้จัดการกับปัญหาความขัดแย้ง ในท้องถิ่นของตนเอง (จิรวรรณ พรหมทอง, ธนิต โต อติเทพย์ และเทพพร มังธานี, 2564)

สรุป

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น นั้นพบว่าประชาชน ชาติการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟู และรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของ สังคมโลกเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ภูมิปัญญาของไทยในหลากหลายแขนงถูกลดบทบาทลงกลายเป็น ภูมิปัญญาที่ขาดผู้สืบทอด การถ่ายทอด ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นจึงขาดหายไป ชาติการได้รับความ สนใจจากหน่วยงานและบุคคล เป็นผลให้การดำเนินงานการอนุรักษ์ภูมิปัญญาเพลงบอกของ

ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชขาดความต่อเนื่อง ซึ่งการศึกษาการมีส่วนร่วมนั้น จะต้องประกอบด้วย การให้คำปรึกษา การสนับสนุนงบประมาณ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย การให้คำปรึกษา การทำให้ความรู้การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐและภาคเอกชน และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพราะจัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า การจะธำรงรักษาไว้ซึ่งศิลปะพื้นบ้านของชาว จังหวัดนครศรีธรรมราชไว้ได้ ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมและจะต้องได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เยาวชนคนรุ่นใหม่ยังเห็นความสำคัญของศิลปะเพลงบอกค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น เช่น อบจ. อบต. ควรจัดทำแผนปฏิบัติการชุมชน ในด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ชัดเจน และคอยกำกับติดตามให้การดำเนินการเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

2. พื้นที่หรือเวทีในการแสดงศิลปะเพลงบอกมีค่อนข้างจำกัด เป็นเหตุผลที่ทำให้ศิลปะเพลงบอกหาคนมาสืบทอดได้ยาก ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน หรือแม้ประชาชนทั่วไปควรให้การสนับสนุนศิลปินเพลงบอกให้มีพื้นที่ในการแสดงเพิ่มมากขึ้น ทั้งในงานพิธีของภาครัฐ หรือภาคปัจเจกชน เช่น งานศพ งานแต่ง งานบวช ของประชาชนในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

3. กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดให้สถาบันการศึกษาทุกระดับ จัดทำรายวิชา วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นศึกษาขึ้นมาเพื่อนำไปสอนให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้รู้จักและเกิดความรัก ห่วงแหนในวัฒนธรรมประเพณีของตน

4. กระทรวงวัฒนธรรม จะต้องกำหนดนโยบายให้วัฒนธรรมจังหวัด วัฒนธรรมอำเภอ บูรณาการกับท้องถิ่น ท้องที่ เพื่อพัฒนาศิลปะเพลงบอก อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมให้มีความโดดเด่นให้เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมเพลงบอกของจังหวัดนครศรีธรรมราช หรือภูมิภาคใด

2. รูปแบบการส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมเพลงบอกตามอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของภูมิภาค จังหวัดภาคใด

เอกสารอ้างอิง

- จิรวรรณ พรหมทอง, ธนิต โต อติเทพย์ และเทพพร มังธานี. (2564). วรรณกรรมเพลงบอกกลุ่มน้ำปากพ่อง: ภาพลักษณ์ชุมชนในช่วงปี พ.ศ. 2500-2560. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 13(1), 62-79.
- นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์. (2554). วัฒนธรรมบันเทิงภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภิญโญ ภูเทศ. (2559). การอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้สาขาวิชาดนตรี. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 5(3), 233-241.
- วิเชียร ณ นคร และคณะ. (2521). นครศรีธรรมราชบ้านเรา. กรุงเทพมหานคร: แม่บ้านการเรือน.
- วิมล คำศรี. (2540). วรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนคร การศึกษาวิเคราะห์. นครศรีธรรมราช: สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สถาบันทักษิณคดีศึกษา. (2529). สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิริพัฒน์ ลาภจิตร. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การเพิ่มขีดความสามารถเพื่อสร้างคุณค่า และมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว
เชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อย่างสมดุลยั่งยืน
อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช*

EMPOWERING TO CREATE AND ADDED VALUE FOR HEALTHY AND
HISTORICAL TOURISM IN A SUSTAINABLE BALANCE AT NOPPITAM
DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พัชรี สุเมธกุล*, อุมาพร กาญจนคลอด, เมธาวัต ภูธรภักดี, มยุร หล้าสุข,
สุภาวดี พรหมมา และประกอบ ใจมั่น

Patcharee Sumethokul*, Umaporn Kanjanaklod, Methawat Phutornpukdee, Mayoon Lamsub,
Supavadee Promma and Prakob Jaiman

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

*Corresponding Author E-mail: juney111_2000@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถจากพัฒนาศักยภาพการ
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์อย่างสมดุลยั่งยืน 2) เพื่อเพิ่มมูลค่าจากพัฒนาเส้นทาง
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ 3) เพื่อสร้างคุณค่าจากพัฒนาชุดบทเรียนวิทยาศาสตร์
ท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ 4) เพื่อขยายตลาดการ
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ พื้นที่การวิจัย คืออำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช
การวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสาน (Mixed Method) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยเนื้อหา และ
วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการสถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ ได้เส้นทางท่องเที่ยว
จำนวน 2 โปรแกรม ในพื้นที่บ้านโรงเหล็ก

* Received April 3, 2024; Revised June 27, 2024; Accepted June 28, 2024

3. การพัฒนาชุดบทเรียนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม ผลจากการทดลองหลังจากการสอนชุดบทเรียนมีการวิเคราะห์ความเข้าใจโดยการให้นักเรียนตอบคำถามจากกิจกรรมท้ายบทของชุดบทเรียน พบว่านักเรียนมีการตอบคำถามได้ถูกต้องและมีความเข้าใจในเนื้อหาเพิ่มมากขึ้น

4. การขยายตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ ด้วยการสื่อสารผ่านเพจ “ถึงแล้วนบพิตา” พบว่า สิ่งที่ได้รับระหว่างการท่องเที่ยวการสะท้อนให้เห็นประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตชุมชนที่เด่นชัดในปัจจุบันมีระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การเพิ่มขีดความสามารถ, การเพิ่มมูลค่า, การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์

ABSTRACT

This research aims to 1) increase the potential from the development of health and historical tourism in a balanced and sustainable way, 2) increase the tourism route value from the development of health and historical tourism, 3) build the value from the development of participatory local science lessons based on health and historical tourism, and 4) expand the market of health and history tourism. The research area was in Nopphitam district, Nakhon Si Thammarat Province. This research is mixed method research. Qualitative data were analyzed using content analysis, and quantitative data were analyzed using descriptive statistics.

The findings revealed that:

1. Potential for health and historical tourism overall is at a high level.
2. The development of health and historical tourism routes by communities of two programs located in the area of Ban Rong Lhek.

3. The development of participatory local science lesson packages. The results from the experiment found that after teaching the lesson package, understanding was analyzed by asking students to answer questions from activities at the end of the lesson package. It was found that the students answered the questions correctly and understood the content more.

4. Expansion of the community-based medical and historical tourism market by communicating through Facebook fan page "Arrived at Nopphitam" found that information learned during the tour was the highest level of reflection on the history and community way of life today and expectations.

Keywords: Empowering to create value, added value, healthy and historical Tourism

บทนำ

จากกระแสการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ในการประชุมสุดยอดสิ่งแวดล้อมโลก Earth Summit ที่นครริโอ เดอ จาเนโร (Rio de Janeiro) ได้มีส่วนผลักดันให้เกิดกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยมุ่งเน้น การพัฒนาให้เกิดความสมดุลในทุกมิติ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวทางดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้แนวทางดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม แนวทางนี้กำลังได้รับความนิยมนักท่องเที่ยว ซึ่งในอดีตนักท่องเที่ยวเหล่านี้จะเป็นนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม แต่ในปัจจุบันรูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าวได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั่วไปมากขึ้น รวมถึงแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ถูกประยุกต์เข้ามาใช้ใน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยรวม ซึ่งได้ตระหนักถึงขีดความสามารถรองรับของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ตลอดจนมุ่งเน้นสิ่งแวดล้อมและฐานทรัพยากรของพื้นที่ท่องเที่ยวเป็นสำคัญ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554) การเพิ่มขีดความสามารถเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อย่างสมดุลยั่งยืนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อสนองตอบต่อนโยบายรัฐบาลด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นกลไกขับเคลื่อนพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

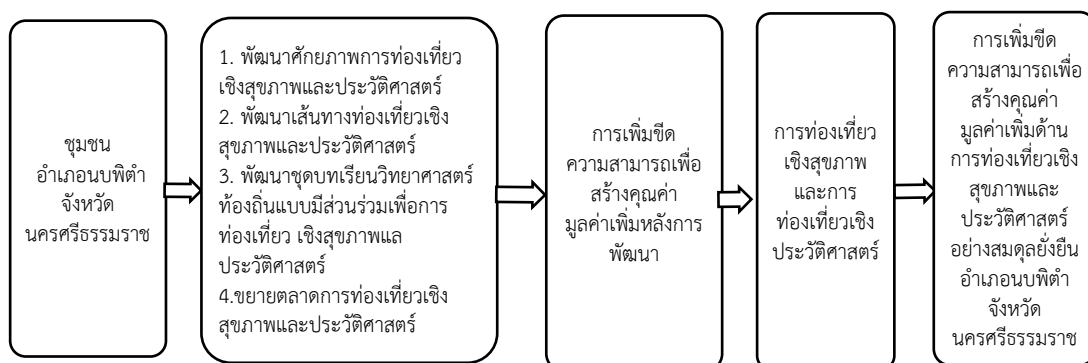
อำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอำเภอที่มีข้อได้เปรียบเชิงยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และทุนทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย อีกทั้งยังมีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญที่กระจายอยู่ในพื้นที่อำเภอหนองบัวลำภู เช่น เขาเหล็ก เมืองญี่ปุ่น ชุมชนจีน หั้วรถจักร เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีน้ำตก แก่งหินตลอดลำคลอง และมีสันทรายที่ขาวสะอาดตลอดแนว แต่ยังคงขาดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เพิ่มขีดความสามารถของแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์และสวยงาม อีกทั้งยังขาดการเพิ่มมูลค่าของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถสร้างรายได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาท่องเที่ยวได้มากเหมือนพื้นที่ตำบลกรุงชิง ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัย “การเพิ่มขีดความสามารถเพื่อสร้างคุณค่า และมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อย่างสมดุลยั่งยืน อำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดนครศรีธรรมราช” โดยกระบวนการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ จากการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ สร้างคุณค่าจากพัฒนาชุดบทเรียนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ และขยายตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ ในพื้นที่อำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดนครศรีธรรมราช

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเพิ่มขีดความสามารถจากพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์อย่างสมดุลยั่งยืน อำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เพื่อเพิ่มมูลค่าจากการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอ นบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อสร้างคุณค่าจากพัฒนาชุดบทเรียนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอ นบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช
4. เพื่อขยายตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอ นบพิตำ จังหวัด นครศรีธรรมราช

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

แนวความคิดและทฤษฎี

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Added Value)

การเพิ่มมูลค่า (Added Value) เป็นการสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นจากเดิม การสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นเครื่องมือการตลาดที่จะทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์การจัดจำหน่าย การโฆษณา และการส่งเสริมการตลาดซึ่งมีผลทำให้สามารถตั้งราคาได้สูงขึ้นแต่การเพิ่มมูลค่าจะทำให้ผู้บริโภคได้ประโยชน์มากขึ้นด้วยโดยการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added Creation) คือ ความพยายามในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในด้านต่าง ๆ ให้มีคุณค่าในสายตาของลูกค้ามากขึ้น (Tippachartyothin, P., 2014)

2. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

นฤมล รัตนไพจิตร และคณะ กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามสดชื่นในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือการบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ เช่น การรับคำปรึกษาแนะนำด้านสุขภาพ การออกกำลังกายอย่างถูกวิธี การนวด อบ ประคบสมุนไพร การฝึกปฏิบัติสมาธิตลอดจนการตรวจร่างกาย การรักษาพยาบาลและอื่น ๆ โดยเป็นการท่องเที่ยวที่มี

จิตสำนึกต่อการส่งเสริมและรักษาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม (นฤมล รัตนไพจิตร, ราตรี เขียวรอด และตรีวันนัท เนื่องอุทัย, 2562)

3. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism)

นฤมล รัตนไพจิตร และคณะ ได้กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ซึ่งเกิดจากกระแสการอนุรักษ์การท่องเที่ยวแนวใหม่ (Alternative tourism) อาจเรียกได้หลายอย่างเช่น Sustainable tourism, Green tourism, Bio-tourism, Conservation tourism, community tourism และ Ecotourism โดยมีปรัชญาในการเพิ่มรายได้ในด้านการท่องเที่ยว และการดูแลรักษาสุขภาพแวดล้อมควบคู่กันไป (แนวทางการแก้ไข พ.ร.บ. การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง เพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based tourism) ซึ่งเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์เพื่อเข้าใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อเข้าใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นและอยู่บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณภาพของการมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน) (นฤมล รัตนไพจิตร, ราตรี เขียวรอด และตรีวันนัท เนื่องอุทัย, 2562)

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพ ศักยภาพชุมชน การพัฒนาศักยภาพ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ได้กล่าวว่า การพัฒนาอาจเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยศักยภาพการพัฒนา โดยมีสาเหตุปัจจัย 6 ประการ คือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติ 2) ทรัพยากรมนุษย์ 3) องค์การทางสังคม 4) ภาวะผู้นำ 5) การติดต่อสัมพันธ์ 6) การฝึกอบรม เมื่อมีสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเพียงใด การพัฒนาสังคมนั้นก็ยิ่งสูงขึ้นเท่านั้น (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2542)

4. ชุดบทเรียน หรือชุดกิจกรรม

บุญชม ศรีสะอาด กล่าวว่า ชุดการสอนหรือชุดกิจกรรม (Instructional Package) คือ สื่อการเรียนหลายอย่างประกอบกันก่อนจัดเข้าไว้เป็นชุด (Package) เรียกว่า สื่อประสม (Multi-Media) เพื่อมุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพนอกจากจะใช้สำหรับนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วยังใช้ประกอบการสอนแบบอื่น เช่น ประกอบการบรรยาย การเรียนเป็นกลุ่มย่อย (บุญชม ศรีสะอาด, 2541)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสาน (Mixed Method) ปฏิบัติงานโดยยึดทฤษฎี “ขนมเปียกปูน” กล่าวคือ ให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์โดยชุมชน เป็นกิจกรรมที่แทรกหรือผสมผสานเป็นเนื้อเดียวกับงานประจำ (built in) ของคนในชุมชน

1. ขั้นตอนการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถจากการพัฒนา ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์อย่างสมดุลยั่งยืน อำเภอหนองบัวลำภู จังหวัด นครศรีธรรมราช มีดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 คน ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K., 2007) และ (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2551) ประกอบด้วย กลุ่มตัวแทนภาครัฐ จำนวน 3 คน กลุ่มผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 3 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน กลุ่มวิสาหกิจการท่องเที่ยวจำนวน 3 คน กลุ่มนักวิชาการการศึกษา จำนวน 3 คน กลุ่มธุรกิจที่พัก จำนวน 3 คน กลุ่มร้านขายของฝากที่ระลึก จำนวน 3 คน กลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 3 คน กลุ่มตัวแทนประชาชน จำนวน 3 คน และกลุ่มร้านอาหาร จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว และแบบสำรวจความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยผู้วิจัยนำวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบน (Standard Deviation) มาใช้เพื่อรวบรวมและอธิบายข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่าง

2. ขั้นตอนการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเพิ่มมูลค่าจากการการพัฒนาเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์อย่างสมดุลยั่งยืน อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มประชากรในตำบลนบพิตำ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ มีจำนวน 24 คน

กลุ่มตัวอย่าง ใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 คน คือ กลุ่มผู้นำชุมชน เป้าหมาย อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช 3 ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านโรงเหล็ก หมู่ที่ 2 บ้านเขาเหล็ก และหมู่ที่ 8 บ้านทุ่งใน ตำบลนบพิตำ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเลือกหมู่บ้านละ 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อระดมความคิดเห็นสร้างขึ้น โดยการกำหนดกรอบการสนทนาและอาศัยหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และคำแนะนำจากผู้มีความรู้ ความสามารถ ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์โดยการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงบรรยายเนื้อหา (Content Analysis)

3. ขั้นตอนการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อสร้างคุณค่าจากการพัฒนาชุดบทเรียนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คณะผู้วิจัยใช้การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน

65 คน ประกอบด้วย ครู อาจารย์ จำนวน 5 คน ประชาชนในพื้นที่ (ที่มีส่วนร่วม) จำนวน 30 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 30 คน

เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย

1) ชุดบทเรียนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2) แบบทดสอบทางการเรียน เรื่องแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน โดยชุดบทเรียน วิทยาศาสตร์ท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม เรื่องแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาประสิทธิภาพของชุดบทเรียน โดยใช้ E1/E2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 การหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลอง โดยใช้ สถิติ t-test (One sample test) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 การหาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดบทเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยซึ่งอยู่ในระดับ 3.51-4.50

4. ขั้นตอนการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อการขยายตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการขยายตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งตามบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานทางด้านช่องทางการตลาดประกอบด้วย

1) ชุมชนซึ่งเป็นผู้ให้บริการ (Service Provider) ผู้วิจัยเลือกประชากรจากตำบล นบพิตำ จำนวน 3 หมู่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านโรงเหล็ก หมู่ที่ 2 บ้านเขาเหล็ก และหมู่ที่ 8 บ้านทุ่งใน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้นำชุมชนที่มีความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และประวัติศาสตร์

2) ผู้รับสื่อซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการ (User) ผู้วิจัยเลือกประชากรจากผู้ที่ได้รับสื่อทางการตลาด โดยมีเงื่อนไข คือ กลุ่มตัวอย่างจะต้องเป็นผู้ที่เคยได้รับการสื่อสารทางการตลาดและเป็นผู้ที่ท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยวในพื้นที่เป้าหมายงานวิจัย และอยู่ในช่วงอายุที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักซึ่งเกิดจากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จากชุมชนซึ่งเป็นผู้ให้บริการ (Service Provider) เนื่องจากไม่ทราบกลุ่มตัวอย่างที่แน่นอน จึงใช้สูตรของ Cochran (Cochran, W. G., 1953) จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ 384.16 คน โดยคณะผู้วิจัยกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างอยู่ที่จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ในการสำรวจกลุ่มตัวอย่างสมาชิกชุมชนซึ่งเป็นผู้ให้บริการ (Service Provider) คือผู้ประกอบการการท่องเที่ยวด้วยวิธีประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อถอดโครงสร้างในรูปแบบของ Brand Cavas Model (เมธาวีตร ภูธรภักดี, 2541) (สุตาพร กุณฑลบุตร, 2555)

เชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้รับสื่อซึ่งเป็นผู้ใช้บริการ (User) โดยกำหนดเงื่อนไขของผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องเป็นผู้ที่เคยได้รับการสื่อสารทางการตลาด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์หาค่าเชิงคุณภาพโดยใช้ QDA (Qualitative Data Analysis) และเชิงปริมาณใช้สถิติเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Item-Objective Congruence Index: IOC) และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย ระยะที่ 1 พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์อย่างสมดุลยั่งยืน โดยชุมชน อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ผลการศึกษา บริบทของชุมชน จากเอกสารและลงสำรวจพื้นที่ สถานการณ์ สภาพปัจจุบัน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายใต้กรอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ สถานการณ์การท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลนบพิตำช่วงปี 2560-2563 พบว่า ตำบลนบพิตำ อำเภอนบพิตำ เป็นพื้นที่ภูเขาสลับกับที่ราบ มีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา น้ำตกและลำคลองเหมาะสำหรับการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ เขาเหล็ก คลองกลาย และแก่งหินดาน มีทุนทางประวัติศาสตร์ ที่เหมาะกับการทำท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยได้พื้นที่ชุมชนเป้าหมาย จำนวน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ พื้นที่ หมู่ที่ 1 บ้านโรงเหล็ก หมู่ที่ 2 บ้านเขาเหล็ก และหมู่ที่ 8 บ้านทุ่งโน

คณะผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกนักวิจัยชุมชนจากความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ และการบริการ โดยคณะผู้วิจัยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม Focus Group โดยพัฒนาเครื่องมือ/ทักษะในกระบวนการวิจัยระดับชุมชนในลักษณะ On the Job Training (OJT) (วิโรจน์ ลักษณะอดิสร, 2550) คือการให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมาทำการฝึกปฏิบัติงานไปพร้อมการทำงานจริงร่วมกับนักวิจัย เพื่อให้เกิด Participatory Learning Process (PLP) ในชุมชน ผลการใช้กระบวนการดังกล่าว สามารถได้นักวิจัยชุมชนจาก 3 หมู่บ้าน ๆ ละ 5-8 คน เช่น ด้านการท่องเที่ยว อาหาร ด้านโฮมสเตย์ เพื่อขับเคลื่อนการวิจัยในเชิงพื้นที่

นอกจากนั้นผลจากการประชุมการระดมความคิดเห็นด้านการท่องเที่ยว พบว่า จุดเด่น และอัตลักษณ์ของชุมชน สามารถสร้างและกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย

หมู่ที่ 1 บ้านโรงเหล็ก มีแหล่งท่องเที่ยว คือ หลาดโน (ชุมชนจีน) บ้านหมอเลี่ยม มโนราห์ดั้งเดิม(ศิลปะการแสดง) เหมืองเก่า (ร่องรอยการทำเหมือง) โรงกัง

หมู่ที่ 2 บ้านเขาเหล็ก มีแหล่งท่องเที่ยว คือ ทะเลหมอกเขาเหล็ก วัดถ้ำเขาเหล็ก กลุ่มจักสานไม้กวาด ห้วยเหมืองสูง และ WE LOVE NOPPITUM (จุดเช็คอินริมคลองกลาย)

หมู่ที่ 8 บ้านทุ่งโน มีแหล่งท่องเที่ยว คือ ศาลาพ่อท่านกลาย แก่งหินดาน (แอ่งรูปหัวใจ) แม่น้ำสามสาย บ้านสวนหยาดฟ้าโฮมสเตย์ บ้านหมอนมดโฮมสเตย์ และเหมืองเก่า (ร่องรอยการทำเหมือง)

2. ผลการศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอโนนพิทา จังหวัดนครราชสีมา ตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามความคิดเห็นต่อคนในชุมชนต่อการพัฒนาศักยภาพ

การศึกษารั้ครั้งนี้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์จากคนในชุมชน ต้องตามเกณฑ์การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) ของกรมการท่องเที่ยวพบว่า

ตารางที่ 1 แสดง ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์

ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.08	0.78	มาก
ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี	4.12	0.83	มาก
ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน	4.54	0.72	มากที่สุด
ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน	3.66	1.05	มาก
ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.04	0.85	มาก
ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการ	3.94	0.71	มาก
รวม	4.06	0.78	มาก

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งได้รับการรับรองจากหน่วยงานภาครัฐ และมีโครงสร้างการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละหน้าที่ การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นคนในชุมชนและมีบทบาทในการจัดทำและขับเคลื่อนแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดย

ชุมชน มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ มีข้อตกลงร่วมกันในการบริหารจัดการทรัพยากรด้านสังคม ประเพณี และวัฒนธรรมเพื่อการมีข้อตกลงร่วมกันในการบริหารจัดการทรัพยากรด้านธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว มีข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว มีการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีศักยภาพ ความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวในชุมชน มีการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมและการเป็นสมาชิกของกลุ่ม มีการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ มีการส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสมกับชุมชน มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน

ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี พบว่ามีการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น มีการส่งเสริมการใช้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการเพิ่มรายได้ มีสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ในการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนซึ่งมีพื้นฐานจากภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชน

ด้านที่ 3 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน พบว่ามีการจัดการข้อมูลทางมรดกวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว มีการเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมชุมชนผ่านการท่องเที่ยว มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชน

ด้านที่ 4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน พบว่ามีการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว จากผลการศึกษาชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว มีการพัฒนา ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณชุมชนให้มีความร่มรื่น เป็นระเบียบ สวยงามตามความเหมาะสม มีการจัดการข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีการบริหารจัดการผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

ด้านที่ 5 ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ชุมชนมีวิธีการวัดระดับความพึงพอใจในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีนักสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวมีการบริการห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว มีจุดบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มที่ถูกต้องลักษณะและเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว มีการจัดสรรจุดจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึกของชุมชน มีป้ายสื่อความหมายต่าง ๆ ที่ชัดเจนติดตั้งในจุดที่เหมาะสม มีระบบการประสานงานด้านการบริการมีเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัย มีจุดบริการห้องน้ำที่มีความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว มีเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนที่ปลอดภัย มีแผนรองรับกรณีฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพผลการมีโครงสร้างการบริหารจัดการในกรณีฉุกเฉินที่ชัดเจน

ด้านที่ 6 ด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก พบว่ามีข้อตกลงร่วมกันสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการดำเนินงานของผู้ประกอบการฯ เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรท้องถิ่น มีการสนับสนุนของผู้ประกอบการฯ สำหรับเศรษฐกิจท้องถิ่น มีการส่งมอบประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยวและชุมชนของผู้ประกอบการ มีการส่งเสริมการขายของผู้ประกอบการ เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน

การจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวสุขภาพและประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน กิจกรรมที่ 1 การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว

ภาพที่ 2 แผนที่เส้นทางที่ชุมชนทั้ง 3 หมู่บ้าน

ในการร่างแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวของตำบลนบพิตำ มาจากการระดมความคิดเห็นของชุมชน โดยเส้นทางต่าง ๆ ประกอบด้วย

หมู่ที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยว ได้แก่ ตลาดจีนโบราณ และเหมืองเก่า (ร่องรอยการทำเหมือง)
หมู่ที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยว ได้แก่ ทะเลหมอกเขาเหล็ก วัดถ้ำเขาเหล็ก กลุ่มจักรสานไม้กวาด
หมู่ที่ 8 เส้นทางท่องเที่ยว ได้แก่ เหมืองเก่า (ร่องรอยการทำเหมือง) หินดินดาน (แอ่งรูปหัวใจ) และแม่น้ำสามสาย

สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ปัญหาของชุมชน คือ 1) การขาดประชาสัมพันธ์โดยเฉพาะป้ายบอกทางนักท่องเที่ยว
- 2) ในชุมชนยังคนนำทางหรือนักสื่อความหมาย 3) ขาดข้อมูลการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว
- 4) ขาดคู่มือการท่องเที่ยวและโปรแกรมการท่องเที่ยว 5) ขาดข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอำเภอ นบพิตำ

2. ลูกค้า คือ คนเกษียณอายุ คนวัยทำงาน และคู่รัก
3. จุดเด่นที่สร้างคุณค่า คือ โปรแกรมท่องเที่ยวเส้นทางธรรมชาติ (จิบกาแฟแลหมอก แล้วบอกรักด้วยริบบิ้น) ทะเลหมอกดินแดง/กล้วยไม้ธรรมชาติ/ริบบิ้นผูกรัก เรียนรู้วิถีชุมชนคนเหมืองแร่ญี่ปุ่น จีน ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2
4. วิธีการแก้ปัญหา คณะผู้วิจัยและสมาชิกชุมชน ได้ร่วมคิดร่วมทำ คือ สร้างจุดเช็คอินที่หน้าสวนสาธารณะ องค์การบริหารส่วนตำบลนบพิตำ จัดการปรับปรุงและพัฒนาจุดบริการตามแหล่งท่องเที่ยว (ที่จอดรถ, ห้องน้ำ, ข้อมูลสารสนเทศแต่ละจุด, นักเล่าเรื่อง) พัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยว ทำแผนที่การท่องเที่ยวตำบลนบพิตำ การเพิ่มป้ายบอกระยะทางให้ครอบคลุม การเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว (ยูทูป ออนไลน์ และคิวอาร์โค้ด)
5. การเพิ่มช่องทางการตลาดเพื่อให้เข้าถึงลูกค้าโดย สร้างการรับรู้ และการขายโปรแกรมท่องเที่ยว ผ่านช่องทาง เพจ เฟส ไลน์ ดิจิตอล ยูทูป และเว็บไซต์ (ของสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยว)
6. สร้างรายได้โดย การจัดทำ โปรแกรมการท่องเที่ยวร่วมกับภาคีเครือข่าย ขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ขายหลักสูตรการเรียนรู้ (เป็นหลักสูตรระยะสั้น) อาหารเที่ยง อาหารว่าง รถขนส่งโดยสารท่องเที่ยว

ภาพที่ 3 แผนที่พัฒนานิเวศพิพิธภัณฑการท่องเที่ยวสุขภาพและประวัติศาสตร์
อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลจากการดำเนินการ ดังนี้

1. ร่างรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์
2. ทดสอบใช้เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. การนำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ ตำบลนบพิตำ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราชไปใช้จริง

4. ประเมินผลการใช้เส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ ตำบลนบพิตำ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 2 สรุปผลการประเมินตามองค์ประกอบการประเมินศักยภาพและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์โดยชุมชน

องค์ประกอบ	คะแนน	คะแนนที่ได้
1. ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์	30	21
2. ศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์	40	24
3. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์	10	8
4. ศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์	20	17
รวม	100	70

ซึ่งผลการประเมินตามเกณฑ์ของกรมการท่องเที่ยว โดยรวมคะแนนจากทั้ง 4 องค์ประกอบ ค่าคะแนนอยู่ระดับที่ 70 เกณฑ์มาตรฐานระดับดี

โปรแกรมการท่องเที่ยว เส้นทางประวัติศาสตร์เหมืองแร่ แลเลหมอก ตามรอยจินแคะ และสปาทราย พร้อมนวดผ่อนคลาย ตำบลนบพิตำ (2 วัน 1 คืน)

Day 1

เวลา	โปรแกรมการท่องเที่ยว
09.30 - 10.30 น.	ต้อนรับนักท่องเที่ยว ณ ศูนย์รับนักท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบลนบพิตำ ก่อนออกเดินทางท่านจะได้รับการต้อนรับด้วยเครื่องดื่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพ
10.30 - 12.00 น.	นำท่านชมเส้นทางธรรมชาติตามเส้นทางประวัติศาสตร์ขนถ่ายแร่ ตำบลนบพิตำ โดยเดินทางขึ้นไปแก่งหินดาน ซึ่งเป็นเส้นทางขนถ่ายแร่ และไปตามหาแก่งหินที่มีลักษณะรูปหัวใจ เพื่อเก็บภาพบรรยากาศรอบ ๆ ได้ทั้ง 360 องศา ระหว่างการเดินทางไปหาแก่งหินรูปหัวใจ ท่านจะสามารถมองเห็นทัศนียภาพ ของเขาเคี่ยมซึ่งมีเรื่องราวในอดีตเป็นเส้นทางของการทำเหมืองแร่ในถ้ำภูเขาเคี่ยม มีการทำเหมืองแร่ดีบุก และพลูแฟรม เขาเคี่ยมยังเป็นจุดเชื่อมกับอุโมงค์ภูเขาไฟเมื่อก่อนสามารถเดินทางทะลุกันได้ ภายในอุโมงค์มีรางสำหรับขนแร่ แต่ปัจจุบันอุโมงค์เขาเคี่ยมกับเขาไฟได้มีการเปิดอุโมงค์ขึ้นเพื่อไม่ให้ใช้ เพราะเกรงว่าจะมีอันตรายหากมีคนเข้าไป
12.00 - 13.00 น.	แวะพักรับประทานอาหารเที่ยงที่บ้านหมอนมดโฮมสเตย์ โดยมีการจัดเตรียมข้าวต้มใบเร็ด ใบคลุ้ม ซึ่งเป็นจุดเด่นของชาวบ้านนบพิตำที่ใช้ใบเร็ด ใบคลุ้มในการทำอาหารเหมือนในอดีต ทำให้อาหารมีกลิ่นหอมของใบเร็ด ใบคลุ้ม พร้อมทั้งดื่ม น้ำจากกระบอกไม้ไผ่

เวลา	โปรแกรมการท่องเที่ยว
13.00 - 15.00น.	เดินชมชุมชนคนจีนบ้านโรงเหล็ก ซึ่งในอดีตชุมชนแห่งนี้ประกอบอาชีพทำเหมือง โดยเข้ามาตั้งถิ่นฐานในตำบลนบพิตำ ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2455 ต้นสมัยรัชกาลที่ 6 (110 ปี) คนจีนที่เข้ามาทำงานส่วนใหญ่เป็นจีนแคะ บริเวณด้านหน้าทางเข้าชุมชนจะสังเกตเห็นศาลเจ้า (โรงกง) มาเจ้า และพบกับการวาดภาพกำแพงเก่าซึ่งจะเป็นจุดรวมวิถีชีวิตของชาวบ้านนบพิตำ ทั้งการทำเหมือง แหล่งท่องเที่ยวทะเลหมอกเขาเหล็ก วัดภูเขาเหล็ก เป็นต้น ภายในชุมชนยังมีบ้านเรือนรูปแบบ สร้างด้วยไม้ ในอดีต รวมไปถึงร้านขายของชำในสมัยก่อนซึ่งยังคงความเก่าแก่ ให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายภาพอีกด้วย หลังจากนั้นเดินตรงไปยังท้ายชุมชนจะพบศาลเจ้า (โรงกง) ปูนเก่าๆ อีก 1 หลังซึ่งเป็นที่กราบไหว้ เคารพ ขอรพรของคนจีนในอดีต และด้านหลังชุมชนมีอ่างเก็บน้ำห้วยเหมืองสูง ซึ่งมีเรื่องราวในอดีตของการขุดหลุมเหมืองแร่ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า โอ ซึ่งชาวบ้านในชุมชนมักจะนิยมมาเดินออกกำลังกายรับบรรยากาศธรรมชาติที่ร่มรื่น และเดินทางไปยังศูนย์การเรียนรู้ชุมชนคนจีนบ้านโรงเหล็ก มีการสาธิตและทำผ้ามัดย้อมดินเหมืองแร่ และให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำเสื้อ/ผ้าเช็ดหน้าด้วยตัวเอง
15.00 -17.00 น.	เข้าที่พักบ้านสวนหยาดฟ้าโฮมสเตย์ พักผ่อนตามอัธยาศัย เล่นน้ำชมวิว ปั่นจักรยานเที่ยวธรรมชาติ สบายทราย นวดผ่อนคลายแผนโบราณ
17.00 - 18.30 น.	ชมการแสดงมโนราห์ (พวงพรรณ ศิษย์วันเฒ่า) เพื่อเป็นการแสดงให้นักท่องเที่ยวได้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์นครศรีธรรมราช
18.30 - 19.30 น.	ทานอาหารเย็นอาหารพื้นบ้านที่บ้านสวนหยาดฟ้าโฮมสเตย์

Day 2

เวลา	โปรแกรมการท่องเที่ยว
05.00 - 05.30 น.	คณะพร้อมกันที่ลานกิจกรรม เพื่อเดินทางไปชมทะเลหมอกเขาเหล็กซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญมากของอำเภอนบพิตำ
06.00 - 07.30 น.	ชมพระอาทิตย์ขึ้นท่ามกลางทะเลหมอกเขาเหล็กในช่วงเวลาเช้าจะมีหมอกเยอะมาก มีกล้วยไม้ดินขึ้นประปรายเป็นสัญลักษณ์ทะเลหมอกเขาเหล็ก เป็นจุดชมวิวและในเวลาเช้ายังสามารถดูหมอกได้ มีทิวทัศน์ที่สวยงาม ยิ่งได้ทานกาแฟโบราณต้มใส่แก้วไม้ไผ่ ทานพร้อมขนม น้ำดื่กับมะพร้าวชุดที่เป็นขนมประจำตำบลนบพิตำยิ่งรู้สึกดีมาก ๆ พร้อมทั้งถ่ายที่จุดชมวิวได้ 360 องศา จะได้ภาพบรรยากาศสวย ๆ กลับไปแบบไม่ผิดหวัง
07.30 - 08.30 น.	นำคณะนักท่องเที่ยวร่วมทำบุญและไหว้พระ ณ วัดภูเขาเหล็กซึ่งเป็นวัดในตำบลนบพิตำที่มีความสวยงามและเป็นแหล่งรวมสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวไทยจีนกราบไหว้บูชา จุดสังเกตของวัดภูเขาเหล็ก เมื่อท่านเดินทางมาถึงจะพบว่า วัดมีอุโบสถที่มีลักษณะสีขาวมีรูปปั้นของยักษ์ 2 ตน บริเวณทางเข้าประตูวัด รูปปั้นผู้ซ่าง สีขาว ที่บริเวณด้านหน้าอุโบสถ นำท่านกราบไหว้พระพุทธรูปภายในอุโบสถและรูปปั้นพระเจ้าตากสินทั้ง 3 อิริยาบถทั้ง 3 ด้านของอุโบสถ กราบไหว้ ศาลพระพรหม ศาลตาขุนเหล็ก รูปปั้นเจ้าแม่กวนอิมที่อยู่กลางบึงน้ำของวัด ด้านหลังของรูปปั้นเจ้าแม่กวนอิม มีถ้ำภูเขาเหล็กที่ท่านสามารถเดินทางขึ้นไปกราบไหว้พระพุทธรูปภายในถ้ำได้อีกด้วย

เวลา	โปรแกรมการท่องเที่ยว
08.30 - 09.30 น.	นำคณะนักท่องเที่ยวแวะรับประทานอาหารเช้าแบบชาวนครศรีธรรมราช คือ ขนมจีน ป้าหนูราย ร้านดั้งเดิมของตำบลบพิตำ
09.30 - 10.30 น.	นำคณะนักท่องเที่ยวกลับที่พักทำภารกิจส่วนตัว
10.30 - 11.00 น.	แวะไหว้ขอพรทวดกลายสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในตำบลบพิตำซึ่งตั้งอยู่ใกล้บริเวณสวนน้ำกิตติภูมิฮิลล์ จากนั้นเดินทางแวะซื้อของที่ระลึกเช่น ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากกลุ่มจักสานคลุ้ม ผ้าบาติก ผ้ามัดย้อมจากดินเหมืองแร่ประจำตำบลบพิตำ และร่วมเก็บภาพความประทับใจเป็นที่ระลึก ก่อนเดินทางกลับ

โปรแกรมการท่องเที่ยว เส้นทางประวัติศาสตร์เหมืองแร่ (1 วัน)

เวลา	โปรแกรมการท่องเที่ยว
09.00 - 10.00 น.	ต้อนรับนักท่องเที่ยว ณ ศูนย์รับนักท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบลบพิตำ โดยมีการแสดงมโนราห์ (พวงพรรณ ศิษย์วันเฒ่า) พร้อมต้อนรับด้วยเครื่องดื่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพ
10.00 - 12.00 น.	นำท่านชม ชุมชนคนจีนบ้านโรงเหล็ก ซึ่งในอดีตชุมชนแห่งนี้ประกอบอาชีพทำเหมือง โดยเข้ามาตั้งถิ่นฐานในตำบลบพิตำ ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2455 ต้นสมัยรัชกาลที่ 6 (110 ปี) คนจีนที่เข้ามาทำงานส่วนใหญ่เป็นจีนแคะ บริเวณด้านหน้าทางเข้าชุมชนจะสังเกตเห็นศาลเจ้า (โรงก่ง) มาเจ้า และพบกับการวาดภาพกำแพงเก่าซึ่งจะเป็นจุดรวมวิถีชีวิตของชาวบ้านบพิตำ ทั้งการทำเหมือง ภายในชุมชนยังมีบ้านเรือนที่สร้างด้วยไม้ รวมไปถึงร้านขายของชำในสมัยก่อนซึ่งยังคงความเก่าแก่ให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายภาพอีกด้วย หลังจากนั้นเดินตรงไปยังท้ายชุมชนจะพบ ศาลเจ้า (โรงก่ง) ปูนเก่าก่งอีก 1 หลังซึ่งเป็นที่กราบไหว้ เคารพ ขอพรของคนจีนในอดีต และเดินทางไปยังศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนคนจีนบ้านโรงเหล็ก มีการสาธิตและทำผ้าบาติกจากในชุมชน และให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำเสื้อ ผ้าเช็ดหน้าด้วยตัวเอง และสามารถซื้อเป็นของฝากของที่ระลึก
12.00 - 13.00 น.	แวะรับประทานอาหารเช้า ณ บ้านสวนหยาดฟ้าโฮมสเตย์ (ท่านสามารถผ่อนคลายด้วยการนวดแผนโบราณ หรือการทำสปาทราย)
13.00 - 16.00 น.	ชมการสาธิตการร่อนแร่ และสาธิตการทำผ้าย้อมดินเหมืองแร่ ให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำเสื้อ/ผ้าเช็ดหน้าด้วยตัวเอง ที่บ้านสวนหยาดฟ้าโฮมสเตย์ พาชมเส้นทางธรรมชาติตามเส้นทางประวัติศาสตร์ขนถ่ายแร่ ตำบลบพิตำ โดยเดินทางขึ้นไปที่แก่งหินดาน ซึ่งเป็นเส้นทางขนถ่ายแร่ และไปตามหาแก่งหินที่มีลักษณะรูปหัวใจ ระหว่างการเดินทางท่านสามารถเก็บภาพบรรยากาศรอบ ๆ ได้ทั้ง 360 องศา และหยุดพักผ่อนน้ำได้
16.00 - 16.30 น.	นำคณะกลับมาที่ ศาลาทวดกลาย สักการะทวดกลายขอพรตั้งใจปรารถนา และนำคณะซื้อของฝากจากกลุ่มจักสานคลุ้ม และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของชุมชน ร่วมเก็บภาพความประทับใจเป็นที่ระลึก

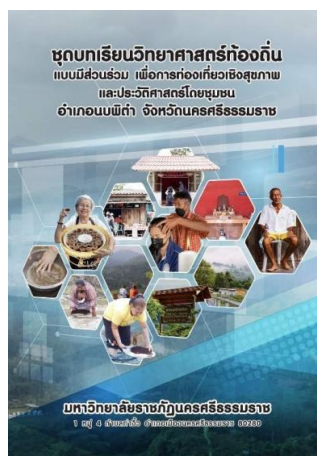

ผลการวิจัยระยะที่ 3 พัฒนาชุดบทเรียนวิทยาศาสตร์แบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการศึกษา โดยการสำรวจการทำเหมืองแร่ในอดีตในตำบลนบพิตำ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบร่องรอยการขุด การทำเหมืองแร่และหลุมแร่ในอำเภอนบพิตำ ในอดีต คณะผู้วิจัยลงพื้นที่สอบถามประวัติความเป็นมาของชุมชนจากชาวบ้าน โดยสอบถามถึงประวัติความเป็นมาของคนในชุมชนตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ศึกษาลักษณะของแร่ที่พบในชุมชนจากชาวบ้านที่เก็บรวบรวมไว้ตั้งแต่อดีต แร่ที่พบมากที่สุด ในอำเภอนบพิตำ คือ แร่ดีบุก ลักษณะของแร่ดีบุก คือ หนัก มีผิววาวคล้ายเพชร สีเข้มแต่สีผงละเอียดยืดและแข็ง

การจัดเวทีสัมมนา ร่วมกันระหว่างนักวิจัยกับชุมชนสามารถสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ของชุมชน อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีความพร้อมเพื่อการพัฒนาชุดบทเรียนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดังนี้

1. ด้านประวัติศาสตร์ ได้ชุดบทเรียน คือ 1) การทำเหมืองแร่และการร่อนแร่ 2) ชุมชนบ้านจันโบราณ
2. ด้านสุขภาพและประวัติศาสตร์ ได้ชุดบทเรียน คือ 1) ทะเลหมอกเขาเหล็ก 2) นวดแผนโบราณ 3) ขนมน้ำดัง

ภาพที่ 3 ชุดบทเรียนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช (15 กุมภาพันธ์ 2565)

การออกแบบชุดบทเรียน โดยการจัดประชุมครู อาจารย์ที่เชี่ยวชาญด้านการสอน และการทำชุดบทเรียนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ และวิทยากร ร่วมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบชุดบทเรียนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ท้องถิ่นเป็นสื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

การนำชุดบทเรียนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่สร้างขึ้นได้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ

จากการศึกษาได้นำชุดบทเรียนวิทยาศาสตร์แบบมีส่วนร่วม เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ผ่านการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองสอนกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองเบื้องต้น (try out) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนนบพิตำ โดยทดลองสอนผ่านทางออนไลน์เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 มีนักเรียนและคุณครูโรงเรียนนบพิตำเข้าร่วมในการทดลองสอนชุดบทเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนนำไปใช้จริง จำนวน 38 คน

ผลจากการทดลองสอนชุดบทเรียนวิทยาศาสตร์นักเรียนให้ความสนใจและเข้าใจในเนื้อหาของชุดบทเรียนมากขึ้น โดยหลังจากการสอนชุดบทเรียนมีการวิเคราะห์ความเข้าใจจากการให้นักเรียนตอบคำถามจากกิจกรรมท้ายบทของชุดบทเรียน พบว่า นักเรียนมีการตอบคำถามได้ถูกต้องและมีความเข้าใจในเนื้อหาเพิ่มมากขึ้น

ผลการวิจัย ระยะที่ 4 การขยายตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการศึกษาการขยายตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงผลการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเครื่องมือในช่องทางการตลาดในเชื่อมโยงศักยภาพด้านการส่งเสริมสุขภาพและประวัติศาสตร์ของชุมชน

เครื่องมือในช่องทางการตลาดในเชื่อมโยงศักยภาพด้านการส่งเสริมสุขภาพและประวัติศาสตร์ของชุมชน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การวางตำแหน่งทางการตลาด			
การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์	4.67	0.500	มากที่สุด
การได้รับสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดี	4.56	0.557	มากที่สุด
การได้รับเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน	4.46	0.620	มากที่สุด
การสะท้อนให้เห็นประวัติศาสตร์เด่นชัดในปัจจุบัน	4.54	0.582	มากที่สุด
อัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์			
การได้สัมผัสกับธรรมชาติที่สวยงามและบริสุทธิ์	4.61	0.559	มากที่สุด
การได้เรื่องเล่าประวัติศาสตร์ของชุมชน	4.47	0.616	มากที่สุด
ได้รับการบริการที่ดีและเป็นกันเอง	4.54	0.573	มากที่สุด
การรับรู้จากการเดินทางท่องเที่ยวชุมชน			
บุคลิกของชุมชนให้ความรู้สึกถึง “ความสดใส”	4.45	0.598	มากที่สุด
ชุมชนให้ความรู้สึกถึง “ความอบอุ่น”	4.50	0.600	มากที่สุด

เครื่องมือในช่องทางการตลาดในเชื่อมโยงศักยภาพด้านการส่งเสริม สุขภาพและประวัติศาสตร์ของชุมชน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชุมชนให้ความรู้สึกถึง “ความมีเสน่ห์”	4.48	0.596	มากที่สุด
ชุมชนให้ความรู้สึกถึง “การนำค้นหา”	4.48	0.621	มากที่สุด
ชุมชนให้ความรู้สึกถึง “ความปลอดภัย”	4.48	0.587	มากที่สุด
ชุมชนให้ความรู้สึกถึง “ความเป็นกันเอง”	4.55	0.567	มากที่สุด
สัญลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์			
ภาพในเชิงสัญลักษณ์แสดงถึงธรรมชาติและสุขภาพที่ดี	4.58	0.578	มากที่สุด
ภาพในเชิงสัญลักษณ์แสดงถึงประวัติศาสตร์และวิถีชีวิต	4.56	0.605	มากที่สุด
สิ่งที่รับรู้ได้ระหว่างการท่องเที่ยว			
การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์	4.63	0.521	มากที่สุด
การได้รับสุขภาพและสุขภาพใจที่ดี	4.52	0.565	มากที่สุด
การได้รับเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน	4.50	0.592	มากที่สุด
การสะท้อนให้เห็นประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตชุมชนที่เด่นชัดในปัจจุบัน	4.56	0.588	มากที่สุด

การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์อย่างสมดุลยั่งยืน อำเภอหนองบัว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

ศักยภาพในการดึงดูดใจ ด้านการท่องเที่ยวประเด็นระดับเทคโนโลยีในแหล่งท่องเที่ยว
ชุมชนมีวิถีชีวิตความเป็นธรรมชาติ และมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นชุมชนมีทรัพยากรที่มีคุณค่า
ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$)

ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวประเด็นศักยภาพทางกายภาพและการจัด
กิจกรรม แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนมีความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$)

ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวประเด็นศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน อยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X}=3.50$)

ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวประเด็นศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว
จากปัจจัยภายนอก ชุมชนมีการคำนึงถึงคุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X}=3.54$)

ศักยภาพด้านการบริหารจัดการประเด็นการจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ชุมชน
มีการจัดการ การรักษาสภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพดีอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$)

ศักยภาพด้านการบริหารจัดการประเด็นด้านการจัดการการท่องเที่ยว ชุมชนมีการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้วิถีชุมชน กิจกรรมประจำวันของชุมชน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนใน
ชุมชน เช่น การทำสวนผลไม้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.33$)

ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.37$) การท่องเที่ยวในชุมชนจะสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนในชุมชนและส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$)

จากผลการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์อย่างสมดุลยั่งยืน อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช นำไปสู่การพัฒนาการอบรมปฏิบัติการการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ ในวันที่ 24-25 กันยายน 2564 ณ โรงแรม ECO-INN โดยการเข้าร่วมอบรมครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนที่สอดคล้องกับการวิจัย จำนวน 14 คน ในการอบรมปฏิบัติการครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม กิจกรรม การบรรยายเรื่องการยกระดับการบริการเพื่อเข้าสู่มาตรฐานด้านการท่องเที่ยวและฝึกปฏิบัติการบริการเพื่อเข้าสู่มาตรฐานด้านการท่องเที่ยว กิจกรรมการฝึกปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการตลาด การสร้างแบรนด์ กิจกรรมการบรรยายเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน กิจกรรมการบรรยายหลักการเป็นมัคคุเทศก์เบื้องต้น กิจกรรมร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การท่องเที่ยวชุมชนกับการจัดการระบบสารสนเทศ ภูมิศาสตร์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศน์ กิจกรรมฝึกปฏิบัติเป็นนักเล่าเรื่อง Story telling กิจกรรมการศึกษาดูงาน ณ วิสาหกิจชุมชนอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านแหลมโสมเสตย์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการอบรมปฏิบัติการการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 78.57 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 21.43 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่พื้นที่หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 8 จำนวน 6 คน มีสัดส่วนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 42.86 รองลงมา หมู่ที่ 2 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 ตำแหน่งที่เกี่ยวข้องในชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีหน้าที่รับผิดชอบชุมชน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 35.72 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกร ทำสวน ทำไร่ และประมง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 64.28 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 35.72 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในชุมชน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 57.15

ด้านความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์อย่างสมดุลยั่งยืน อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์อย่างสมดุลยั่งยืนด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาพรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อการให้ความสำคัญในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนมีสัดส่วนมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.79 รองลงมาความรู้ความเข้าใจต่อตระหนักในการรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยว

ในชุมชนร่วมกัน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างความรู้ความเข้าใจต่อความรู้เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติ สำหรับนักท่องเที่ยวมีส่วนน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.50

ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และประวัติศาสตร์อย่างสมดุลยั่งยืนด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี ภาพรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ความรู้ความเข้าใจต่อความสำคัญถึงรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยว และความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนซึ่งมีพื้นฐานจากภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชน มีสัดส่วนเท่ากัน มีค่าเฉลี่ย 3.64

ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และประวัติศาสตร์อย่างสมดุลยั่งยืนด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ความรู้ความเข้าใจต่อความรู้และความเข้าใจต่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชน มีสัดส่วนมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.57 รองลงมาเห็นด้วยต่อมีความรู้และความเข้าใจการเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมชุมชน ผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.36 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างความรู้ความเข้าใจต่อความรู้และความเข้าใจต่อการจัดการข้อมูลทางมรดกวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว มีสัดส่วนน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.50

ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์อย่างสมดุลยั่งยืนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ภาพรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวและตระหนักถึงการพัฒนา ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณชุมชนให้มีความร่มรื่น เป็นระเบียบ สวยงามตามความเหมาะสมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีค่าเท่ากันซึ่งมีสัดส่วนมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.57 รองลงมาความรู้ความเข้าใจต่อการมีความรู้และความเข้าใจต่อการบริหารจัดการผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนมีค่าเฉลี่ย 3.50

ความรู้ความเข้าใจด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชนผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์อย่างสมดุลยั่งยืนด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ความรู้ความเข้าใจต่อการมีความรู้และความเข้าใจต่อวิธีการวัดระดับความพึงพอใจในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว โดยชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.57 รองลงมาความรู้ความเข้าใจต่อการความรู้และความเข้าใจ การส่งเสริม

การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีนักสื่อความหมาย นักเล่าเรื่องที่มีประสิทธิภาพและการตระหนักและเห็นความสำคัญของการให้บริการด้านต่าง ๆ เช่น ห้องน้ำ ป้ายบอกทาง และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวมีค่าเท่ากัน มีค่าเฉลี่ย 3.50

ความรู้ความเข้าใจด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์อย่างสมดุลยั่งยืนด้านการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการนำเที่ยวภายนอก ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อความสำคัญต่อการทำงานร่วมกันกับผู้ประกอบการ ในการกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนและการให้ความสำคัญต่อการมอบประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยวและชุมชนของผู้ประกอบการ มีค่าเฉลี่ย 3.79 รองลงมาความรู้ความเข้าใจต่อให้ความสำคัญต่อการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการ ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.71 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างความรู้ความเข้าใจต่อการให้ความสำคัญต่อการทำงานร่วมกันกับผู้ประกอบการ เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีสัดส่วนน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.57

สรุปผลภาพรวมการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์อย่างสมดุลยั่งยืนผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์อย่างสมดุลยั่งยืน ภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างความรู้ความเข้าใจต่อการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้ประกอบการ ด้านการเข้าถึงตลาด และทำงานร่วมกับผู้ประกอบการที่นำเที่ยวภายนอกมีสัดส่วนมากที่สุด รองลงมาด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี มีสัดส่วนน้อยที่สุด

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว เส้นทางประวัติศาสตร์เมืองแร่ แลเลหมอก ตามรอยจินเคะ และสปาทราย พร้อมนวดผ่อนคลาย ตำบลนบพิตำ

ภาพที่ 4 พัฒนเส้นทางการท่องเที่ยว เส้นทางประวัติศาสตร์เหมืองแร่ แลเลหมอก ตามรอยจินแคะ และสพาทราย พร้อมนวดผ่อนคลาย ตำบลบพิตำ

คณะผู้วิจัยได้จัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน และโปรแกรมเส้นทางการท่องเที่ยว 1 วัน

การพัฒนาชุดบทเรียนวิทยาศาสตร์แบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปดังนี้

ด้านประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยชุมชนคนจีนบ้านโรงเหล็ก ประวัติการทำเหมืองแร่

ด้านสุขภาพ ประกอบด้วยทะเลหมอกเขาเหล็ก การนวดแผนโบราณ ขนมน้ำดัง

คณะผู้วิจัยได้นำทั้ง 5 เรื่องนี้ มาพัฒนาเป็นชุดบทเรียนวิทยาศาสตร์ท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์โดยชุมชน อำเภอบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เหมาะสมกับพัฒนาการผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม และศึกษามาตรฐานหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

การขยายตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช คณะผู้วิจัยได้พัฒนาช่องทางการสื่อสารการตลาดผ่านเพจ “ถึงแล้วบพิตำ” โดยเผยแพร่เรื่องราวต่าง ๆ ทั้งเรื่องเล่า คลิปวิดีโอ ภาพถ่าย ผ่าน “เพจถึงแล้วบพิตำ” ซึ่งมีผู้เข้ามาสอบถามข้อมูล มากดถูกใจ และติดตามเพจ ซึ่งหลังจากเสร็จสิ้นการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ส่งมอบให้ทางกลุ่มวิสาหกิจของชุมชนเป็นผู้ดูแลเพจต่อไป

อภิปรายผล

การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์อย่างสมดุลยั่งยืน อำเภอ นบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และประวัติศาสตร์อย่างสมดุลยั่งยืน อำเภอ นบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านศักยภาพในการ ดึงดูดใจ ด้านการท่องเที่ยวประเด็นระดับเทคโนโลยีในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนมีวิถีชีวิตความเป็น ธรรมชาติและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และชุมชนมีทรัพยากรที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรมค่าเฉลี่ย 4.08 แสดงให้เห็นว่า ชุมชนมีความตระหนักถึงควมมีทุนทางประวัติศาสตร์ ของตนเอง เช่น เรื่องการเป็นชุมชนที่มีร่องรอยการทำเหมืองแร่ของคณจีนในอดีตที่เคยมาประกอบ อาชีพอยู่ในตำบลนบพิตำ เพราะร่องรอยของหลุมแร่ที่ใช้การขุดด้วยคนเพื่อหาสายแร่แบบชนิดที่ เรียกว่า หลุมฮั่น ยังปรากฏให้เห็นบนภูเขา อีกทั้งร่องรอยของอาคารสถานที่ความเป็นชุมชนใน อดีตที่เคยมีความเจริญรุ่งเรือง ปรากฏให้เห็นในตลาดใน บ้านโรงเหล็ก หรือชุมชนคนจีน บ้านโรง เหล็ก หรือ อาหารของคนจีนในสมัยก่อนที่ลูกหลาน ยังมีการทำต่อเนื่องกันมา

การรับรู้การวางตำแหน่งทางการตลาดที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และประวัติศาสตร์การได้รับสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดี มากที่สุด 4.56 การได้รับเรื่องเล่าทาง ประวัติศาสตร์ที่ยาวนานมากที่สุด 4.46 อย่างไรก็ตาม อำเภอ นบพิตำยังถูกมองว่า การเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มากที่สุด 4.67 ด้วยพื้นที่นบพิตำเป็นพื้นที่ที่ภูเขา แหล่งน้ำ ยังคงอุดมสมบูรณ์ ดังนั้นแม้ผู้วิจัย จะสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ของการมีคน จีนซึ่งมาประกอบอาชีพการทำเหมืองแร่ในอดีต ก็สื่อสารได้ในระดับหนึ่ง เพื่อสร้างความตระหนัก และความภาคภูมิใจ อย่างไรก็ตามความเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีธรรมชาติสมบูรณ์ ก็แสดงให้เห็นว่า พื้นที่นี้ยังเหมาะสำหรับผู้รักสุขภาพ สามารถเดินทางมาสูดอากาศบริสุทธิ์ มาชมทะเลหมอก มา เล่นน้ำในคลองกลาย มาทำสปาทราย และมานวดแผนโบราณกับหมอนวดที่สืบทอดวิธีการนวดมา ตั้งแต่ครั้งในอดีต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัทธ์หทัย เภาตระกูล และภัทรพรรณ วรณลักษณ์ พบว่า ปัจจัยการสื่อสารการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า การได้ คำแนะนำจาก ครอบครัว เพื่อนสนิท และคนใกล้ชิดเป็นปัจจัยการสื่อสารการตลาดที่มีผลต่อการ ตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากที่สุด ทั้งนี้ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา คือ สถานประกอบการ ควรนำเสนอเนื้อหาของข่าวสารให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายในเชิงสร้างสรรค์ ที่สามารถสร้างความ แตกต่าง มีเอกลักษณ์ และสามารถกระตุ้นความความสนใจและการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว (นัทธ์หทัย เภาตระกูล และภัทรพรรณ วรณลักษณ์, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล รัตนไพจิตร, รัตรี เขียวรอด และตรีวันนันทน์ เนื่องอุทัย พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ ผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราชสนใจเป็นเรื่องของการนวดแผนไทย การนวดแผนโบราณ การ ประคบสมุนไพร และการใช้น้ำมันหอมระเหย หากเป็นการเดินทางท่องเที่ยวจะเป็นการเดินทาง เพื่อการไปเยี่ยมญาติเยี่ยมเพื่อน และเพื่อการพักผ่อน มีการเดินปีละ 2 ครั้ง สถานที่ท่องเที่ยวที่ไป มากที่สุดคือสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น ทะเล น้ำตก ภูเขา โดยเป็นการเดินทางที่เน้น

ความประหยัด มีครอบครัวและญาติเป็นผู้แนะนำการท่องเที่ยว (นฤมล รัตนไพจิตร, ราตรี เขียวรอด และตริวนันท์ เนื่องอุทัย, 2562)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. อำเภอนบพิตำ หรือ องค์การบริหารส่วนตำบลนบพิตำ หรือสามารถนำวิจัยที่ศึกษานี้ไปใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบเกี่ยวกับเส้นทาง การท่องเที่ยว โปรแกรมการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไปในท้องถิ่น
2. งานวิจัยฉบับนี้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานภาครัฐ สามารถนำคู่มือการท่องเที่ยว
3. งานวิจัยฉบับนี้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน สถาบันการศึกษาเพราะชุดบทเรียนวิทยาศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์จะทำให้ นักเรียนได้รู้จักท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น โดย การศึกษาชุดบทเรียนดังกล่าว พร้อมทั้งมีแบบฝึกหัดเพื่อให้ได้ทดสอบเรียนรู้สิ่งดี ๆ ในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยพัฒนาระดับผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและ ประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำให้เห็นเป็นรูปธรรมเพิ่มขึ้น เพราะยังมีอีกหลายผลิตภัณฑ์ที่สามารถ ยกย่องเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าวได้ อาทิ อาหารของชุมชนคนจีนบ้านโรงเหล็ก อาทิ โลงเต๊อง ขนม น้ำดื่ม ผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้ามัดย้อมดินเหมืองแร่ เป็นต้น
2. ควรศึกษาพัฒนากิจกรรมเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและประวัติศาสตร์ อำเภอนบพิตำ เช่น ระบายเหมืองแร่ ซึ่งสามารถสนับสนุนการท่องเที่ยวได้ และยังเป็น การอนุรักษ์ ให้คนรุ่นใหม่เห็นอาชีพ ความเป็นมาของคนในอดีตจะนำมาซึ่งความรัก ความหวงแหนในท้องถิ่นตน
3. ควรศึกษาการวิเคราะห์รายที่ตำบลนบพิตำ ถึงคุณสมบัติและแตกต่างจากที่อื่นอย่างไร เพราะรายที่นี้อาจมีการปนเปื้อนของแร่ธาตุ ซึ่งชุมชนมีความเชื่อว่ามีคุณสมบัติที่ดี จึงมีการทำสปา ทายให้กับนักท่องเที่ยว หากได้มีการวิเคราะห์และมีหลักฐานทางวิชาการที่แน่ชัด ก็สามารถต่อยอด เรื่องอาชีพในชุมชนได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). ประกาศคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559. เรียกใช้เมื่อ 16 พฤษภาคม 2565 จาก http://www.tica.or.th/images/plan_tourism2555-2559/2555-
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2551). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.

- นฤมล รัตนไพจิตร, ราตรี เขียวรอด และตรีวันนัท เนื่องอุทัย. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์, 9(3), 692-704.
- นัทธ์หทัย เกาตระกุล และภัทรพรรณ วรรณลักษณ์. (2563). การตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน, 26(2), 72-83.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์.
- เมธาวัต ภูธรภักดี. (2541). เอกสารการสอนหลักการตลาด. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- วิโรจน์ ลักษณะอดิสร. (2550). การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2542). สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดาพร กุณศลบุตร. (2555). หลักการตลาดสมัยใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cochran, W. G. (1953). Sampling techniques. John Wiley.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). Research methods in education (เล่มที่ 6). Taylor & Francis Group.
- Tipphachartyothin, P. (2014). Quality Control: The importance of consistency. Journal of Productivity world, 19(110), 91-96.

การส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม
สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา*
PROMOTING LEADERSHIP ACCORDING TO THE BUDDHIST MORALITY
FOR LOCAL POLITICIANS IN KONG DISTRICT
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระชิตนพวงศ์ วชิรญาณ, เบญญาภา อัจฉฤกษ์* และณัฐกานต์ หงษ์กุลเศรษฐ์

Phrachitsanuphong Wachirayano, Benyapa Atcharoek* and Natthakarn hongkulaset

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Ratchasima Campus, Thailand

*Corresponding Author Email: joybenyapajoy@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่น 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักสังคหวัตถุ 4 3) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง อาศัยอยู่ในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 398 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา วิจัยเชิงปริมาณมาก่อนวิจัยคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า

- ระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านบุคลิกภาพ รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ
- ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง ($r=0.851^{**}$)

* Received April 5, 2024; Revised June 27, 2024; Accepted June 27, 2024

3. แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 นักการเมืองท้องถิ่นมีการบริจาคสิ่งของ หรือให้ทานเพื่อประโยชน์ของประชาชน ใช้วาจาอย่างสุภาพและเหมาะสมด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ อ่อนหวาน ด้วยความจริงใจ มีเหตุผล ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เสียสละไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน บำบัดทุกข์บำรุงสุข ปฏิบัติงานเพื่อรักษาผลประโยชน์ให้กับประชาชน ด้วยความจริงใจมีสติเพื่อหาวิธีแก้ไข จัดการกับปัญหาต่าง ๆ สม่าเสมอในการทำงานรับใช้ประชาชน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, นักการเมืองท้องถิ่น, พุทธธรรม

ABSTRACT

The purposes of this research article are to 1) study the level of leadership for local politicians 2) study the relationship between the leadership of local politicians and the principles of Sangha Vatthu 4 3) present guidelines for promoting leadership according to Buddhist principles. The research uses a mixed methods research method. Quantitative research Data were collected using a questionnaire. The sample group is people who have the right to vote. Lives in Khong District Nakhon Ratchasima Province, 398 people. Statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation. Hypotheses were tested using the Pearson correlation coefficient. Qualitative research Use in-depth interviews with 9 key informants/people. Data were collected using an interview form. Data were analyzed using descriptive content analysis. Quantitative research comes before qualitative research.

The research results found that;

1. Level of opinions on leadership for local politicians in Kong District Nakhon Ratchasima Province. Overall it is at a high level. The aspect with the highest average was the personality aspect, followed by the responsibility aspect. The aspect with the least average value was decision making.

2. The relationship between the leadership of local politicians and the 4 principles of Sanghawatthu for local politicians in Kong District Nakhon Ratchasima Province as a whole has a high level of interconnectedness. ($r=0.851^{**}$)

3. Guidelines for promoting leadership according to Buddhist principles for local politicians in Kong District Nakhon Ratchasima Province According to the principles of Sangha Vatthu 4, local politicians donate things or give alms for the benefit of the people. Use your words politely and appropriately with sweet

words with sincerity reasonableness and helping each other. Selfless sacrifice treating suffering and nourishing happiness work to protect the interests of the people. With sincerity and consciousness to find a solution. Dealing with various problems regularly in working to serve the public.

Keywords: Leadership, Local politicians, Buddhist Morality

บทนำ

ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นกระบวนการมีใช้บุคคล ถึงแม้ว่าจะขึ้นอยู่กับ ความชอบธรรมในการใช้อำนาจของตัวผู้นำ ซึ่งเป็นศูนย์กลางและเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการ ภาวะผู้นำและผู้ตามเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ขาดไม่ได้ หากไม่มีผู้ตามจะมีผู้นำไม่ได้ ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการของการมีอิทธิพลเหนือกลุ่ม เพื่อกำหนดเป้าหมาย และบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม และหากกล่าวถึงความเข้มแข็งของภาวะผู้นำในองค์การ จะดูได้จากความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว (นงศ์ลักษณ์ สุทธิวิวัฒน์พันธ์, 2559) ภาวะผู้นำเป็นการใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นในการปลุกฝังศรัทธา ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในระหว่างผู้ร่วมงานหรือผู้ตามทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไป ในทิศทางที่ผู้นำหรือผู้บริหารต้องการอันเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การหรือกลุ่มนั่นเอง (สมพงษ์ สิงหะพล, 2557) หรือหมายถึงศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จงใจ หรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ และอำนวยความสะดวกโดยการใช้องค์กรสื่อสารความหมาย ดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ก็ได้ (กิติ ตัญญาคานนท์, 2553)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อต้องการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากการกำหนดไว้ในหมวดที่ 5 ว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐ และหมวดที่ 9 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมาตรา 284 ซึ่งกำหนดหลักการและสาระสำคัญไว้ว่ารัฐจะต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระ ในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหารกรบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ เพื่อเป็นการพัฒนาการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ โดยมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริหาร สาธารณะ การจัดสรรสัดส่วนภาษีอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (นัยนา เกิดวิชัย, 2541)

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพื้นฐานการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และถือเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ให้การศึกษาและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยกับประชาชน โดยให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกิจของท้องถิ่นและเกิดความสำนึกในสิทธิหน้าที่ของตนเองที่มีต่อชุมชน หน้าที่พลเมือง อันจะนำไปสู่การปกครองตนเองในที่สุดการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดโดยมีตัวแทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ในองค์กรที่จะทำภารกิจเพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ตรงตามเป้าหมาย รวดเร็วและมีประสิทธิภาพที่สุด (โกวิทย์ พวงงาม และอลงกรณ์ อรรคแสง, 2557)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นในระดับตำบลนั้นเป็นรากฐานที่สำคัญของการให้สิทธิเสรีภาพในการปกครองตนเองแก่ประชาชนและเป็นพื้นฐานของการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติ ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดแนวทางและเป็นแกนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในชนบทของประเทศ องค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีหน้าที่บริหารงานทุกขั้นตอนของกิจกรรมการพัฒนาดังแต่การวางแผน การจัดองค์การการประสานงาน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินผลเพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การที่ตั้งไว้ หากการบริหารงานพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลมีปัญหาหรือเกิดความผิดพลาดแล้วก็จะส่งผลทำให้แผนงานหรือนโยบายของรัฐที่วางไว้ล้มเหลวและไม่ประสบผลสำเร็จได้ผู้ที่ปฏิบัติการทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเมืองพรรค (party politics) ผู้ดำรงหรือมุ่งดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ว่ามาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้ง และไม่ใช่ว่าจะเป็นอาชีพหรืออย่างอื่น ตำแหน่งนี้ได้ตั้งแต่ตำแหน่งท้องถิ่นไปจนถึงตำแหน่งฝ่ายบริหาร ถือเป็นนักการเมืองด้วย (Grant and Other, 2001)

ดังนั้นนักการเมืองท้องถิ่นสามารถนำเอาวิธีการบริหารนั้นอาจจะไม่มีความละเอียดอ่อนแต่ถ้ามีร่วมกับหลักการและทางทฤษฎีต่าง ๆ ของการบริหารเข้ากับหลักธรรมทางศาสนาแล้วเชื่อว่าจะทำให้เสริมสร้างทักษะการทำงานได้ดีและสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น เพราะหลักธรรมในทางพุทธศาสนานั้นสอนให้ทุกคนใช้ปัญญาในการคิดก่อนที่จะลงมือปฏิบัติและสอนละทิ้งเสียซึ่งประโยชน์ส่วนตน ซึ่งถ้าหากนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารของนักการเมืองท้องถิ่นแล้วจะเกิดความละเอียดอ่อนในการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นไปตามสถานการณ์ที่เหมาะสมได้ การบริหารในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่ทำให้คนเรามีความมั่นคงในชีวิต มีความมั่นคงในหลักของคุณงามความดีนั้น คือ มาประยุกต์ใช้ในการบริหาร หลักสังคหวัตถุ ประกอบด้วย ทาน (การให้ การเสียสละ การแบ่งปัน) ปิยวาจา (การพูดดีต่อกันให้เกิดความสามัคคี) อตถจริยา (การช่วยเหลือกัน) สมานัตตตา (การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ) ดังงานวิจัยของ วีระ อินทรโสภะ, ธัชชนันท์ อิศรเดช และสุรพล สุยะพรหม ได้

วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ของทหารเกณฑ์ในมณฑลทหารบกที่ 11 ผลการศึกษาพบว่า การประยุกต์หลักสังคหวัตถุในการสร้างขวัญและกำลังใจทหารเกณฑ์ ในมณฑลทหารบกที่ 11 “ด้านสมานัตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย โดยการฝึกให้รักชาติ มีความเข้มแข็ง รู้จักอดทน มีวินัยในตนเอง และเชื่อฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชา” “ด้านอัตถจริยา การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ทั้งตนเองและผู้อื่น ให้มีน้ำใจและ ช่วยเหลือกัน” “ด้านทาน การให้ความรู้และโอกาส เกี่ยวกับการป้องกันตัวและวิชาชีพ และ “ด้านปิยวาจา การพูดที่เป็นประโยชน์ อบรมด้วยคำพูดที่ดีมีสาระ ใช้วาจาที่เป็นมิตร จริงใจ และให้อภัย” ตามลำดับ (วีระ อินทรโสภา, ธัชชนันท์ อิศรเดช และสุรพล สุษะพรหม, 2565)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอดง ตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลพื้นที่อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมภาวะของผู้นำท้องถิ่นในการบริหารงานและพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์เป็นผู้มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง อาศัยอยู่ในอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 64,377 คน (อารยา บนกลาง, 2566) ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์เป็นผู้มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง อาศัยอยู่ในอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา โดยการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง จาก

สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane. T., 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน โดยเลือกสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้คำนวณไว้

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา 2 รูป 2) ตัวแทนนักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 3 คน 3) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 4) ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน รวมจำนวนทั้งสิ้นจำนวน 9 รูปหรือคน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.80-1.00 และคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อวัดความสอดคล้องภายในตามแนวคิดของครอนบาค (Cronbach) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.922

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.80-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือแนะนำตัวจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อดำเนินการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยขอประสานความร่วมมือกับนายอำเภอเมืองคง อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน และเก็บแบบสอบถามคืนได้ครบตามจำนวน คิดเป็นร้อยละ 100

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยประสานผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนัดหมายเวลา และขออนุญาตบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการบวนการตรวจสอบความถูกต้องในภายหลัง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้ 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายระดับภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา และหลักสังเกต 4 และ 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักสังเกต 4 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) แล้วสังเคราะห์ข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงและจัดกลุ่ม เพื่อนำเสนอข้อมูลในภาพรวม

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอดง จังหวัด นครราชสีมา

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม

ภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านบุคลิกภาพ	4.13	0.48	มาก
2. ด้านความรับผิดชอบ	4.10	0.44	มาก
3. ด้านการตัดสินใจ	4.04	0.48	มาก
4. ด้านการติดต่อสื่อสาร	4.04	0.47	มาก
5. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.06	0.45	มาก
รวมเฉลี่ย	4.07	0.38	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.38) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X}=4.13$, S.D.=0.48) รองลงมา ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X}=4.10$, S.D.=0.44) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X}=4.06$, S.D.=0.45) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.48) และด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.47) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

2. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักสัจพจน์ 4 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson' s Product Moment Correlation Coefficient)					
ตัวแปร	ทาน (การให้ การเสียสละ การแบ่งปัน)	ปิยวาจา (การพูดดีต่อกันให้ เกิดความสามัคคี)	อรรถจริยา (การช่วยเหลือกัน)	สมานัตตตา (การเป็นผู้มีความ สม่ำเสมอ)	รวม
ด้านบุคลิกภาพ	0.651**	0.626**	0.589**	0.284**	0.706**
ด้านความรับผิดชอบ	0.608**	0.635**	0.556**	0.266**	0.678**
ด้านการตัดสินใจ	0.644**	0.625**	0.590**	0.267**	0.699**
ด้านการติดต่อสื่อสาร	0.678**	0.602**	0.620**	0.257**	0.701**
ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	0.586**	0.658**	0.611**	0.312**	0.711**
รวม	0.770**	0.763**	0.720**	0.336**	0.851**

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง ($r=0.851^{**}$) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ด้านบุคลิกภาพ มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง ($r=0.706^{**}$) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ด้านความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.678^{**}$) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ด้านการตัดสินใจ มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.699^{**}$) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ด้านการติดต่อสื่อสารมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง ($r=0.701^{**}$) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง ($r=0.711^{**}$)

3. แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 1) ด้านทาน นักการเมืองท้องถิ่นมีการบริจาคสิ่งของหรือให้ทานและความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นที่ต้องการความช่วยเหลือประชาชนที่ตกทุกข์ได้ยาก เป็นการเสียสละความสุขส่วนตน เป็นสิ่งที่นักการเมืองท้องถิ่นมองเห็นความเป็นอยู่ของประชาชน เป็นการเอื้อเฟื้อแบ่งปัน และจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในองค์กร ให้แก่ชุมชนเพื่อประโยชน์ของประชาชนในแต่ละชุมชนอย่าง

ทั่วถึง และเป็นการฝึกนิสัยตนเองในการตัดความตระหนี่และลดละความโลภที่มีในจิตใจของตนเอง ไม่หลงในอำนาจหรือความเห็นแก่ตัว 2) ด้านปิยวาจา นักการเมืองท้องถิ่น ใช้วาจาอย่างสุภาพและเหมาะสมด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน ด้วยความจริงใจ มีเหตุผล เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน บริหารงานด้วยความจริงใจต่องานที่ทำทุกอย่าง ใช้หลักสัจจะการประพฤติตนเป็นคนที่เที่ยงแท้ มั่นคงต่อคุณงามความดี มีความรับผิดชอบ จริงใจใส่ใจต่อวาทะที่พูดออกไป ถือว่านักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีปิยวาจาในการทำงานเพื่อรับใช้ประชาชน ทำให้ประชาชนได้รับความสุขอย่างแท้จริง ปิยวาจาย่อมทำให้เกิดความสุขขึ้นภายในสังคม 3) ด้านอัตถจริยานักการเมืองท้องถิ่นแสดงออกให้ประชาชนได้เห็นในการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีต่อประชาชน การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เสียสละไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เป็นการบำบัตทุกขบารุงสุขให้แก่ประชาชน มีความชัดเจนในการทำงานการช่วยเหลือประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชน และเกิดการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างดี 4) สมานัตตตา นักการเมืองท้องถิ่นปฏิบัติงานเพื่อรักษาสถาบันประโยชน์ให้กับประชาชนไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ด้วยความจริงใจเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ยากลำบากผู้นำที่ดีต้องมีสตินิ่ง สุขุมเพื่อหาวิธีแก้ไข แล้วจัดการกับปัญหาต่าง ๆ มีใจเป็นกลางไม่ลำเอียงไปในทางที่ผิดหรือเห็นชอบต่อสิ่งที่ไม่ถูกต้อง วางตนเป็นกลางและมีความเป็นธรรมหรือมีคุณธรรมอยู่เสมอ สิ่งนี้จะทำให้ได้ใจจากเพื่อร่วมองค์กรและประชาชน จึงได้ชื่อว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมในการทำงานรับใช้ประชาชน

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลเมืองคง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรับผิดชอบ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ และด้านการติดต่อสื่อสาร ของภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา เป็นนักการเมืองที่มีภาวะผู้นำที่ดีและมีอิทธิพลเหนือผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้ประชาชนยอมรับ โดยเป็นผู้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ นำเคารพยกย่อง ไม่ใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตัว สามารถจงใจให้ประชาชน หรือบุคคลที่ร่วมงานด้วยเกิดแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน โดยการแสดงออกถึงการอุทิศตัวเพื่อปฏิบัติงาน มีความกระตือรือร้น มีความเชื่อมั่น แสดงออกซึ่งความมีเจตคติที่ดี และสร้างพลังบวกให้กับทุกคน สนับสนุนให้บุคลากรค้นหา สร้างนวัตกรรม รูปแบบ หรือวิธีการใหม่ ๆ เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา ใช้เหตุและผลเพื่อวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ และหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประชาชน

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระปลัดเอกชัย จันทโชโต (คงชีวะ) และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.57$) การส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.52$) (พระปลัดเอกชัย จันทโชโต (คงชีวะ) และคณะ, 2566) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธงชัย วชิรญาณโณ (พิชัย) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรม เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมอยู่ระดับมาก (พระธงชัย วชิรญาณโณ (พิชัย), 2564)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นกับหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง ($r=0.851^{**}$) เมื่อนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้เพื่อการบริหารสังคม ก็จะเกิดความเลื่อมใส ศรัทธา และเชื่อมั่นในตัวของนักการเมือง พร้อมทั้งจะทำงานเพื่อสังคมอย่างเต็มกำลังความสามารถ อันจะเป็นผลดีกับสังคมซึ่งมีหน้าที่ในการให้บริการประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประภาส วงศ์ประชุม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสกับหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสกับหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ประภาส วงศ์ประชุม, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปัญญา โชติธมโม (แก้วหาวงค์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักปาปณิกธรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเกี่ยวกับหลักปาปณิกธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าปัจจัยเกี่ยวกับหลักปาปณิกธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาล โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($r=.885^{**}$) (พระปัญญา โชติธมโม (แก้วหาวงค์), 2561)

3. แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน (การให้ การเสียสละ การแบ่งปัน) ปิยวาจา (การพูดดีต่อกันให้เกิดความสามัคคี) อตถจริยา (การช่วยเหลือกัน) สมานัตตตา (การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ) หลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมาเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำที่ดีและมีศักยภาพในการทำงาน มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการทำงานเพื่อพัฒนาประชาชนและชุมชน ในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา เป็น

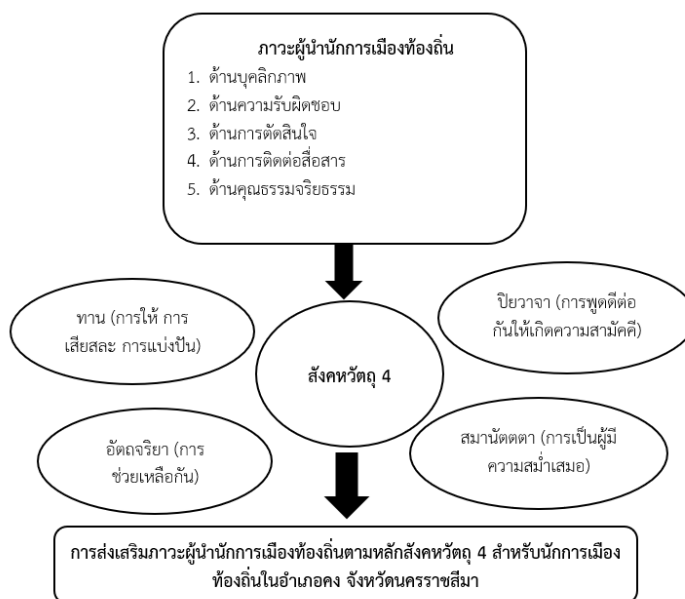

ผู้นำที่วิสัยทัศน์ที่ดี มองการณ์ไกล มีความสามารถในการทำงาน มองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยง สามารถวิเคราะห์ปัญหาและแนวโน้มของการพัฒนาได้อย่างชัดเจน ยอมรับการเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาชุมชน และประชาชนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ มีความสามารถในการจัดการงานที่เกิดขึ้นในสังคมโดยการนำความรู้ของศาสตร์ต่าง ๆ และเทคนิควิทยาการสมัยใหม่มาบูรณาการในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เพื่อนร่วมงานและประชาชนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ในการใช้การสื่อสารให้ประชาชน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมมือร่วมแรง ร่วมใจปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระ อินทรโสภา, ธัชชนันท์ อิศรเดช และสุรพล สุษะพรหม ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ของทหารเกณฑ์ในมณฑลทหารบกที่ 11 ผลการศึกษาพบว่าการประยุกต์หลักสังคหวัตถุในการสร้างขวัญและกำลังใจทหารเกณฑ์ ในมณฑลทหารบกที่ 11 ด้านสมานัตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย โดยการฝึก ให้รักชาติ มีความเข้มแข็ง รู้จักอดทน มีวินัยในตนเอง และเชื่อฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชา ด้านอัตถจริยา การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ทั้งตนเองและผู้อื่น ให้น้ำใจและ ช่วยเหลือกัน ด้านทาน การให้ความรู้และโอกาสเกี่ยวกับการป้องกันตัวและวิชาชีพ และด้านปิยวาจา การพูดที่เป็นประโยชน์ อบรมด้วยคำพูดที่ดีมีสาระ ใช้วาจาที่เป็นมิตร จริงใจ และให้อภัย ตามลำดับ (วีระ อินทรโสภา, ธัชชนันท์ อิศรเดช และสุรพล สุษะพรหม, 2565) และยังสอดคล้องกับ สุวรรณ แก้วนะ ได้วิจัยเรื่อง การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร ผลการศึกษาพบว่า พระพุทธศาสนาวางหลักในการบริหารที่สามารถนำมา ประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมในการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ โดยหลักพุทธธรรมที่เหมาะสม สอดคล้องคือหลัก สังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นธรรมพัฒนาบุคลากร เป็นหลักในการบริหารคนให้เป็นอันเดียวกันเพื่อการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักสังคหวัตถุธรรม 4 ประการนี้มีความสำคัญต่อการบริหาร เป็นหลักธรรม ที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของกันและกัน ได้แก่ ทาน คือ การให้ การเสียสละ และการแบ่งปัน ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน อัตถจริยา คือ การ สงเคราะห์เพื่อประโยชน์ผู้อื่น สมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ (สุวรรณ แก้วนะ, 2564)

องค์ความรู้

จากการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่น ในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้อง สรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ การส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่น ควรประกอบด้วย บุคลิกภาพในการแสดงออกของนักการเมืองท้องถิ่น ความรับผิดชอบของนักการเมืองท้องถิ่นในการบริหารงาน มีการตัดสินใจด้วยเหตุผล มีการติดต่อสื่อสารที่ถูกต้องแม่นยำและทันสมัย และที่สำคัญนักการเมืองท้องถิ่นต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้วยการประยุกต์หลักธรรมอันก่อให้เกิดการส่งเสริมภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่น คือ หลักสัทธิ 4 ประกอบด้วย ทาน (การให้ การเสียสละ การแบ่งปัน) ปิยวาจา (การพูดดีต่อกันให้เกิดความสามัคคี) อหิงสา (การช่วยเหลือกัน) สมานัตตตา (การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ)

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา” มีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นักการเมืองท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสัทธิ 4 และนำเสนอนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

2. นักการเมืองท้องถิ่นควรประชาสัมพันธ์หรือให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุ 4 ที่ใช้ในการส่งเสริมภาวะผู้นำให้แก่ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อส่งเสริมเป็นแนวปฏิบัติให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม

3. นักการเมืองท้องถิ่นควรมีภาวะผู้นำเพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างจริงจังให้ประชาชนได้มั่นใจถึงความสามารถที่จะพัฒนาชุมชน และสังคมให้เข้มแข็งและมีการพัฒนาตามที่เห็นนโยบายไว้แก่ชุมชน

4. หน่วยงานของรัฐควรเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นและหลักสังคหวัตถุ 4 จะได้นำความรู้ที่ได้มาไปพัฒนาต่อยอดได้

5. นักการเมืองท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ควรนำรูปแบบการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 ไปจัดทำแผนอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้นักการเมืองมีภาวะผู้นำทางการเมืองเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ความต้องการในการส่งเสริมภาวะผู้นำตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเมืองคงในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

3. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ตำบล อำเภอหรือจังหวัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กิติ ตัยคานนท์. (2553). เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: เพลวอักษร.

โกวิทย์ พวงงาม และอลงกรณ์ อรรคแสง. (2557). คู่มือมิติใหม่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: เสมารธรรม.

นงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์. (2559). การพัฒนาบุคลิกผู้นำและผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย.

นัยนา เกิดวิชัย. (2541). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

ประภาส วงศ์ประชุม. (2565). ภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสกับหลักสังคหวัตถุ 4 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. วารสารรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2(2), 11-23.

- พระธงชัย วชิรญาณโณ (พิชัย). (2564). การบูรณาการหลักสังคหัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดแพร่. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 10(3), 37-38.
- พระปลัดเอกชัย จันทโชโต (คงชีวะ) และคณะ. (2566). พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี. วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ, 6(3), 113-125.
- พระปัญญา โชติธมโม (แก้วหาวงศ์). (2561). ภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอดำรงวิทยะ จัหวัดกาญจนบุรี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วีระ อินทรโสภา, ธัชชนันท์ อิศรเดช และสุรพล สุธะพรหม. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ของทหารเกณฑ์ในมณฑลทหารบกที่ 11. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 11(1), 269-279.
- สมพงษ์ สิงหะพล. (2557). ผู้นำทางวิชาการและการพัฒนาหลักสูตร. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สุวรรณ์ แก้วนะ. (2564). การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(1), 290-299.
- อารยา บนกลาง. (2566). จำนวนประชากรอำเภอดำรงวิทยะ ปีพ.ศ. 2566. นครราชสีมา: ที่ว่าการอำเภอดำรงวิทยะ.
- Grant and Other. (2001). The Way It Was in the Dirty South: The Black Experience in Georgia. New York: Crappy University of Georgia Press.
- Yamane. T. (1973). Statistic: An Introductory Analysis. New York: Harper and Row.

พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม
ของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา*

BUDDHIST INTEGRATION TO ENHANCE PARTICIPATORY POLITICAL
CULTURE OF YOUTH IN NONSUNG DISTRICT
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระอธิการปฐมพงศ์ ฐานาโร*, พระครูปริยัติวิสุทธิบัณฑิต และไพวรรณ บุรีมาตร
PhraAdhikarn Prathompong Thanavaro*, Phrakhrupariyatwisuttibandit and Paiwan Purimart

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Ratchasima Campus, Thailand

*Corresponding Author Email: joybenyapajoy@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) นำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เยาวชนที่ศึกษาในโรงเรียนธรรมาภิบาลเพชรวินัย และโรงเรียนมะค่าวิทยา จำนวน 173 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี รวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (t-test) รวมถึง การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความโน้มเอียงด้านความรู้หรือการรับรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.20) รองลงมาคือ ด้านความโน้มเอียงด้านความรู้สึก ($\bar{X}=4.17$) และด้านความโน้มเอียงด้านการประเมินค่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=4.13$)

* Received April 5, 2024; Revised June 24, 2024; Accepted June 29, 2024

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน เยาวชนที่มีอายุ ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเยาวชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนใน อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักสาราณียธรรม 6 ได้แก่ กายกรรม การทำดีต่อกันมีน้ำใจช่วยเหลือกัน วชิกรรม การพูดดีต่อกันให้เกิดความสามัคคี มโนกรรม การคิดดีเสียสละ สาธารณโภคี การจัดสรรผลประโยชน์ต่อส่วนรวมสนับสนุนพัฒนาท้องถิ่น สีสสามัญญตา ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ด้านทฎฐิสามัญญตา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นนำไปสู่การจัดปัญหา เพื่อความสามัคคีกันในสังคม

คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ, วัฒนธรรมทางการเมือง, เยาวชน

ABSTRACT

The purposes of this research article are to 1) study the level of opinions on participatory political culture among youth. 2) compare opinions on participatory political culture among youth. Classified according to personal factors 3) Present integrated Buddhism to strengthen youth's participatory political culture. The sample group used in the research included youth studying at Than Prasat Phet Witthaya School. and Makha Witthaya School, 173 people, stratified sampling was done. Integrated research methods Data were collected by questionnaire. Data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, and standard deviation, t-test, and F-test. Data were collected through interviews with key informants. Select a purposive sample of 9 people to analyze the data qualitatively. using descriptive analysis.

The research results found that:

1. Level of opinion on youth participatory political culture Overall it was at a high level ($\bar{X}$ =4.17). When considering each aspect, it was found that Aspects of knowledge or perception tendencies. It has the highest mean (4.20), followed by the emotional bias ($\bar{X}$ =4.17) and the evaluation bias. has the lowest average ($\bar{X}$ =4.13)

2. Comparison of opinions on youth participatory political culture aged youth Different educational levels have different opinions on participatory political culture at the .05 level. Youth of different genders have no different opinions on participatory political culture.

3. Buddhist integration to strengthen participatory political culture among youth in Non Sung District Nakhon Ratchasima Province According to the principles of Saraniyadhamma 6, namely physical action, doing good to one another, being kind and helping one another, verbal action, speaking kindly to one another to create unity, mental action, thinking well and sacrificing public health, allocating benefits to the public, supporting local development, Silasamanyata, not harming others. The view of common sense Listening to other people's opinions leads to eliminating problems. for unity in society.

Keywords: Buddhist Integration, Political Culture, Youth

บทนำ

จากอดีตหลายปีที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนนั้นไม่ค่อยที่จะเกิดขึ้นเท่าที่ควร อาจเกิดจากหลายปัจจัยที่ทำให้การมีส่วนร่วมของเยาวชนนั้นมีอยู่ในวงจำกัด จึงทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองไม่สามารถเข้าถึงเยาวชนได้ทั่วประเทศ ซึ่งประเทศไทยของเรานั้นมีการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ในการเลือกผู้แทน เพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนในการทำหน้าที่แทนประชาชนในการบริหาร ปัจจุบันจึงทำให้มีพรรคการเมืองเกิดขึ้นอย่างมากมาย เพื่อขอเป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารประเทศ ระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมาพลเมืองไทยส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ระบอบประชาธิปไตยที่น้อยมาก เพราะเป็นการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยเฉพาะโครงสร้าง อำนาจทางการเมืองเท่านั้น แต่ประชาชนมิได้เป็นเจ้าของอำนาจที่แท้จริงโดยเฉพาะในช่วงที่คณะปฏิวัติทำการปกครอง (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2557)

จึงทำให้เป็นสาเหตุที่เยาวชนและประชาชนขาดการหล่อหลอมและส่งเสริมให้ได้รับความรู้ความเข้าใจต่อระบอบประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องและเท่าที่ควรจะเป็น ทำให้พลเมืองขาดความตระหนักในคุณค่าของประชาธิปไตยที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีเสรีภาพ และมีอำนาจที่จะเลือกบุคคลที่จะมาปกครองตนในฐานะที่ตัวเองเป็นเจ้าของอำนาจ แม้ว่าที่ผ่านมาพลเมืองไทยเริ่มมีความสนใจและมีการพัฒนาสู่ความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ถ้าเทียบกับในอดีตแต่ก็ยังคงเหมือนว่าการพัฒนาทางการเมืองของพลเมืองไทยก็ยังช้าอยู่มากหากเมื่อเทียบกับสภาพของสังคมโลก ซึ่งโลกาภิวัตน์นั้นก็เป็นตัวการทำให้เกิดการเข้ามาของวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามาสู่ภายในประเทศไทย ซึ่งนั่นก็อาจจะส่งผลทางด้านบวก ได้แก่ ส่งผลให้ตัวเลขทางเศรษฐกิจและอัตราการเติบโตของประเทศเพิ่มมากขึ้น แต่นั่นก็อาจจะส่งผลกระทบทางด้านลบ ซึ่งทำให้พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองของ

ภาคพลเมืองไทยถูกกดทับด้วยทุนนิยม จนความรู้สึกและความตระหนักแห่งความเป็นไทย ไม่สามารถที่จะถ่ายทอดต่อจากรุ่นสู่รุ่นได้ ประกอบกับการที่ประเทศไทยจะต้องเข้าร่วมเป็น สมาชิกของประชาคมอาเซียน (สุรพงษ์ ชัยนาม, 2565)

นั่นก็จะทำให้ประชาชนของประเทศเพื่อนบ้านไหลเข้ามาประเทศไทย และสังคมไทย จะกลายเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม (ณรงค์ โพธิ์พฤษานันท์, 2560) โดยเฉพาะอย่างยิ่งซึ่งผลของการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของพลเมือง เพื่อที่จะส่งเสริม ให้ประชาชนโดยเฉพาะเยาวชนนั้นได้เกิดความรู้สึกถึงความสำคัญของหน้าที่สิทธิและความรับผิดชอบของประชาชนที่ควรปฏิบัติให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจต่อระบอบ ประชาธิปไตยอย่างไรรั้นเป็นกระบวนการที่จะต้องอาศัยการปลูกฝังทั้งจากที่บ้านและจากสถาบันการศึกษาตลอดจนสังคมอย่างมีระบบ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่จะเป็นอนาคตของ ประเทศชาติซึ่งถ้าหากเยาวชนได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้มีส่วนร่วมทางการเมือง และ ความรู้ความเข้าใจใน ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อที่จะเป็น การเสริมสร้างวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ให้มีความเข้าใจในวง กว้างมากขึ้น การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นการทำให้เยาวชน ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเพื่อเกิดความคิด เกิดอุดมการณ์และความเชื่อในเรื่องของการเมือง การเสริมสร้าง คือการพัฒนาให้มีความเจริญขึ้น เพื่อการพัฒนาให้เจริญไปตามลำดับ

การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยควรเริ่มจากการพัฒนา เยาวชนให้มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับประชาธิปไตย เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น รากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่และผลประโยชน์ และอยู่ใกล้ชิดกับเยาวชน รวมไปถึงเป็นสถาบันที่สอนความเป็นประชาธิปไตยให้กับเยาวชนได้ เพราะกิจกรรมทางการเมือง เสมือนเป็นการสอนบทเรียนโดยตรงผ่านประสบการณ์ของ เยาวชน ทำให้เยาวชนเข้าใจและได้เรียนรู้ในเรื่องของสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ รวมไปถึงการเข้ามา มีส่วนร่วม เป็นการพัฒนาที่ระดับจนนำไปสู่การพัฒนาระดับประเทศได้ (เอนก เหล่าธรรม ทัศน์, 2557)

เยาวชนส่วนใหญ่หันมาให้ความสนใจในเรื่องการเมืองมากขึ้นจากสื่อโซเชียลมีเดีย ซึ่งทำให้เยาวชนส่วนใหญ่เข้าถึงข่าวสารทางการเมืองมากขึ้นและสะดวกรวดเร็วจึงทำให้การ มีส่วนร่วมทางการเมืองมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันรวมไปถึงอุดมการณ์ทางการเมืองซึ่งจะ นำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองจะเห็นได้ว่าเยาวชนออกมาชุมนุมเพื่อเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ หลายกลุ่มในปัจจุบันดังนั้นในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนจำเป็นต้องมีหลักธรรม กำกับเพื่อให้มีจิตสำนึกสาธารณะเพราะเงื่อนไขสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ เยาวชนไทยต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจของเยาวชนที่จะเข้าร่วมเพราะจะทำให้เกิด ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหาบนพื้นฐานความเสมอภาคทุกคนมีสิทธิ เท่าเทียมกันกับผู้ร่วมคนอื่น ๆ และมีความสามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ การนำ

หลักพุทธธรรมเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน ผู้วิจัยได้นำหลักธรรมที่มีชื่อว่าสาราณียธรรม 6 มาช่วยบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา สาราณียธรรม 6 ประกอบด้วยเมตตาเมตตามโนกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาทายกรรม สาธารณโภคี ศีลสามัญญตา และทิสสามัญญตา ซึ่งหลักสาราณียธรรมนี้เป็นธรรมสำหรับการเสริมสร้างความสามัคคี

จากข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยทั้งนี้ หากมีการศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาย่อมเป็นผลดีและสามารถชี้ให้เห็นถึงคุณค่าบทบาทของเยาวชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นไปลักษณะใด มีความสอดคล้องต่อการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการพัฒนาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา พัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในรูปแบบทุกกิจกรรมเพื่อให้ตรงตามความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริงโดยเน้นการศึกษาการมีส่วนร่วมและแนวทางการพัฒนาตามหลักพุทธธรรมของเยาวชนอย่างไรเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมเศรษฐกิจวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นให้มากที่สุดต่อไป

การนำหลักสาราณียธรรม 6 เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนหลักสาราณียธรรม 6 คือ หลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติของผู้ที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนให้เยาวชนปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง เยาวชนควรศึกษาความรู้เกี่ยวกับระบบการเมือง กระบวนการทางการเมือง และสิทธิหน้าที่ของประชาชน การช่วยเหลือผู้อื่น มีจิตอาสา ช่วยเหลือสังคม ร่วมพัฒนาชุมชนเคารพในความคิดเห็น ทศนคติ และความเชื่อของผู้อื่น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ตามความคิดเห็นของเยาวชนในเขตพื้นที่อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในการบริหารงานและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างและการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ใช้การวิจัยเชิงปริมาณก่อนคุณภาพ

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากร ได้แก่ เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ที่ โรงเรียนธรรพรสาทเพชรวิทยา จำนวน 172 คน และโรงเรียนมะค่าวิทยา จำนวน 132 คน อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา รวมเยาวชนทั้ง 2 โรงเรียน จำนวน 304 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15 - 18 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ที่ โรงเรียนธรรพรสาทเพชรวิทยา และโรงเรียนมะค่าวิทยา อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรของทาโร่ ยามานะ (Yamane. T., 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 173 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้คำนวณไว้

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาจำนวน 3 รูป 2) ตัวแทนนักการเมืองท้องถิ่นจำนวน 3 คน 3) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 4) ตัวแทนเยาวชน จำนวน 2 คน รวมจำนวนทั้งสิ้นจำนวน 9 รูปหรือคน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.80-1.00 และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อวัดความสอดคล้องภายในตามแนวคิดของครอนบาค (Cronbach) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.90

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.80-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือแนะนำตัวจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อดำเนินการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยขอประสานความร่วมมือกับผู้อำนวยการโรงเรียนธรรพรสาทเพชรวิทยา และผู้อำนวยการโรงเรียนมะค่าวิทยา ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 173 คน และเก็บแบบสอบถามคืนได้ครบตามจำนวน คิดเป็นร้อยละ 100

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยประสานผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อกำหนดหมายเวลา และขออนุญาตบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการบวนการตรวจสอบความถูกต้องในภายหลัง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้ 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายระดับความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา และหลักสาราณียธรรม 6 และ 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) แล้วสังเคราะห์ข้อมูลโดยเขียนเป็นความเรียงและจัดกลุ่ม เพื่อนำเสนอข้อมูลในภาพรวม

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม

การพัฒนาชุมชนตามหลักธรรมาภิบาล		ระดับความคิดเห็น		
ของนักการเมืองท้องถิ่นใน		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านความโน้มเอียงด้านความรู้หรือการรับรู้	4.20	0.40	มาก
2.	ด้านความโน้มเอียงด้านความรู้สึก	4.17	0.35	มาก
3.	ด้านความโน้มเอียงด้านการประเมินค่า	4.13	0.39	มาก
รวมเฉลี่ย		4.17	0.28	มาก

จากตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความโน้มเอียงด้านความรู้หรือการรับรู้ ($\bar{X}=4.20$) รองลงมาได้แก่ ด้านความโน้มเอียงด้านความรู้สึก ($\bar{X}=4.17$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความโน้มเอียงด้านการประเมินค่า ($\bar{X}=4.13$)

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ

(n = 173)

ตัวแปร		n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน	ชาย	88	4.18	0.23	0.685	0.312
	หญิง	85	4.15	0.32		

จากตารางที่ 2 เยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ

(n = 173)

ตัวแปร		SS	df	MS	F	Sig.
วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน	ระหว่างกลุ่ม	0.171	3	0.057	0.711	0.546
	ภายในกลุ่ม	13.542	169	0.080		
	รวม	13.713	172			

จากตารางที่ 3 เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา

ตัวแปร		SS	df	MS	F	Sig.
วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน	ระหว่างกลุ่ม	0.290	2	0.145	1.839	0.162
	ภายในกลุ่ม	13.423	170	0.079		
	รวม	13.713	172			

จากตารางที่ 4 เยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. นำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

ด้านกายกรรม (การทำความดีต่อกันมีน้ำใจช่วยเหลือกัน) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองได้เป็นอย่างดี ทำให้เยาวชนกล้าแสดงออกในกิจกรรมทางการเมือง กล้าคิด กล้าทำ ในสิ่งที่ไม่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวม เพราะเยาวชนเป็นบุคลากรส่วนหนึ่งของสังคมที่จะเป็นกำลังอีกส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ให้มีความเจริญ เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ได้รับการยกย่องหรือสนับสนุนในการกระทำอย่างนั้น และยังเป็นการปลูกฝังสิ่งที่ดีให้กับเยาวชนอีกด้วย

ด้านวจีกรรม (การพูดดีต่อกันให้เกิดความสามัคคี) การพูดที่ทำให้เกิดความสามัคคี พูดตามความเป็นจริง รู้จักการรักษาคำพูด พูดคำสัตย์ ไม่ให้เป็นคนโกหกหลอกลวง ไม่กล่าวคำเท็จ ไม่กล่าวร้ายผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความสามัคคี มีการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้ฟัง ยอมรับฟังเหตุผลของกันและกัน เพื่อช่วยกันหาทางออกที่ดี เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดในการอยู่ร่วมกัน เป็นการสร้างสายสัมพันธ์ความเป็นญาติพี่น้อง ย่อมทำให้เกิดประโยชน์ เกิดความสามัคคีเป็นสิ่งจำเป็นต่อการใช้ชีวิตในสังคม

ด้านมโนกรรม (การคิดดีเสียสละ) เป็นการคิดดีมีการเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ให้เป็นแนวทางในการที่จะทำให้เยาวชนมีความคิดที่ดี มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักสามัคยารวบรวม ไม่เบียดเบียนกัน ทำแต่ในสิ่งที่ถูก เพื่อให้เกิดความรักความสามัคคีในการอยู่ร่วมกัน รู้จักคิดและกล้าแสดงออก ช่วยเหลือผู้อื่นเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการปลูกฝังและเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับพื้นฐานได้ เป็นการเสียสละเวลาของตัวเองเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

ด้านสาธารณโภคี (การจัดสรรผลประโยชน์ต่อส่วนรวมสนับสนุนพัฒนาท้องถิ่น) เสริมสร้างให้เยาวชนนั้นรู้จักการช่วยเหลือสังคม ไม่เอารัดเอาเปรียบกันช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว

ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เชิญชวนให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอข้อคิดเห็นหรือการสนับสนุนการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นตามความเหมาะสมช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามอัตภาพ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันอยู่เสมอตามโอกาสอันควรเพื่อให้เยาวชนรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์ต่อกันด้วยความชอบธรรม เป็นปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองให้เยาวชนนั้นมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ช่วยสนับสนุนกันเพื่อที่จะทำให้เยาวชนมีความพัฒนาไปตามหลักสาราณียธรรม 6

ด้านศีลสามัญญตา (ไม่เบียดเบียนผู้อื่นเป็นแบบอย่างที่ดี) เป็นการปลูกฝังหลักศีลธรรมให้เยาวชน รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตและมีจิตสาธารณะ มีความสามัคคีการประพฤติสุจริตดีงาม มีความสนใจและเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองอย่างตรงไปตรงมารักษาระเบียบวินัยของส่วนรวมอย่างนี้จะทำให้ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสบายใจ การรักษาซึ่งความสุจริตชนนั้น จะทำให้เยาวชนเองอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ด้านทิสสามัญญตา (รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นนำไปสู่การขจัดปัญหา) การมีความเห็นชอบร่วมกันของเยาวชน เป็นการเสริมสร้างให้เยาวชนนั้นมีความคิดที่ควบคู่กับหลักธรรมคู่กันไป เพราะในส่วนนี้จะเห็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่การขจัดปัญหาต่าง ๆ ของตัวเยาวชนเอง หรือแม้แต่ปัญหาของทุก ๆ คนที่อยู่ร่วมกันในสังคม การทำความดี คิดดี พุทธิ เคารพในกฎกติกา ยอมรับในความแตกต่างของกันและกัน รู้จักฟังความคิดเห็นของผู้อื่นรู้จักปรับมุมมองทัศนคติของตัวให้เข้ากับคนหมู่มาก ช่วยลดความขัดแย้งกัน ร่วมกันคิดร่วมกันพัฒนาบ้านเมืองจะได้เจริญรุ่งเรืองต่อไป

อภิปรายผล

1. ระดับความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเยาวชนได้รับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมจากนักการเมือง เป็นการทำให้เยาวชนได้รับรู้ถึงวัฒนธรรมทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพวรรณ ปริมาตร พบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อพลวัตทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่นประกอบด้วย 1) ด้านการมีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบของตน 2) ด้านการเคารพกฎหมายและกติกาในการอยู่ร่วมกันในสังคม 3) ด้านการรู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริต 4) ด้านการมีจิตสาธารณะ ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม มีความเสียสละ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน (ไพวรรณ ปริมาตร, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย สิ่งอุดม และคณะ ผลการวิจัยพบว่า

การประเมินผลรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย ในภาพรวม พบว่า ด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 2 ด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน (ธงชัย สิงอุดม และคณะ, 2565)

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เยาวชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในอำเภอโนนสูง จังหวัด นครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านเพศ มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมไปในแนวทางเดียวกันซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ พระมหามงคล ขนติธโร (พุกแสง) ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อวัฒนธรรมการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ของเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัด นครราชสีมา ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อวัฒนธรรมการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของเทศบาลเมือง สีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย (พระมหามงคล ขนติธโร (พุกแสง), 2566) และสอดคล้องกับ จริญญา ทุมตาลเดี่ยว ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วน ตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ พบว่า ประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้ต่อเดือน มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การ บริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วน ตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ ไม่แตกต่างกัน (จริญญา ทุมตาลเดี่ยว, 2563)

3. พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า หลักสารณียธรรม 6 กายกรรม (การทำดีต่อกัน มีน้ำใจช่วยเหลือกัน) วชิกรรม (การพูดดีต่อกันให้เกิดความสามัคคี) มโนกรรม (การคิดดี เสียสละ) สาธารณโภคี (การจัดสรรผลประโยชน์ต่อส่วนรวมสนับสนุนพัฒนาท้องถิ่น) สามารถ นำมาพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องจาก หลักสารณียธรรม 6 เป็น แนวทางการปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน ทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ มีการแบ่งปัน มีความเสมอภาค ของผู้ที่อยู่ร่วมกันในสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และระดับประเทศ เพื่อเสริมสร้าง ให้เกิดเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูขันติธรรมาธิ์ (วิเชียร วงษ์ยาแดง) ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครนายก ได้แก่ 1) เมตตากายกรรม ทำความดีต่อกัน สนับสนุนช่วยเหลือกันทางด้านกำลังกาย รู้จักสัจมาคารวะไม่เบียดเบียนหรือรังแกกัน ไม่ทำร้ายกันให้

ได้รับความทุกข์ 2) เมตตาจริกรรม พุดจด้วยความสุภาพอ่อนโยน มีเหตุผลยึดหลักการพระธรรมวินัย กฎหมายและระเบียบของวัด เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องสำคัญ พุดแต่สิ่งที่ดีงาม 3) เมตตาโมกกรรม คិតติ การมองกันในแง่ดี มีความหวังดีและปรารถนาดีต่อกัน รักและเมตตาต่อกัน ไม่คิดอคติไม่พยาบาท ไม่โกรธแค้นเคืองกัน นึกถึงผู้อื่นในด้านดี คิดช่วยเหลือผู้อื่น 4) สาธารณโมกิตา รู้จักแบ่งปันผลประโยชน์ด้วยความยุติธรรม ช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไม่เอารัดเอาเปรียบ และมีความเสมอภาคต่อกัน 5) สีสสามัญญตา ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมายและระเบียบของวัด หรือคณะสงฆ์ 6) ทิฏฐิสามัญญตา มีความยุติธรรมในการพิจารณาและตัดสินปัญหาและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในวัด การทำงานเป็นทีมเพื่อลดความขัดแย้ง (พระครูขันติธรรมธารี (วิเชียร วงษ์ยาแดง), 2566) และสอดคล้องกับ พระใบฎีกาบุญส่ง ปุณฺณภาโค (พันธ์กุล) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ 1) เมตตาจริกรรม (ปรารถนาดีต่อผู้อื่น) ทำแต่ในสิ่งที่เป็นความดีต่อกัน ช่วยเหลือส่งเสริมกัน ด้านกำลังใจ มีความอ่อนน้อมถ่อมตนปรารถนาดีต่อผู้อื่น 2) เมตตาจริกรรม (พุดด้วยความปรารถนาดี) คือ รู้จักการพุดให้กำลังใจกันและกัน พุดจาดี มีอัธยาศัยไมตรีดี ยิ้มแย้มแจ่มใส 3) เมตตาโมกกรรม (คิดสิ่งใดก็ให้คิดในสิ่งที่ดี) คิดมั่นในการสร้างบุญกุศล และมีจิตเมตตาช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความหวังดี การคิตติ การมองกันในแง่ดีมีความหวังดีและปรารถนาดีต่อกัน 4) ด้านสาธารณโมกิตา (การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์) การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรม ช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไม่เอารัดเอาเปรียบและมีความเสมอภาคต่อกัน 5) ด้านสีลสามัญญตา (มีความประพฤติเสมอกัน) เดียวกัน เคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคลไม่ก้าวร้าวหน้าที่กัน ไม่อ้างอำนาจบาตรใหญ่ ไม่ถืออภิสิทธิ์ใด ๆ ทั้งปวง 6) ทิฏฐิสามัญญตา ความเสมอภาคกันทางความคิด และเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นคิดในสิ่งที่ตรงกัน ปรับมุมมองให้ตรงกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วมและ สงวนไว้ซึ่งจุดต่างของกันและกันไม่ยึดถือความคิดของตนเป็นใหญ่ (พระใบฎีกาบุญส่ง ปุณฺณภาโค (พันธ์กุล), 2566)

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ ทฤษฎีการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนควรมีหลักการเปลี่ยนแปลงทางการบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม มีการสร้างสรรค์การบูรณาการตามหลักการมีความรู้ความเข้าใจในกายกรรม (การทำดีต่อกันมีน้ำใจช่วยเหลือกัน) วจีกรรม (การพูดดีต่อกันให้เกิดความสามัคคี) มโนกรรม (การคิดดีเสียสละ) สาธารณโภคี (การจัดสรรผลประโยชน์ต่อส่วนรวมสนับสนุนพัฒนาท้องถิ่น) ศีลสามัญญตา (ไม่เบียดเบียนผู้อื่นเป็นแบบอย่างที่ดี) ทริสามัญญตา (รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นนำไปสู่การจัดปัญหา)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. นักการเมืองควรส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมทฤษฎีการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนตามหลักสาราณียธรรม 6 และนำเสนอนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของเยาวชน

2. นักการเมืองควรประชาสัมพันธ์หรือให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสาราณียธรรม 6 ที่ใช้ในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมให้แก่เยาวชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้เยาวชนได้มีส่วนร่วม

3. นักการเมืองควรมีภาวะผู้นำเพื่อใช้ในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจังให้เยาวชนได้มั่นใจถึงความสามารถที่จะเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน และสังคมให้เข้มแข็งและมีการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามที่ให้นโยบายไว้แก่เยาวชน

4. หน่วยงานของรัฐควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนและหลักสาราณียธรรม จะได้นำความรู้ที่ได้มาไปพัฒนาต่อยอดได้

5. นักการเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ควรนำรูปแบบพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนตามหลักสาราณียธรรมไปจัดทำแผนอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีความเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนเพิ่มขึ้น

6. นักการเมืองควรเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมปรึกษาหารือหรือรับทราบปัญหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อนำมาแก้ไข

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

3. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ตำบล อำเภอหรือจังหวัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- จรัญ ทูมตาลเดี่ยว. (2563). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพรเจริญ จังหวัดบึงกาฬ. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณรงค์ โพธิ์พูกษานันท์. (2560). อาเซียนศึกษา. กรุงเทพมหานคร: แมครอ-ฮิล.
- ธงชัย สิงอุตม และคณะ. (2565). การพัฒนารูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย. วารสารวิจัยวิชาการ, 5(2), 105-116.

- พระครูขันติธรรมธารี (วิเชียร วงษ์ยาแดง). (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมืองนครนายก. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระใบฎีกาบุญส่ง บุญญาโค (พันธ์กุล). (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนเทศบาลตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหามงคล ขนติโร (พุกแสง). (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของเทศบาลเมืองสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพวรรณ ปุริมาตร. (2563). พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2557). ทศนคติทางการเมืองของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: เอส แอนด์ จี กราฟฟิค.
- สุรพงษ์ ชัยนาม. (2565). อาเซียนในสหัสวรรษใหม่. กรุงเทพมหานคร: เต็มร้อย.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2557). สร้างการปกครองท้องถิ่นให้เป็นรากฐานของประชาธิปไตย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Yamane. T. (1973). Statistic: An Introductory Analysis. New York: Harper and Row.

สมรรถนะของผู้บริหารยุคใหม่ตามหลักพุทธภavana*

COMPETENCIES OF THE NEW GENERATION OF EXECUTIVES ACCORDING TO BUDDHA BHAVANA

รวิภาส พิตรพิบูลย์พงศ์*

Ravipat Pitpibulpong*

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

*Corresponding Author E-Mail: weerapong.kiat@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

ยุคสมัยที่ทุกอย่างขับเคลื่อนด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูลข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วรวมถึงการบริหารจัดการองค์กรด้วย ฉะนั้นองค์กรที่จะประสบความสำเร็จในยุคแห่งโลกาภิวัตน์นี้ จำเป็นต้องมีนักบริหารที่มีสมรรถนะที่เหมาะสมกับยุคสมัยเพื่อให้องค์กรพัฒนาเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นการนำหลักสมรรถนะของผู้บริหารยุคใหม่แบบกายจิตรู้ มาปรับใช้จึงเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนี้ กาย หมายถึง การพัฒนาสมรรถนะด้านพฤติกรรมที่มองเห็นทางกายภาพ ให้รู้และเข้าใจกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกที่กระทบทางกายภาพอย่างรู้เท่าทัน และสามารถใช้กายให้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพได้อย่างสร้างสรรค์ และให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตัวเองและองค์กรได้ จิต หมายถึง การพัฒนาสมรรถนะด้านจิต ให้มีสุขภาพจิตที่ดีพร้อมที่จะทำงานเพื่อสร้างสรรค์ผลงาน เพิ่มศักยภาพในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ พร้อมรับกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์ และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ รู้ หมายถึง การพัฒนาสมรรถนะด้านความรู้ ให้เป็นบุคคลที่มีปัญญา มีความรู้ความเข้าใจต่อสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง และสามารถนำเอาความรู้ที่มีมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ผู้บริหารยุคใหม่, พุทธภavana

* Received May 25, 2024; Revised June 18, 2024; Accepted June 18, 2024

ABSTRACT

It is an era in which information technology systems drive everything and constantly change information, causing social conditions to change rapidly, including organizational management. Therefore, the organization that will be successful in this era must have executives with suitable competencies to develop the organization to keep pace with changes. For these reasons, the adaptation of the principles of competency for modern executives in the form of physical, mental, and knowledge is one of the tools to help develop the performance of executives to keep up with changes. Physical means the development of behavioral competencies that can be seen physically, such as being aware of the environment that affects the physical and creatively using the body in relation to the physical environment and benefit both oneself and the organization. Mental means developing mental competence to have good mental health, being ready to work and increasing the potential for effective management, responding creatively to situations that arise, and leading to systematic problem-solving. Knowing means developing knowledge competencies to be a knowledgeable person with an understanding of the various problems that arise, as a matter of fact, including applying the knowledge gained to various situations systematically and creatively.

Keywords: Competency, New-generation executives, Buddha Bhavana

บทนำ

ปัจจุบันที่สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงและมีแข่งขันที่สูงไม่ว่าทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เทคโนโลยีสารสนเทศและเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้บริหารต้องเผชิญกับสภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและรวดเร็ว ฉะนั้นองค์กรที่สามารถดำเนินกิจการให้รอดได้ในสภาวะการณ์แบบนี้ผู้บริหารจึงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในทุกองค์การ เพาะเป็นผู้ที่กำหนดและกำกับดูแลนโยบาย บริหารจัดการ จัดสรรกำลังคน และกำกับดูแลการปฏิบัติงานต่าง ๆ จนงานสำเร็จ ลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่วางเอาไว้ หากผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีสมรรถนะในการบริหารงานที่ดี และเหมาะสมเท่าทันกับยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถบริหารองค์การได้มีประสิทธิภาพและนำพาองค์การให้ก้าวไปตามวัตถุประสงค์ที่องค์กรตั้งไว้อย่างมีคุณภาพ

เครื่องมือสำคัญของนักบริหารยุคใหม่ในการบริหารงานต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ คือการพัฒนาให้มีสมรรถนะที่เหมาะสมสำหรับการเป็นผู้บริหารยุคใหม่ เช่น การพัฒนา

ทักษะให้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความยืดหยุ่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม และกล้าเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ บาสาดัวร์ (Basadur, M., 2008) เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นการนำบุคคลอื่น (Leading people) อย่างมีกระบวนการ (Process) หรือมีวิธีการ (Method) ร่วมกัน มีการศึกษาปัญหา อย่างละเอียดและแก้ปัญหาด้วยด้วยวิธีใหม่ ๆ (New solution) เป็นกระบวนการที่จำเป็น ในการจะต้องสื่อสารระหว่างคนอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถทำความเข้าใจได้อย่าง รวดเร็วว่า กระบวนการเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับใด มีทักษะในการบริหารจัดการกับบุคคลอื่น อย่างเป็นลำดับขั้นตอนชัดเจน ฉะนั้นนักบริหารที่มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับยุคแห่งโลกาภิวัตน์ ย่อมทำให้การบริหารองค์การสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ฉะนั้นเพื่อให้ผู้บริหารยุคใหม่มีสมรรถนะที่เหมาะสมสำหรับการเป็นนักบริหารในยุค แห่งโลกาภิวัตน์ที่การกระจายข้อมูลข่าวสารดำเนินไปอย่างรวดเร็วและไร้พรมแดนนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำหลักสมรรถนะสำหรับผู้บริหารยุคใหม่มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้บริหารตาม สมรรถนะของผู้บริหารยุคใหม่แบบกายจิตรู้ ดังนี้ กาย หมายถึง การพัฒนาสมรรถนะด้าน พฤติกรรมที่มองเห็นทางกายภาพ ให้อำนาจและเข้าใจกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกที่มากกระทบทาง กายภาพอย่างรู้เท่าทัน และสามารถใช้อำนาจให้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพได้อย่าง สร้างสรรค์ และให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตัวเองและองค์การได้เป็นอย่างดี จิต หมายถึง การพัฒนา สมรรถนะด้านจิต ให้มีสุขภาพจิตที่ดีพร้อมที่จะทำงานเพื่อสร้างสรรค์ผลงานและ เพิ่มศักยภาพ ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ พร้อมรับกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์ และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ และปัญญาหรือความรู้ หมายถึง การพัฒนา สมรรถนะด้านความรู้ให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจต่อสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตาม ความเป็นจริง และสามารถนำเอาความรู้ที่มีมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเป็น ระบบและสร้างสรรค์

สมรรถนะ

การเป็นนักบริหารที่ดีนั้นจำเป็นต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมสำหรับการเป็นนักบริหาร เพื่อจะเป็นผู้นำพาให้องค์การก้าวต่อไปได้อย่างมั่นคงและนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จได้ ซึ่งคุณสมบัติที่เหมาะสมนี้อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม ฉะนั้นสมรรถนะ จึงเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกเกี่ยวกับการทำงานไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกด้าน ทักษะ ความรู้ การกระทำ และความสามารถ ต่างก็เป็นสมรรถนะที่มีผลกระทบต่อองค์กรทั้งสิ้น ดังนั้น ผู้บริหารยุคใหม่ความเป็นบุคคลที่มีสมรรถนะที่เหมาะสมเพื่อสร้างความพร้อมสำหรับนำพา องค์การให้ก้าวไปได้อย่างเหมาะสมเท่าทันกับสถานการณ์ สมรรถนะจึงถือว่าเป็นคุณลักษณะ เชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคล สามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานอื่น ๆ ในองค์กร คือ การที่บุคคลจะแสดง

สมรรถนะใด สมรรถนะหนึ่งได้มักจะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบของทั้งความรู้ทักษะ/ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นด้วย (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2548) นอกจากนี้แล้ว สมรรถนะยังเป็นบุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายใต้ปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจก บุคคลนั้น สร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนเองรับผิดชอบ (David C McClelland, 1973) และยังรวมถึงคุณลักษณะของบุคคล ซึ่งได้แก่ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณสมบัติต่าง ๆ ได้แก่ ความนิยมจริยธรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางกายภาพและอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นและสอดคล้องกับองค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสามารถจำแนกได้ว่าผู้ที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้ต้องมีคุณลักษณะเด่น ๆ อะไร หรือลักษณะสำคัญ ๆ อะไรบ้าง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือสาเหตุที่ทำงานแล้วไม่ประสบความสำเร็จ เพราะขาดคุณลักษณะบางประการ คืออะไร (อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์, 2553)

Bryant and Poustie ได้จัดแบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง สิ่งที่บุคคลรู้และเข้าใจ เป็นความรู้ด้านวิชาการ เช่น ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ด้านการบริหาร แพทย์ต้องมีความรู้ด้านการรักษาคนไข้ เป็นต้น
2. ทักษะ (Skill) หมายถึง สิ่งที่เป็นต่อการปฏิบัติงานซึ่งช่วยทำให้บุคคลนำความรู้ นั้นไปใช้ได้เช่น ผู้บริหารต้องมีทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านมนุษยและทักษะด้าน เทคนิควิธีครูต้องมีทักษะด้านการสอน เป็นต้น
3. เจตคติและค่านิยมที่เหมาะสม (Appropriate Attitude and Value) หมายถึง สิ่ง ที่บุคคลแสดงออกมาเป็นคุณลักษณะด้านพฤติกรรมซึ่งมีผลกระทบต่อการใช้ความรู้และทักษะ ของบุคคลนั้นเป็นองค์ประกอบที่ทำให้คนมีความอดทนหรือเกิดความท้อถอยต่อการปฏิบัติงาน (จิระ หงส์ลดารมภ์, 2559)

สมรรถนะที่เหมาะสมจะนำพาให้องค์การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ ตามที่ได้วางเป้าหมายไว้ได้ ฉะนั้นจากความหมายของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า สมรรถนะคือ ความรู้ ความสามารถ อุปนิสัย ความเชื่อ ทักษะของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แสดงออกในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความโดดเด่นและแตกต่าง ๆ จากเพื่อนร่วมงานคนอื่น ซึ่งสมรรถนะที่พึงประสงค์สำหรับนักบริหารยุค ใหม่จึงหมายถึงความรู้ความสามารถของตัวนักบริหารที่พึงมีเพื่อนำพาให้องค์การก้าวทันกับการ เปลี่ยนแปลงและผลักดันให้องค์การประสบความสำเร็จตามที่วางเอาไว้ได้

สมรรถนะของผู้บริหารยุคใหม่

ยุคแห่งโลกาภิวัตน์ที่แหล่งข้อมูลสารสนเทศมีการเชื่อมโยงเข้าหากันได้อย่างรวดเร็วและ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นักบริหารยุคใหม่จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ให้เท่า ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาองค์การให้เท่าทันกับสถานการณ์ ดังเช่นนักวิชาการ ดังต่อไปนี้ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของนักบริหารยุคใหม่ไว้ดังนี้

โรสแมรี โบม และพอล สปราร์โรว์ (Rosemary Boam and Paul Sparrow, 1992) ได้นำเสนอ โครงสร้างรูปแบบสมรรถนะผู้บริหารในการบริหารงานแนวใหม่ว่า ควรจะมีบทบาทในการบริหารงานที่ครอบคลุมสมรรถนะที่จำเป็น 3 สมรรถนะ และในสมรรถนะทั้ง 3 กลุ่มนี้ยังแบ่งออกเป็น สมรรถนะที่เป็นตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

1. ผลลัพธ์แห่งความสำเร็จ (achieving results)
 - 1.1 การวางแผนและการจัดการองค์การ
 - 1.2 การมุ่งสู่ผลลัพธ์
 - 1.3 การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
 - 1.4 การควบคุมผลการประเมิน
2. การวิเคราะห์และการตัดสินใจ (analyzing and deciding)
 - 2.1 การคิดในมุมกว้าง
 - 2.2 การคิดเชิงวิเคราะห์
 - 2.3 ความเข้าใจในภาระงาน
 - 2.4 การตัดสินใจอย่างมีเป้าหมาย
3. การทำงานร่วมกับผู้อื่น
 - 3.1 ความเชื่อด้วยเหตุและผล
 - 3.2 การทำงานเป็นทีม
 - 3.3 ประสิทธิภาพในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
 - 3.4 การจัดการแบบยืดหยุ่น

Hoyle, English and Steffy ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง ทักษะที่ทำให้ประสบความสำเร็จของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Skills for Successful 21st Century School Leaders) ประกอบด้วย 10 ทักษะ (แพรวดาว สนองพันธ์, 2557) ดังนี้

1. Skills in Visionary Leadership คือ ทักษะความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์
2. Skills in Policy and Governance คือ ทักษะด้านในการกำหนดนโยบายและการปกครอง
3. Skills in Communication and Community Relations คือ ทักษะการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน
4. Skills in Organizational Management คือ ทักษะการบริหารจัดการองค์กร
5. Skills in Curriculum Planning and Development ทักษะการวางแผนและการพัฒนาหลักสูตร
6. Skills in Instructional Management คือ ทักษะการจัดการเรียนรู้
7. Skills in Staff Evaluation and Personnel Management ทักษะการประเมินผลงานและการบริหารบุคลากร
8. Skills in Staff Management ทักษะในการบริหารจัดการบุคลากร

9. Skills in Educational Research, Evaluation and Planning คือทักษะการวิจัยทางการศึกษา การประเมินผลและการวางแผน

10. Values and Ethics of Leadership คือ ค่านิยมและจริยธรรมของการเป็นผู้นำ Weigel ได้เขียนบทความเรื่อง Management Skills for the 21st Century: Avis Gaze (2016) เขียนงานเรื่อง National Association of Secondary School Principals (NASSP) (2013) เขียนงานเรื่อง Preparing School Leaders: 21st Century Skills และเขียนหนังสือเรื่อง 10 Skills for Successful School Leaders สามารถสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับทักษะยุคใหม่ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกันได้ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559) ดังนี้

1. ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ (Critical and creative thinking skill)
2. ทักษะการแก้ปัญหา (Problem solving skills)
3. ทักษะการสื่อสาร (Communication skill)
4. ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (Technological and digital literacy skills)
5. ทักษะด้านการบริหารองค์การ (Organizational management skills)
6. ทักษะการบริหารงานบุคคล (Personal management skills)
7. ทักษะทำงานเป็นทีม (Teamwork skills)
8. ทักษะด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ (Learning innovation skill)
9. ทักษะการกำหนดทิศทางองค์กร (Setting instructional direction skill)
10. ทักษะการรับรู้ (Sensitivity skill)
11. ทักษะการตัดสินใจ (Adjustment skill)
12. ทักษะมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results orientation skill)
13. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal skill)
14. ทักษะคุณธรรมจริยธรรม (Ethical-moral skills)

ศศิตา เพลินจิต ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ซึ่งคนที่เป็นผู้บริหารจะต้องทำมีหน้าที่สำคัญอยู่ 5 ด้าน คือ

1. ทักษะด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวในหน้าที่ และดัดแปลงให้เหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ เพื่อเปลี่ยนแปลงบรรยากาศของการทำงานความรับผิดชอบส่วนตัว และความยืดหยุ่นในบริบทส่วนตัว ทั้งที่ทำงานและชุมชน กำหนดและบรรลุตามมาตรฐานและเป้าหมายที่สูง อดทนต่อสภาวะที่คลุมเครือ

2. ทักษะด้านสังคมและทักษะทางวัฒนธรรม หมายถึง ทักษะการสื่อสาร การจัดการผ่านทางมัลติมีเดียที่มีประสิทธิภาพเพื่อประสิทธิผลเชิงสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นเพื่อการอยู่ร่วมกัน และยอมรับข้อแตกต่างทางวัฒนธรรมสามารถมองเห็นคุณค่าในความต่างนั้น

3. ทักษะด้านการริเริ่มสร้างสรรค์และการเป็นตัวของตัวเอง หมายถึง ผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นผู้นำในทุกด้าน มุ่งความเชี่ยวชาญด้านทักษะและความรู้ทางปัญญาเพื่อ

การพัฒนาและเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ด้านการสื่อสาร เปิดรับแง่มุมใหม่ ๆ ที่หลากหลายเพื่อความก้าวหน้าในอนาคต

4. ทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ หมายถึง ผู้ที่เป็นตัวแบบและเป็นผู้นำ โดยใช้ทักษะการแก้ปัญหาเพื่อนำพาองค์กรไปสู่ผลลัพธ์ที่ประสงค์ เป็นผู้ประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ยอมรับความสามารถของคณะทำงานหรือผู้ร่วมงานที่มีความแตกต่างกันสามารถกำหนดขอบข่ายของปัญหา วิเคราะห์และแก้ปัญหาด้วยความรับผิดชอบ

5. ทักษะการเป็นผู้สร้างหรือผลิตรับผิดชอบเชื่อถือได้ หมายถึง ความรับผิดชอบต่อสังคมใส่ใจกับชุมชน มีการจัดการโครงการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน เพื่อบ่งชี้เป้าหมายของงาน จัดเรียงลำดับความสำคัญให้เกิดผลลัพธ์ที่มุ่งหวัง การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันและยอมรับผลผลิตที่เกิดขึ้นด้วยความชื่นชม (ศศิตา เพลินจิต, 2558)

ฉะนั้น ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบของนักบริหารเพื่อให้บริหารงานได้ประสบความสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อองค์การให้มากที่สุดถือว่าเป็นสมรรถนะที่ผู้บริหารยุคใหม่ควรมี ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ คือ

1. ทักษะการบริหารจัดการองค์การที่ดี เช่น มีความสามารถในการมองภาพรวมทั้งองค์การได้เป็นอย่างดี มอบหมายงานให้ถูกกับคน และการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

2. ทักษะด้านความเป็นผู้นำ เช่น เป็นคนที่สามารถสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในองค์การ กล้าที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลง สร้างแรงจูงใจที่เหมาะสมให้กับเพื่อนร่วมงานและสามารถสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี

3. ทักษะด้านความริเริ่มสร้างสรรค์ เช่น เป็นบุคคลที่มีกระบวนการคิดที่เป็นระบบ มีเหตุผล คิดทำสิ่งใหม่ ๆ นอกกรอบ และกล้าตัดสินใจทำในสิ่งแตกต่าง

4. ทักษะด้านทางเทคโนโลยี เช่น เป็นคนที่เท่าทันกับเทคโนโลยี และสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสมกับงานขององค์การ

5. ทักษะด้านการสื่อสารและทำงานเป็นทีม เป็นบุคคลที่สามารถกำหนดบทบาทในการทำงานได้อย่างชัดเจน รู้และเข้าใจแนวคิดต่าง ๆ ขององค์การและสามารถถ่ายทอดให้กับคนในองค์การให้เข้าใจถึงแนวคิดข้อปฏิบัติเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี

6. ทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรม เช่น ต้องเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ เสียสละ ยุติธรรม และใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างประหยัด

นอกจากสมรรถนะที่นักบริหารสมัยใหม่ต้องมีดังที่กล่าวมาแล้วนั้น นักบริหารยุคใหม่ควรนำหลักภavana 4 ทางพระพุทธศาสนามาใช้เพื่อเป็นการพัฒนา ทักษะ และองค์ความรู้ให้กับผู้บริหารเพื่อให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกยุคปัจจุบันนี้

หลักพุทธภาวนา

หลักพุทธภาวนา 4 เป็นหลักธรรมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตนได้ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาและให้ความหมายกับหลักพุทธภาวนา 4 ดังนี้

พระสมศักดิ์ สุนตวาโจ (สนธิกุล) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธตามแนวของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ผลการศึกษาว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทแบ่งออก 4 ด้าน ได้ 1) การพัฒนาทางความประพฤติ คือ ทางกายและวาจาให้มีศีล 2) การพัฒนาด้านอินทรีย์ 6 คือ ให้รู้จักสำรวจอินทรีย์ของตนอย่างมีสติกำกับ 3) การพัฒนาจิตใจให้เกิดความเข้มแข็งมั่นคงสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 4) การพัฒนาด้านปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติตนต่อสรรพสิ่งทั้งปวง (พระสมศักดิ์ สุนตวาโจ (สนธิกุล), 2551)

พระพุทธินนท์ บุญเรือง ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนา” ผลการศึกษาพบว่า มีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากมายที่สามารถนำมาปรับใช้กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันได้ เช่น หลักทิวฐธัมมิกัตสังวัตตนิกธรรม สัมปรายิกัตตสังวัตตนิกธรรม อิทธิบาท มรรค สังโยชน์ หรือรวมเรียกว่า ไตรสิกขา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นเป็นการพัฒนาคน หลักธรรมเหล่านี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้เหมาะสมและเกิดประสิทธิผลซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาหลัก ๆ อยู่เพียง 4 อย่างคือ การพัฒนากาย การพัฒนาศีล การพัฒนาจิต และการพัฒนาปัญญา (พระพุทธินนท์ บุญเรือง, 2549)

การพัฒนาตัวบุคคลในทางพระพุทธศาสนานั้นจะเห็นได้ว่าจะเน้นการพัฒนาให้ครบทั้งสี่ด้านคือการพัฒนาทางด้านร่างกายให้เข้าใจกับสภาพความเป็นจริงของสภาพแวดล้อมภายนอกที่เข้ามากระทบรวมถึงการควบคุมความประพฤติของตัวให้เหมาะสม พัฒนาด้านจิตใจให้มีความเข้มแข็ง มีสมาธิในการดำเนินงาน และการพัฒนาด้านปัญญาให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในทางที่เป็นความเป็นจริงและถูกต้อง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงหลักภาวนา 4 ไว้ว่าภาวนา หมายถึง การทำให้เป็นให้มีขึ้น การฝึกอบรม การพัฒนา ซึ่งมีการพัฒนาอยู่ 4 ประเภท คือ กายภาวนา คือการเจริญกาย พัฒนากาย การฝึกอบรม ให้รู้จักติดต่อกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดีและปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณมิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงามให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สิลภาวนา คือการเจริญศีล พัฒนาความประพฤติการฝึกอบรมศีล การปฏิบัติตนให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ด้วยดีเกื้อกูลแก่กัน จิตภาวนา คือ การเจริญจิต การพัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีการเมตตา มีฉันทะ ขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิและมีความสดชื่น

เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น ปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญา การพัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำให้เป็นอิสระทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดพ้นจากความทุกข์แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา การพัฒนามนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนานั้นต้องพัฒนาร่วมกันหลายอย่างเช่น การพัฒนากาย การพัฒนาศีล การพัฒนาจิต การพัฒนาปัญญา เข้าด้วยกันจึงจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยไม่เน้นอย่างใดอย่างหนึ่ง (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2540) นอกจากนี้ยังได้กล่าวไว้ในหนังสือ “พุทธธรรม” ว่า มนุษย์สามารถฝึกตนให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ในสิ่งทั้งหลายทั้งปวงตามความเป็นจริง จนจิตเป็นอิสระหลุดพ้นจากกิเลส ผ่องใส เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานโดยสมบูรณ์ สามารถคิดพิจารณาแก้ไขปัญหามากมาย และทำกิจกรรมทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขอย่างแท้จริงของตนเองต่อผู้อื่น ต่อสังคมและต่อประเทศชาติในที่สุดและได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาตนที่ดำเนินไปภายในตัวบุคคล ศึกษาความรู้ความเข้าใจ แนวคิดทัศนคติค่านิยมที่ถูกต้อง สอดคล้องกับความเป็นจริง ที่เกี่ยวเนื่องกับชีวิตตนและสังคม นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงประโยชน์สูงสุดของชีวิตนี้ว่า พื้นฐานของบุคคล คือ การมองสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็น หรือเห็นตามความเป็นจริงด้วยจิตที่ตั้งมั่นมีท่าทีเป็นกลาง มีสติไม่หวั่นไหว ไม่ยินดียินร้ายไปตามอารมณ์ที่เกิดขึ้น สามารถตามดูรู้เห็นอารมณ์นั้น ๆ ตามสภาวะตั้งแต่ต้นจนตลอดสาย ลึกลงไปอีกคือ ปัญญาที่รู้เท่าทันสังขาร รู้สามัญลักษณะที่เป็นอนิจจังทุกขัง อนัตตา รู้เท่าทันสมมติบัญญัติ ไม่ถูกหลอกให้หลงไปตามรูปลักษณ์ภายนอกของสิ่งทั้งหลายและยอมรับความจริงได้ทุกด้าน

นักบริหารยุคใหม่ต้องนำหลักพุทธภาวนา 4 นี้มาฝึกอบรมและปรับใช้ในการทำงาน เพราะหลักการทั้ง 4 นี้ เป็นการพัฒนาพฤติกรรมและองค์ความรู้ของผู้บริหารให้เป็นบุคคลที่รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และสามารถแก้ปัญหามากมายที่เกิดขึ้นได้อย่างถ่องแท้เป็นระบบชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ด้านกายภาวนา เป็นการพัฒนาทางด้านร่างกายด้วยการฝึกอบรมให้เข้าใจกับสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นภายนอกที่กระทบทางกายภาพอย่างรู้เท่าทัน และสามารถใช้กายให้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพได้อย่างสร้างสรรค์ และให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตัวเองและองค์การได้เป็นอย่างดี เช่น การสร้างสรรค์บรรยากาศที่ดีในที่ทำงาน การเลือกบริโภคแต่สิ่งที่ดีเป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวเองและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพื่อให้เอื้อต่อการใช้ชีวิตของตน

2. ด้านศีลภาวนา คือ การพัฒนาความประพฤติของผู้บริหาร ให้เป็นบุคคลที่มีระเบียบวินัย ไม่ก่อความเสียหายให้กับตัวเองและองค์การ และให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์เกื้อกูลซึ่งกัน

3. ด้านจิตภาวนา คือ เป็นการฝึกอบรมให้จิตใจของผู้บริหารให้มีสุขภาพจิตดี มีความอดทน เมตตา กรุณา หมั่นเพียร เข้มแข็ง และไม่ซึมเซาซัดส่าย ทำให้ผู้บริหารสามารถเพิ่ม

ศักยภาพในการดำเนินกิจการต่างๆได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ พร้อมรับกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบได้ดี และนำไปสู่การแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพ

4. ด้านปัญญาภวณา เป็นการพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจต่อสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงของผู้บริหาร ซึ่งทำให้ผู้บริหารสามารถนำความรู้ความสามารถมาประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์

สรุป

ยุคแห่งข้อมูลสารสนเทศที่ข้อมูลต่าง ๆ เชื่อมโยงเข้าหากันได้อย่างรวดเร็ว และเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารยุคใหม่จำเป็นต้องพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และคุณสมบัติด้านเจตคติและค่านิยมที่เหมาะสม เพื่อให้กับบริหารยุคใหม่ใช้เป็นเครื่องมือพื้นฐานสำหรับพัฒนาองค์การให้สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ การกิจกลยุทธ์และเป้าหมายขององค์การที่วางเอาไว้ได้ ดังนั้นจากความหมายและทฤษฎีต่าง ๆ ที่ยกเป็นตัวอย่างในเบื้องต้นแล้วนั้น ผู้เขียนขอสรุปสมรรถนะของผู้บริหารยุคใหม่ตามหลักพุทธภวณา 4 ไว้ในรูปแบบของหลักสมรรถนะของผู้บริหารยุคใหม่แบบ กายจิตรู้ ดังนี้

กาย หมายถึง การพัฒนาสมรรถนะด้านพฤติกรรมที่มองเห็นทางกายภาพ ให้รู้และเข้าใจกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกที่มากกระทบทางกายภาพอย่างรู้เท่าทัน และสามารถใช้อายให้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพได้อย่างสร้างสรรค์ และให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตัวเองและองค์การได้เป็นอย่างดี ซึ่งแบ่งเป็น

1. สมรรถนะด้านการสร้างสรรค์บรรยากาศที่ดีในที่ทำงาน เพื่อเป็นสร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน
2. สมรรถนะด้านการสื่อสาร ให้มีการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา อย่างกระชับ ชัดเจน ตรงประเด็น เพื่อความเข้าใจของคนทำงาน
3. สมรรถนะด้านการเป็นทีม คือสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์เกื้อกูลซึ่งกันและกัน
4. สมรรถนะด้านการครองตน ให้เป็นบุคคลที่ครองตนให้อยู่ในระเบียบวินัย ไม่ก่อความเสียหายให้กับตัวเองและองค์การ

จิต หมายถึง การพัฒนาสมรรถนะด้านจิต ให้มีสุขภาพจิตที่ดีพร้อมที่จะทำงานเพื่อสร้างสรรค์ผลงานและเพิ่มศักยภาพในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ พร้อมรับกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์ และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถแบ่งออก 4 สมรรถนะดังนี้

1. สมรรถนะด้านสภาพจิต ให้มีความอดทน หมั่นเพียร เข้มแข็ง ไม่ซึมเซาซัดส่ายและมีความยืดหยุ่น

2. สมรรถนะด้านความเป็นผู้นำ เช่น เป็นคนที่สามารถสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในองค์กร กล้าที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลง สร้างแรงจูงใจที่เหมาะสมให้กับเพื่อนร่วมงานและสามารถสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี

3. สมรรถนะด้านความริเริ่มสร้างสรรค์ คือ เป็นบุคคลที่มีกระบวนการคิดที่เป็นระบบ มีเหตุผล คิดทำสิ่งใหม่ ๆ นอกกรอบ และกล้าตัดสินใจทำในสิ่งแตกต่าง

4. สมรรถนะด้านคุณธรรมจริยธรรม เช่น ต้องเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ เมตตา กรุณา มีความซื่อสัตย์ เสียสละ ยุติธรรม และใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างประหยัด

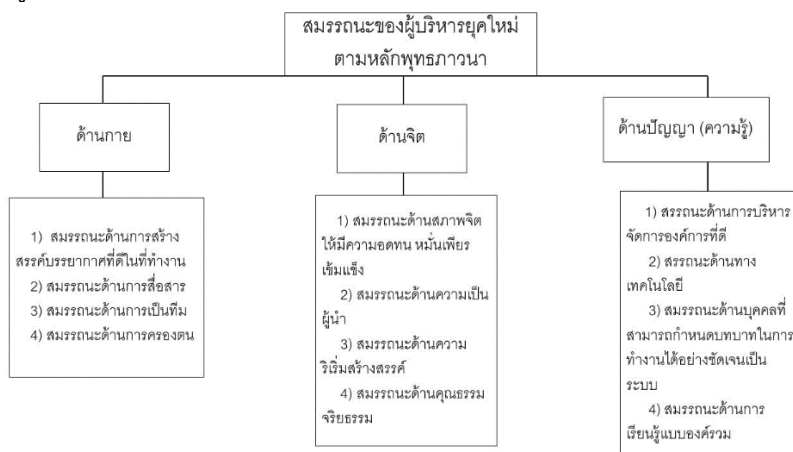
ปัญญาหรือความรู้ หมายถึง การพัฒนาสมรรถนะด้านความรู้ ในการดำเนินชีวิต เรียกว่าปัญญาทางโลกหรือโลกียปัญญา ให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจต่อสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง และสามารถนำเอาความรู้ที่มีมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 สมรรถนะ ดังนี้

1. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการองค์การที่ดี คือ มีความสามารถในการมองภาพรวมทั้งองค์การได้เป็นอย่างดี และสามารถจัดการองค์การได้อย่างเป็นระบบ

2. สมรรถนะด้านทางเทคโนโลยี ให้เป็นบุคคลที่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสามารถเลือกสรรใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสมกับงานขององค์การ

3. สมรรถนะด้านบุคคลที่สามารถกำหนดบทบาทในการทำงานได้อย่างชัดเจนเป็นระบบ รู้และเข้าใจแนวคิดต่าง ๆ ขององค์การและสามารถถ่ายทอดให้กับคนในองค์การให้เข้าใจถึงแนวคิดข้อปฏิบัติเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี

4. สมรรถนะด้านการเรียนรู้แบบองค์รวม (holistic learning) เป็นการพัฒนาทักษะที่เน้นให้เข้าใจกระบวนการเรียนรู้แบบครบทุกมิติ เพื่อให้เข้าถึงคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งที่เรียนและเข้าใจในจุดมุ่งหมายแห่งชีวิตของตนเอง เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีและสร้างดุลยภาพแห่งมนุษย์ที่สมบูรณ์

ภาพที่ 1 : สมรรถนะของผู้บริหารยุคใหม่ตามหลักพุทธภาวนา

เอกสารอ้างอิง

- จิระ หงส์ดารมภ์. (2559). สมรรถนะ: ประเภทของสมรรถนะสำหรับการบริหารในองค์กร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติคุรุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สู่ประชาคมอาเซียน: ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21. กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2540). พุทธธรรมกับการพัฒนาชีวิต. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- พระพุทธอินทร์ บัญเรื่อง. (2549). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนา. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พระสมศักดิ์ สนตวาใจ (สนธิกุล). (2551). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธตามแนวของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แพรวดาว สอนอ้วน. (2557). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศศิตา เฟลนจิต. (2558). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการประเมินสมรรถนะครู พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). สมรรถนะและมาตรฐานวิชาชีพการบริหารทรัพยากรบุคคล. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ็ลฟวิง.
- อานนท์ ศักดิ์วีระวิชัย. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ เชาว์ปัญญาและบุคลิกภาพห้าด้านตามแนวคิดของศาสตราจารย์และเมคเคอร์ของบุคคลากรทางการตลาดในประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Basadur, M. (2008). Leading other to think Innovatly together: Creative leadership. Journal of The Leadership Quarterly, 15(1), 103-121.
- David C McClelland. (1973). Testing for Competency rather than Intelligence. American Psychologist.
- Rosemary Boam and Paul Sparrow. (1992). Designing and achieving competency: A competency-based approach to developing people and organizations. England: McGraw-Hill International (UK) Limited.

พุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่*

BUDDHISM AND MODERN SCIENCE

พระปลัดภราดร อภิวัฒน์โน (เขี้ยวเสน)*, สุปรียา ชำนาญพุฒิพร และสุภาพ เต็มรัตน์
Phra Paladparadon Apiwattano (Keawsen)*, Supreecha Chamnanphuttiopon and Suphap Temrat

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศกรราช
Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

*Corresponding Author E-mail: phraparadparadon.2522@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ 2) วิเคราะห์พุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ 3) สังเคราะห์พุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ระบบวิชาความรู้เป็นระบบความรู้ในฐานะเป็นศาสตร์ที่แสวงหาความรู้ความเข้าใจ ที่จะช่วยชี้ช่องทางเดินชีวิตมนุษย์ให้รู้จักการเข้าถึงชีวิตที่ดีงามและตามสนองความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ พุทธศาสนาสอนให้มนุษย์เข้าใจถึงการกระทำของมนุษย์แต่ละคน ว่าเป็นเหตุปัจจัยให้ประสบกับทุกข์หรือสุขมากน้อยแตกต่างกันไป ส่วนวิทยาศาสตร์มุ่งเน้นพัฒนาทักษะให้เกิดความชำนาญ และเชี่ยวชาญในการแสวงหาสิ่งเฉพาะเพื่อสนองต่อความอยากรู้อยากเห็น วิทยาศาสตร์สนใจเฉพาะการค้นพบและเปิดเผยความจริง แต่ไม่ได้มุ่งแสวงหาความดี และพระพุทธานุภาพเพื่อสังคม มีเป้าหมายการจัดการจิตความสัมพันธของคนในสังคมจะผ่านการขัดเกลาของบุคคลผู้ปฏิบัติตามหลักคำสอนนั้น นำศาสนาไปสู่การทดสอบปฏิบัติและเข้าใจหลักคำสอนผ่านประสบการณ์ยังรู้ลุ่มลึกถึงรากฐานของคำสอนทางศาสนาจนที่จะเข้าไปสู่การแก้ไขปัญหาใหม่ ๆ ในระดับพื้นฐานของปัญหานั้น ๆ สู้เชิงปฏิบัติการในการเสนอหลักการแก้ปัญหาอย่างจริงจังหรือการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อเสนอหลักการในการแก้ปัญหานั้น

คำสำคัญ: พุทธศาสนา, ศาสตร์สมัยใหม่, สังคมไทย

ABSTRACT

The academic article on Buddhism and Modern Science has the following objectives: 1) to study Buddhism and modern science, 2) to analyze Buddhism and modern science, and 3) to synthesize Buddhism and modern science. The

* Received October 4, 2023; Revised June 18, 2024; Accepted June 27, 2024

results of the study found that the Knowledge system is a science that seeks knowledge and understanding that will help point the way in human life to know how to reach a good life and satisfy curiosity. Buddhism teaches humans to understand the actions of each human being and that it is a factor that causes humans to experience suffering or happiness differently. On the other hand, the science section focuses on developing skills to become proficient and proficient in seeking addictive things to satisfy curiosity. Science is only interested in searching and revealing the truth but not in seeking goodness. Buddhism for society has a goal of organizing the relationships of people in society through the refinement of those who follow the teachings. This is the way to bring religion to test, practice, and understand the doctrine through experience deep insight into the foundations of religious teachings to the point of solving new problems at the basic level of those problems, leading to action in terms of proposing principles to solve a severe problem or social movement to propose principles for solving that problem.

Keywords: Buddhism, Modern science, Thai society

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานที่สำคัญของวัฒนธรรมไทยและการดำเนินชีวิตของคนในสังคมทั้งในฐานะภูมิปัญญาดั้งเดิมของสังคมไทยและภูมิปัญญาสมัยใหม่ที่รับมาจากตะวันตก ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้เห็นความพยายามของคนรุ่นก่อน ๆ ในการเลือกรับและปรับใช้วิทยาการตะวันตก และในขณะเดียวกันนั้นก็มีความพยายามในการรักษาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของสังคมไทยไว้พร้อม ๆ ไปด้วยกับการรับเอาภูมิปัญญาสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสังคมไทยการพัฒนาสังคมไทยสมัยใหม่จะยั่งยืนได้อย่างแท้จริง ในยุคสมัยใหม่ วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมอุตสาหกรรมเป็นที่มาและเป็นรากฐานแห่งความเจริญก้าวหน้า แต่สิ่งที่เหมาะสมกับสังคมไทยก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นวัฒนธรรมแบบไทยที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ดังนั้นในยุคสมัยใหม่นี้ต้องการปรับเปลี่ยนให้มีความสอดคล้อง โดยเพิ่มเติมวัฒนธรรมแบบพุทธให้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและสร้างสรรค์สังคมไทย เพื่อให้คนไทยเป็นคนที่สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีอิสรภาพมีความสุขอย่างสมดุลกับธรรมชาติแวดล้อมและอยู่ร่วมกับชาวโลกได้อย่างมีสันติสุข ประเด็นที่การศึกษาด้านพระพุทธศาสนาขยายตัวออกไปในหลายประเทศ จึงให้ชาวพุทธทั่วโลกได้หันมาสนใจและศึกษาพระพุทธศาสนา จึงเป็นโอกาสสำคัญที่เราจะได้มองไปข้างหน้าว่า เราจะก้าวต่อไปในทิศทาง

ไหน และจะกำหนดแนวทางการศึกษาพระพุทธศาสนาให้เป็นไปอย่างไร จึงจะสมสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มคนเหล่านั้น (พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม, 2561)

วิวัฒนาการของสังคมไทยในอดีตมีหลักคำสอนทางพุทธศาสนาเป็นแกนในการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ตลอดถึงมนุษย์กับธรรมชาติ หน่วยทางสังคมทำหน้าที่ประสานกันอย่างกลมกลืนภายใต้หลักคำสอนและวัฒนธรรมเดียวกัน ปัญหาทางสังคมในยุคสมัยใหม่มีความแปลกใหม่และสลับซับซ้อน บทบาทของพระพุทธศาสนาจึงไม่ได้มีความโดดเด่นในแง่การตีความหลักคำสอนเพื่อแก้ปัญหา นั่น การดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนเพื่อขัดเกลาตนเองและรูปแบบประเพณีก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการนำหลักคำสอนพระพุทธศาสนาแก้ปัญหาสังคม ในปัจจุบันพัฒนาการของสังคมโลกเคลื่อนไปทิศทางเดียวกัน (unilinear) ด้วยแรงขับเคลื่อนของศาสตร์สมัยใหม่ไม่ว่าจะเป็นวัตถุนิยมและเสรีนิยม สังคมโครงสร้างสังคมไทยจึงมีความสลับซับซ้อนและปัญหาสังคมก็มีความสลับซับซ้อนตามไปด้วย สังคมจึงมีความคาดหวังให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะปัญหาด้านจริยธรรมซึ่งกล่าวกันว่า บทบาทหน้าที่ของสถาบันทางศาสนาในเชิงสังคมเริ่มลดลงตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งหมายถึงการทำหน้าที่ของพระพุทธศาสนาเพื่อแก้ปัญหาสังคมจะต้องมีความเข้มข้นมากขึ้น สถาบันทางศาสนาเป็นหน่วยหนึ่งทางสังคมเป็นทั้งผู้กระทำและถูกระงับจากระบบโลกทุนนิยมสะท้อนออกในหลายทิศทาง พระพุทธศาสนาส่วนหนึ่งเป็นผู้ถูกระงับโดยการถูกดัดแปลงเข้าไปในระบบโลกดังกล่าวมีความเป็นทางโลกเชิงวัตถุนิยม (secularization) แบบชาวโลกมากขึ้น บุคลากรทางพระพุทธศาสนาบางกลุ่มหนึ่งได้แสวงหารากฐานหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาแบบบริสุทธิ (fundamentalism) เฉพาะตนแบบปัจเจกนิยม และขณะเดียวกันมีบุคลากรทางพระพุทธศาสนาบางส่วนได้ขัดเกลาตัวเองบนพื้นฐานหลักคำสอนและนำตนเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับสังคมด้วยการตีความหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาผ่านประสบการณ์การปฏิบัติของตนต่อปัญหาใหม่ ๆ ร่วมสมัยและเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา นั่นคือการที่ยุคสมัยได้มีการเปลี่ยนแปลงมีวิทยาการสมัยใหม่มากมายเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม พระพุทธศาสนาเองก็ต้องศึกษาและเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อเข้ามาสอดคล้องแทรกและรักษาไว้ซึ่งความเป็นอัตลักษณ์ของสังคมไทยเรียนรู้ศาสตร์สมัยใหม่และรักษาไว้ซึ่งความเป็นวิถีพุทธพร้อม ๆ กัน

การศึกษาพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ไม่ใช่เป็นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ เพราะการศึกษาเปรียบเทียบเป็นเพียงการวางสิ่งที่เราศึกษาไว้คู่ขนานโดยที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน แต่การศึกษาแบบบูรณาการเป็นการนำสิ่งที่เราศึกษามาปรับแต่งผสมผสานกันจนก่อให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์ ดังนั้น การบูรณาการพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ จึงต้องมีการปรับองค์ความรู้ทั้งสองสายให้เชื่อมโยงเข้าหากัน วิธีการศึกษาจึงทำได้โดย ประการแรก ปรับศาสตร์เข้าหาพุทธศาสนาคือใช้พุทธศาสนาเป็นตัวตั้ง แล้วนำศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายเสริมพุทธศาสนา วิธีนี้เป็นการใช้องค์ความรู้ในศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายสนับสนุนพุทธศาสนาให้ดูสมสมัยและมี

เหตุผลเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการได้มากขึ้น วิธีการนี้นิยมใช้ในนักวิชาการพุทธศาสตร์ และ ประการที่ 2 เป็นการปรับพระพุทธานุศาสตร์เข้าหาศาสตร์ คือใช้ศาสตร์สมัยใหม่เป็นตัวตั้ง และ นำหลักศีลธรรมในพุทธศาสนาเพิ่มเติมเข้าไปในเนื้อหาของศาสตร์สมัยใหม่ ทั้งนี้เพราะ ศาสตร์สมัยใหม่มุ่งแสวงหาความจริงโดยไม่สนใจเรื่องศีลธรรมการนำหลักศีลธรรมในพุทธ ศาสนาเพิ่มเติมให้กับศาสตร์เหล่านั้น ย่อมช่วยให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์ (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต), 2557)

ประมวลได้ว่าสังคมเผชิญหน้าประเด็นปัญหาทางวิชาการหรือวิกฤติการณ์ต่าง ๆ สังคม ไม่สามารถที่จะผลักดันให้เป็นภาระของศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งรับมือ หรือตอบโต้แต่เพียงลำพัง ด้วยเหตุนี้ พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่สาขาต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วม คิดค้น และออกแบบเครื่องมือเครื่องมือกระบวนการวิธีการที่เหมาะสม โดยการบูรณาการและ สร้างชุดความรู้ หรือเครื่องมือแบบสหวิทยาการ เพื่อนำจุดเด่นของวิทยาการต่าง ๆ มาเป็น ฐานรองรับโดยการสร้างแบบจำลอง อธิบายและตีความให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหา และ วิกฤติการณ์ต่าง ๆ บนสถานการณ์ที่เป็นจริง และเฝ้าต่อสถานการณ์มากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้เขียนจึง มีความสนใจศึกษา พุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพุทธศาสนา กับศาสตร์สมัยใหม่ในมิติของวิทยาศาสตร์และพุทธศาสนาเพื่อสังคม เพื่อวิเคราะห์พุทธศาสนา กับวิทยาศาสตร์และพุทธศาสนาเพื่อสังคม และเพื่อบูรณาการพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่

ความหมายและขอบเขตของพุทธศาสนา

การศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง การฝึกฝนอบรมตนให้งอกงามใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านศีล ด้านจิตใจ และด้านสติปัญญา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มนุษย์เป็นทั้ง คนดีและคนเก่ง นั่นคือ สอนให้คนเรามีคุณธรรมความดีงามก่อนแล้ว จึงให้มีความรู้ความเข้าใจ หรือสติปัญญาในภายหลังจะเห็นได้ว่า การศึกษาในพระพุทธศาสนามีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับ ต่ำสุดถึงระดับสูงสุด เมื่อแบ่งระดับอย่างกว้าง ๆ มี 2 ประการคือ 1) การศึกษาระดับโลกิยะ มีความมุ่งหมายเพื่อดำรงชีวิตในทางโลก 2) การศึกษาระดับโลกุตระ มีความมุ่งหมายเพื่อ ดำรงชีวิตเหนือกระแสโลก

หลักการศึกษาทางพระพุทธศาสนา ควบคู่กับการปฏิบัติด้วยเสมอ ผู้ที่เอาแต่เรียน อย่างเดียว โดยไม่ปรับปรุงตนให้ดีขึ้นในภาคปฏิบัติ พุทธศาสนาเรียกว่า “คนตำราเปล่า คน คัมภีร์เปล่า” ในปัจจุบันน่าจะเรียกว่า “คนปริญญาเปล่า” และกล่าวเปรียบเทียบกับ “เหมือน ทักษิณไม่รู้รสแกง” “เหมือนคนรับจ้างเลี้ยงโค” (ได้รับแต่ค่าจ้าง แต่ไม่ได้ดีตนมโค) มีค่าเท่ากับ ไม่ได้ศึกษาอย่างแท้จริง พระพุทธศาสนากำหนดองค์ประกอบของการศึกษาพระพุทธศาสนา ออกเป็น 3 ประการคือ

1. ปริยัติ ได้แก่ การศึกษาเล่าเรียน
2. ปฏิบัติ ได้แก่ การนำเอาหลักการ ทฤษฎี แนวคิดจากการศึกษาเล่าเรียนมาประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติในวิถีชีวิตของตน
3. ปฏิเวธ ได้แก่ ผลของการปฏิบัติ เช่นได้รับความสุขในชีวิต ประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นต้น

การศึกษาตามองค์ประกอบทั้ง 3 แล้ว ยังต้องมีส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สำคัญของการศึกษาอีกหลายประการคือ

1. การมีความรู้ความเข้าใจในสถานะของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง เพื่อประโยชน์ในการปรับตัวในสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้อง ว่าสิ่งใดควรปรับ ควรปรับอย่างไร ที่ไหน เป็นต้น

2. การปรับตัวเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการดำรงอยู่โดย 1) พัฒนางค์ประกอบภายในทางด้านร่างกายให้มีความสามารถและความพร้อมในการดำรงอยู่ด้วยดี เช่น ให้เจริญเติบโตแข็งแรง มีสุขภาพดี เป็นต้น 2) พัฒนางค์ประกอบภายในทางด้านจิตใจให้แข็งแกร่งสามารถยิ่งขึ้น เช่น มีสติปัญญามากขึ้น มีคุณธรรมอื่น ๆ เช่น เมตตา กรุณา สูงขึ้น เป็นต้น

3. การรู้จักเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ตลอดจนปรับสิ่งแวดล้อมให้เป็นประโยชน์แก่ตน โดย 1) รู้จักเลือกเกี่ยวข้องกับและถือประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ 2) ไม่ทำลายหรือทำตนให้เป็นอันตรายแก่สิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูลแก่ชีวิต 3) ทำตนให้เกื้อกูลแก่สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ตนเป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่ง ซึ่งร่วมสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี อันเป็นประโยชน์ร่วมกัน 4) รู้จักจัดสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ที่อำนวยประโยชน์แก่ชีวิต

สรุปได้ว่าการศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง การฝึกฝนอบรมตนให้งอกงามใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านศีล ด้านจิตใจ และด้านสติปัญญา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มนุษย์เป็นทั้งคนดีและคนเก่ง มีความรู้ความเข้าใจในสถานะของสิ่งทั้งหลาย ปรับตัวเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการดำรงอยู่ และรู้จักเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ตลอดจนปรับสิ่งแวดล้อมให้เป็นประโยชน์แก่ตน

ความหมายและขอบเขตของวิทยาการสมัยใหม่

วิทยาการ (Sciences) หมายถึง ความรู้แขนงต่าง ๆ เช่น ปัจจุบันวิทยาการต่าง ๆ ก้าวหน้าไปมาก บางทีใช้ว่า ศิลปะวิทยาการ ซึ่งคำนี้มีนัยที่สอดคล้องกับคำว่า “ศาสตร์” ที่หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง และกฎที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งหมายถึง ระบบวิชาความรู้ มักใช้ประกอบหลังคำอื่น เช่น วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ มนุษยศาสตร์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้อธิบายความหมายเอาไว้ค่อนข้างจะรับกันในบางประเด็นว่า “ศาสตร์ หมายถึง “ระบบการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

และระบบวิชาความรู้ที่ได้จากวิธีการเช่นนั้น (A system of acquiring knowledge based on scientific method) นั่นคือ ศาสตร์จะต้องมีวิธีการแสวงหาความรู้ ซึ่งใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ และได้องค์ความรู้มาจากวิธีการนั้น (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตฺโต), 2553)

รัตน์ บัสนธ์ ให้ความหมายว่า “ศาสตร์ (Science) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง และกฎที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึงสาขาวิชา หรือสาขาความรู้ต่าง ๆ หรือเป็นกระบวนการที่เป็นกิจกรรมของมนุษย์ที่ทำให้ได้มาซึ่งความรู้” ศาสตร์ หรือสาขาวิชาความรู้ต่าง ๆ นั้น อาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ศาสตร์บริสุทธิ์ (Pure Science) ที่มุ่งศึกษาปรากฏการณ์ ในธรรมชาติเพื่อให้เกิดความรู้ และศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science) ที่ศึกษาปรากฏการณ์ในธรรมชาติเช่นเดียวกัน แต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาตอบสนองความต้องการและประโยชน์ของมนุษย์เป็นสำคัญ ศาสตร์นั้นจึงมีเป้าหมายสำคัญ 4 ประการ คือ 1) เพื่อบรรยาย (Description) 2) เพื่ออธิบาย (Explanation) 3) เพื่อทำนาย (Prediction) 4) เพื่อควบคุม (Control) (รัตน์ บัสนธ์, 2552)

จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น วิทยาการหรือศาสตร์ (Science) มีความหมายโดยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ คือ 1) หมายถึงข้อเท็จจริง หรือกฎที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ 2) หมายถึงสาขาวิชาหรือสาขาความรู้ต่าง ๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา เกษตรศาสตร์ 3) หมายถึงกระบวนการ และกิจกรรมที่ทำให้ได้ความรู้ที่สามารถทดสอบได้ เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ในธรรมชาติ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อบรรยาย อธิบาย ทำนาย และควบคุม

สรุปการนำเสนอบทความครั้งนี้ ผู้เขียนมุ่งเน้นไปที่แง่มุมของคำว่าวิทยาการ หรือศาสตร์ที่สอดคล้องกับของราชบัณฑิตยสถาน และทอมดิเก และแบรดฮาร์ทที่มุ่งเน้นสาขาวิชา และตัวความรู้ วิทยาการ หรือศาสตร์สมัยใหม่ (Modern Sciences) เช่น สังคมศาสตร์ (Social Science) รัฐศาสตร์ (Political Science) เศรษฐศาสตร์ (Economical Science) ซึ่งสาขาต่าง ๆ เหล่านี้จะอยู่ภายใต้ศาสตร์หลักทั้ง 2 มิติ คือ วิทยาศาสตร์ และพุทธศาสนาเพื่อสังคม (พระมหาพรหมมหาโส, 2557)

สรุปได้ว่า วิทยาการสมัยใหม่เป็นการศึกษาความรู้และเกี่ยวกับข้อเท็จจริง และกฎที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึงสาขาวิชา หรือสาขาความรู้ต่าง ๆ หรือกระบวนการ และกิจกรรมที่ทำให้ได้ความรู้ที่สามารถทดสอบได้ เพื่อบรรยาย อธิบาย ทำนาย และควบคุม

หลักการพระพุทธศาสนากับหลักการวิทยาศาสตร์

หลักการของพระพุทธศาสนากับหลักการของวิทยาศาสตร์มีทั้งส่วนที่สอดคล้อง และส่วนที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้ ความสอดคล้องกันของหลักการของพระพุทธศาสนากับหลักการวิทยาศาสตร์

1. ในด้านความเชื่อ (Confidence) หลักการวิทยาศาสตร์ ถือหลักว่า จะเชื่ออะไรนั้น จะต้องมีการพิสูจน์ให้เห็นจริงได้เสียก่อน วิทยาศาสตร์เชื่อในเหตุผลไม่เชื่ออะไรลอย ๆ และ

ต้องมีหลักฐานมายืนยัน วิทยาศาสตร์ไม่อาศัยศรัทธาแต่อาศัยเหตุผล เชื่อการทดลองว่าให้ความจริงแก่เราได้ แต่ไม่เชื่อการดลบันดาลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะทุกอย่างดำเนินอย่างมีกฎเกณฑ์ มีเหตุผล และวิทยาศาสตร์อาศัยปัญญาและเหตุผลเป็นตัวตัดสินความจริง วิทยาศาสตร์มีความเชื่อว่า สรรพสิ่งในจักรวาลล้วนดำเนินไปอย่างมีเหตุผล ความเป็นระเบียบ และมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน

2. หลักการทางพระพุทธศาสนา มีหลักความเชื่อเช่นเดียวกับหลักวิทยาศาสตร์ ไม่ได้สอนให้มนุษย์เชื่อและศรัทธาอย่างมกมายในอิทธิปาฏิหาริย์ และอาเทศนาปาฏิหาริย์ แต่สอนให้ศรัทธาในอนุศาสน์ปาฏิหาริย์ที่จะก่อให้เกิดปัญหาในการแก้ทุกข์แก้ปัญหาชีวิต ไม่สอนให้เชื่อให้ศรัทธาในสิ่งที่อยู่นอกเหนือประสาทสัมผัสเช่นเดียวกับวิทยาศาสตร์สอนให้มนุษย์นำเอาหลักศรัทธาโยงไปหาการพิสูจน์ด้วยประสบการณ์ ด้วยปัญญา และด้วยการปฏิบัติดังหลักของความเชื่อใน หลักกาลามสูตร ทั้ง 10 ข้อ (อง. ทุก. 20/66/260) (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2552) นั้น พระพุทธองค์ทรงแนะนำถึงทำที่ที่ควรมีต่อแหล่งความรู้ที่เป็นความรู้เชิงประจักษ์ ความรู้ตามแนวตรรกะ ความรู้ที่ได้รับผ่านศรัทธาทั้งหลายว่า อย่าเพิ่งปลงใจเชื่อในทันที แต่ก็มีได้ทรงสอนให้ไม่เชื่ออะไรเลยเพียงแต่ให้รับเข้ามาไว้แล้วตรวจสอบด้วยตนเองก่อนว่าเมื่อนามาปฏิบัติแล้วเป็นกุศล เกื้อกูลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้จริง ก็ถือว่าเป็นความจริงโดยไม่สนใจว่าจะต้องตรงกับความเป็นจริงภายนอกหรือไม่แต่อย่างใด

พระพุทธเจ้าตรัสถึงความเป็นจริงไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มนุษย์ตามรู้และสามารถปล่อยวางและดับทุกข์ได้ในชีวิตจริง ได้แก่ หลักธรรมเรื่อง “อิทัปปัจจตา” ที่กล่าวว่า สรรพสิ่งล้วนอิงอาศัยต่อกันไปตามสาเหตุและปัจจัยซึ่งแสดงถึงความไม่มีต้นกำเนิดเดิมสุดของสิ่งทั้งหลาย ความเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสภาพที่แท้จริงของโลก หลักไตรลักษณ์สอนว่า สิ่งทั้งปวงที่เราพบเห็นในชีวิตประจำวันนั้นมีลักษณะ 3 ประการคือ อนิจจัง ทุกขังและอนัตตา ในหลักกาลามสูตรนี้ พระพุทธเจ้ายังตรัสต่อไปว่า จะต้องรู้เข้าใจด้วยว่า สิ่งเหล่านี้เป็นกุศล หรืออกุศล ถ้ารู้ว่าเป็นอกุศล มีโทษ ไม่เป็นประโยชน์ ทำให้เกิดทุกข์ พึงละเสีย ถ้ารู้ว่าเป็นกุศล มีคุณ เป็นประโยชน์ เป็นไปเพื่อความสุข ก็ให้ถือปฏิบัติ นั่นคือศรัทธาหรือความเชื่อที่ก่อให้เกิดปัญญา

2. ในด้านความรู้ (Wisdom) ทั้งหลักการทางวิทยาศาสตร์และหลักการของพระพุทธศาสนา ยอมรับความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ หมายถึง การที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ได้ประสบกับความรู้รู้สึกนึกคิด เช่น รู้สึกดีใจ รู้สึกอยากได้ เป็นต้น วิทยาศาสตร์เริ่มต้นจากประสบการณ์คือการที่ได้พบเห็นสิ่งต่าง ๆ แล้วเกิดความอยากรู้อยากเห็นก็แสวงหาคำอธิบาย วิทยาศาสตร์ไม่เชื่อหรือยึดถืออะไรล่วงหน้าอย่างตายตัว แต่จะอาศัยการทดสอบด้วยประสบการณ์สืบสาวไปเรื่อย ๆ จะไม่อ้างอิงถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ ที่อยู่นอกเหนือประสบการณ์และการทดลอง วิทยาศาสตร์แสวงหาความจริงสากล (Truth) ได้จากฐานที่เป็นความจริงเฉพาะองค์ความรู้ในทางวิทยาศาสตร์ได้จากประสบการณ์ ความรู้ใดที่อยู่นอกขอบเขตของประสบการณ์ไม่ถือว่าเป็นความรู้ทางวิทยาศาสตร์พระพุทธเจ้าก็ทรงเริ่มคิดจากประสบการณ์คือ ประสบการณ์ที่ได้

เห็นความเจ็บ ความแก่ ความตาย และที่สำคัญที่สุดคือความทุกข์ พระองค์มีพระประสงค์ที่จะค้นหาสาเหตุของทุกข์ในการค้นหา พระองค์ได้เชื่ออะไรล่วงหน้าอย่างตายตัว ไม่ทรงเชื่อว่า มีพระผู้เป็นเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ ที่จะให้คำตอบได้แต่ได้ทรงทดลองโดยอาศัยประสบการณ์ของพระองค์เองดังเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้ว

หลักการพระพุทธศาสนาและหลักการทางวิทยาศาสตร์มีส่วนที่ต่างกันในเรื่องนี้คือ วิทยาศาสตร์เน้นความสนใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ด้านประสาทสัมผัส (ตา หู จมูก ลิ้น กาย) ส่วนพระพุทธศาสนาเน้นความสนใจกับปัญหาที่เกิดทางจิตใจ หลักการทางพระพุทธศาสนามีส่วนคล้ายคลึงกับหลักการทางวิทยาศาสตร์ในหลายประการ เช่น ในขณะที่มีนักวิทยาศาสตร์กลุ่มหนึ่งมุ่งแสวงหาความจริงของธรรมชาติที่เรียกว่า วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (Pure Science) และมีนักวิทยาศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่งมุ่งแสวงหาความรู้ที่จะนำมาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์ที่เรียกว่า วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science)

หลักการพระพุทธศาสนาก็เช่นเดียวกัน พระพุทธเจ้าตรัสรู้พระสัทธรรมเพื่อสอนให้มนุษย์เกิดปัญญา 2 ทางคือ ทางแรก สอนให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในธรรมชาติและในกฎธรรมชาติ เช่น สอนให้รู้หลักอทิปปัจจยา หลักไตรลักษณ์ หลักอริยสัจ หลักเบญจขันธ์ ทางที่สองสอนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในคุณค่าทางจริยธรรม เพื่อนำไปใช้ไปปฏิบัติให้เกิดผลดีต่อตนเอง ต่อสังคม และต่อธรรมชาติที่เรียกว่า ไตรสิกขา สอนให้ละเว้นความชั่ว สอนให้กระทำความดี และสอนให้ทำจิตใจให้สงบบริสุทธิ์

อย่างไรก็ตามหลักการพระพุทธศาสนาจะมีฐานะคล้ายกับวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ แต่จริยศาสตร์แนวพุทธไม่เหมือนกับวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ดังท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) แสดงความเห็นไว้ในการบรรยายเรื่อง พระพุทธศาสนาในฐานะรากฐานของวิทยาศาสตร์ตอนหนึ่งว่า “วิทยาศาสตร์นำเอาความรู้จากกฎธรรมชาติ โดยสอนให้มนุษย์รู้จักใช้เทคโนโลยี เพื่อควบคุมธรรมชาติ ส่วนปรัชญาพุทธสอนให้มนุษย์นำสัจธรรมมาสร้างจริยธรรมเพื่อดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติ สอนให้มนุษย์ใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิต” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2550)

สรุปได้ว่า ความสอดคล้องของพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ หมายถึง ระบบวิชาความรู้ อันเป็นระบบความรู้ในฐานะเป็นศาสตร์ที่แสวงหาความรู้ความเข้าใจ ที่จะช่วยชี้ช่องบอกทางเดินชีวิตมนุษย์ให้รู้จักการเข้าถึงชีวิตที่ถึงงามและตามสนองความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ การดำเนินชีวิตและใช้ชีวิตอย่างเป็นสุขวิทยาศาสตร์ และลักษณะของพระพุทธศาสนามีความสอดคล้องในส่วนของการแสวงหาความรู้ความจริงจากแหล่งความรู้ที่เป็นความรู้เชิงประจักษ์ ความรู้ตามแนวตรรกะ

วิเคราะห์พุทธศาสนากับหลักการทางวิทยาศาสตร์

ความสอดคล้องและไม่สอดคล้องของพุทธศาสนาที่มีต่อศาสตร์สมัยใหม่ โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์ซึ่งนับว่าเป็นศาสตร์เดียวที่เป็นจุดศูนย์กลางของการอธิบายความสมเหตุสมผลของสรรพสิ่งในโลกนี้ กล่าวคืออะไร ๆ ก็แล้วแต่ในยุคนี้ก็มีอธิบายเชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์เป็นหลักจึงจะได้รับการยอมรับจากคนในยุคนี้ มิเว้นแม้แต่การอธิบายหลักศาสนาในศาสนาที่ต้องอธิบายให้เข้ากันได้กับวิธีการทางวิทยาศาสตร์เท่านั้นจึงจะได้รับการยอมรับนับถือจากศาสนิกชน ดังนั้น คนในยุคนี้จึงเป็นยุคที่ยอมรับอะไร ๆ ได้ง่ายมาก หากเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับหลักการทางวิทยาศาสตร์

ตรงกันข้าม คนในยุคนี้ก็เชื่ออะไร ๆ ได้ยากเหมือนกัน หากไม่มีความเหตุผลตามหลักวิทยาศาสตร์ที่พวกเขาคุ้นชิน ยิ่งเรื่องศาสนาด้วยแล้ว ยิ่งเป็นเรื่องยากที่คนในยุควิทยาศาสตร์จะยอมรับได้ง่ายเหมือนยุคก่อน ๆ เพราะศาสนาโดยส่วนใหญ่จะพูดเรื่องโลกหลังความตายหรือพูดเรื่องนามธรรมเป็นหลัก ซึ่งเป็นเรื่องที่วิทยาศาสตร์ไม่ยอมรับตั้งแต่เบื้องต้นแล้ว แต่ในที่สุดวิทยาศาสตร์หรือศาสตร์สมัยใหม่ต่าง ๆ ก็ได้เดินมาถึงทางตันคือศาสตร์สมัยใหม่ตอบโจทย์ได้แค่เพียงแก้ปัญหาภายนอกตัวมนุษย์เท่านั้น และที่ยิ่งเลวร้ายไปกว่านั้นคือศาสตร์สมัยใหม่มกลับสร้างปัญหาใหม่ขึ้นมา อย่างเช่นปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคม ปัญหาการก่อการร้าย ปัญหามลพิษ ดังนั้น ช่องว่างที่ศาสตร์สมัยใหม่ไปไม่ถึงก็คือเรื่องภายในหรือจิตใจที่ทางฝั่งศาสนาโดยเฉพาะศาสนาพุทธเชื่อว่ามียผลเป็นอย่างมากต่อความเป็นไปของสรรพสิ่ง ด้วยการที่ศาสตร์สมัยใหม่สร้างปัญหาขึ้นมาเช่นนี้เอง จึงนับว่าเป็นโอกาสที่พุทธศาสนาจะได้นำหลักการมาเติมเต็มให้กับศาสตร์สมัยใหม่จนกลายเป็นเครื่องมือสร้างสุขและปัญญาให้กับมนุษย์มากขึ้น โดยทั้งพุทธศาสนาและศาสตร์สมัยใหม่ต้องมีการเชื่อมโยงระหว่างกันและกันดังนี้ (พระมหาหมื่นรินทร์ ปุริสุตโตโม, 2561)

คุณค่าและความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่

ศาสตร์สมัยใหม่	พระพุทธศาสนา
ศาสตร์สมัยใหม่พัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้มีความฉลาดในการแสวงหาความอยู่รอดทางร่างกาย แต่ไม่สามารถทำให้มนุษย์เกิดความสุขสงบทางจิตใจ กล่าวคือ มุ่งเน้นพัฒนาทักษะให้เกิดความชำนาญ และเชี่ยวชาญในการแสวงหาสิ่งเสพเพื่อสนองตอบต่อความอยากรู้อยากเห็น และอยากมีอยากเป็นของตัวเองมนุษย์เอง	พระพุทธศาสนาจะทำให้มนุษย์เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของตัวเองว่า ไม่สามารถแสวงหาสิ่งต่าง ๆ มาปรนเปรอเพื่อสนองตอบต่อความอยากของตัวเองได้ จะทำให้มนุษย์แสวงหาวัตถุในฐานะเป็นสิ่งจำเป็น มากกว่าการมุ่งเน้นแสวงหาคุณค่าที่มาจากวัตถุต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยวนและหลอกล่อจิตใจของมนุษย์ทำให้เกิดความอยากไม่มีที่สิ้นสุด

ศาสตร์สมัยใหม่	พระพุทธศาสนา
ศาสตร์สมัยใหม่มุ่งเน้นไปที่การแสวงหาปัญญาอันเกิดจากการพัฒนาความรู้ และแสวงหาความจริง แต่สิ่งที่ขาดหายไปคือความเชื่อมั่นในการกระทำอันเกิดจากฐานของศีลธรรม จึงทำให้ปัญญาที่มุ่งเน้นแสวงผลประโยชน์และความจริงจากศาสตร์นั้น ๆ จึงมีโอกาสน้อยลงศีลธรรมคุณธรรมความดี	พระพุทธศาสนา นำแนวคิดและความเชื่อในการปฏิบัติให้เหมาะสมดั่งงาม ไปเติมเต็มให้แก่ปัญญาอันเกิดจากการพัฒนาความรู้เพื่อให้พลังอันเกิดจากการคิดหาเหตุผลมีความนุ่มนวล ปัญญาที่ขาดศรัทธาจะทำให้เป็นปัญญาที่ขาดความสุขุมลุ่มลึก บุ่มบ่าม และยังคงคิดอย่างรอบด้าน ในขณะเดียวกัน ปัญญาอันเกิดจากการศึกษาเรียนรู้และคิดหาเหตุผลตามกรอบของวิทยาการสมัยใหม่ไม่ว่าจะเป็นวิทยาศาสตร์ รัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ หากขาดความเชื่อในการปฏิบัติให้เหมาะสมดั่งงามย่อมทำให้มนุษย์เอารัดเอาเปรียบ แข่งขัน และแข่งขันซึ่งกันและกัน มุ่งหวังความอยู่รอดของตัวเองโดยไม่ใส่ใจต่อความสุขหรือความทุกข์ของผู้อื่น
วิทยาการสมัยใหม่ในประเด็นที่เกี่ยวข้องวิทยาศาสตร์นั้น เป็นศาสตร์มุ่งแสวงหาความจริง และพิสูจน์ความจริง วิทยาศาสตร์ต้องการเรียนรู้กฎธรรมชาติและหาทางควบคุมธรรมชาติหรือเอาชนะธรรมชาติ วิทยาศาสตร์พยายามแสวงหาเครื่องมือเพื่อเข้าถึงความจริง และเปิดเผยความจริงตามกระบวนการและขั้นตอนของวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตาม จุดที่เป็นข้อก้ำกวลซึ่งวิทยาศาสตร์ไม่สามารถตอบโจทย์ได้คือ วิทยาศาสตร์สนใจเฉพาะการค้นหาและเปิดเผยความจริง แต่ไม่ได้มุ่งแสวงหาความดี	พระพุทธศาสนาเป็นศาสตร์ที่มุ่งเน้นในการแสวงหาความดี ความงาม และความสุขให้แก่มนุษย์ในเชิงปัจเจก และสังคมโดยรวม พระพุทธศาสนาจึงมีความจำเป็นที่จะเข้ามาช่วยเติมเต็มให้ศาสตร์หรือวิทยาการทั้งหลายสมบูรณ์ พัฒนาทั้งจิตภาพสมบูรณ์คู่กับการพัฒนาด้านกายภาพ ในขณะเดียวกัน หากมอง “ความจริง” ในมิติของวิทยาศาสตร์ และพระพุทธศาสนานั้น มีจุดร่วมที่สำคัญประการหนึ่งคือ “ความจริงตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ” พระพุทธศาสนามีจุดยืนที่ชัดเจนว่าไม่ว่าพระพุทธเจ้าจะถือกำเนิดหรือไม่ก็ตาม ความจริงตามธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งที่ปรากฏและมีอยู่แล้ว พระองค์เป็นเพียงผู้เข้าถึงกฎเกณฑ์ธรรมชาติ และนำกฎเกณฑ์ดังกล่าวมานำเสนอแก่มนุษยชาติ

แนวคิดพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม (socially engaged Buddhism)

การนำพระพุทธศาสนาเข้าไปแก้ไขปัญหาสังคมที่เผชิญอยู่ในขณะนี้ เป็นแนวคิดที่เกิดจากการตีความหลักคำสอน ตลอดจนบุคคลทางศาสนาดำเนินการกิจกรรมเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสังคมใหม่ ๆ นั้น ก่อให้เกิดความคลางแคลงในหมู่นักวิชาการส่วนหนึ่งถึงพื้นฐานหลักคำสอนเดิมที่รองรับกับแนวคิดนี้ว่าเป็นแนวคิดใหม่ทั้งอรรถะ (ความหมาย) และพยัญชนะ (คำ) ในหมู่นักวิชาการศาสนาส่วนหนึ่ง อาจจะวิตกว่าแนวคิดนี้เป็นแนวคิดการฟื้นฟูหลักคำสอนพระพุทธศาสนาและอาจจะเป็นการลดคำสอนที่เน้นโลกุตระธรรม ทอนลงมาเหลือเพียงมิติทางสังคมโดยการเข้าใจทั่วไปว่าหลักคำสอนพระพุทธศาสนาแบ่งออกเป็นสองส่วนหลัก ได้แก่ โลกุตระธรรมเป็นหลักคำสอนที่มีเป้าหมายเน้นการบรรลุดุธรรมขั้นสูงสุด ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติด้านจิตใจภายในของปัจเจกบุคคล และโลกียธรรม หลักคำสอนที่เป็นหลักศีลธรรม เน้นหลักการจัดความสัมพันธ์ระหว่างกันของบุคคลในสังคมนั้นแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด ในทัศนะนี้อาจจะมองว่าแนวคิดพุทธศาสนาเพื่อสังคมอาจจะละเลยสาระหลักของคำสอนของพระพุทธศาสนาที่เน้นสัจธรรมที่เป็นโลกุตระธรรมได้

ในทัศนะของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาตลอดจนนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาที่ขัดเกลาดตนเองและมีประสบการณ์ทางศาสนาหลายท่านเห็นว่า ถึงแม้แนวคิด “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม” จะเป็นคำที่ถูกผลิตขึ้นใหม่ แต่ตัวเนื้อหาสาระของหลักการเป็นสิ่งที่มีอยู่อย่างเพียบพร้อมในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาและส่งถ่ายทอดแนวคิดนี้เป็นรูปธรรมเชิงประจักษ์ผ่านพระจริยวัตรของพระศาสดาที่บำเพ็ญพระมหากรุณาธิคุณต่อสรรพสัตว์เมื่อครั้งทรงมีพระชนม์ชีพอยู่ได้อย่างสมบูรณ์ การเข้าใจว่าหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่แยกปัจเจกบุคคลและสังคมออกจากกันนั้นเป็นความเข้าใจที่ไม่สอดคล้องกับหลักการพระพุทธศาสนา เพราะพระพุทธศาสนามีเนื้อหาที่เน้นในส่วนที่ว่าสรรพสิ่งมีความเชื่อมโยงกัน และท่านดิช ฮัท นันท์ ยืนยันว่า

“พระพุทธศาสนาเพื่อสังคมก็คือพระพุทธศาสนา หากคุณปฏิบัติตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนาต่อครอบครัว สังคม นั้นแหละพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม” (หิมพวรรณ รักแตงาม, 2556)

ผู้เขียนสามารถอธิบาย แนวคิด (socially engaged Buddhism) ของ ดิช ฮัท นันท์ ให้สอดคล้องกับศาสตร์สมัยใหม่ได้ว่า socially engaged Buddhism เป็นแนวคิดของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานที่มีแนวคิดหลักว่า การขจัดความทุกข์ของมนุษยชาติเป็นหน้าที่ที่สำคัญของชาวพุทธ ดังนั้นแนวคิดนี้มุ่งเน้นการช่วยขจัดความทุกข์ที่เกิดขึ้นทั้งทางกายและทางใจด้วยคำสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นการนำศาสตร์สมัยใหม่ที่เชื่อมโยงกับแนวคิดของท่าน ดิช ฮัท นันท์ จึงจะมีลักษณะการบูรณาการที่มีสัดส่วนของการขจัดความทุกข์ทั้งทางกายที่มาจากสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ที่มีผลกระทบทางกายภาพด้วยศาสตร์สมัยใหม่ และการขจัดความทุกข์ทางใจที่เกิดขึ้นอันมาจากปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางธรรมชาติ (เกิดแก่เจ็บตาย) ด้วยคำสอนของ

พระพุทธเจ้า และชาวพุทธ รวมถึงพระสงฆ์สามารถบริการสังคมและช่วยเหลือสังคมด้วย เพื่อแสดงให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาสามารถเข้าถึงสังคมได้ทุกลักษณะสูงสุด

เพราะฉะนั้นแนวคิด “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม” จึงอาจมีความหมายใหม่ในแง่ของการใช้คำ (คำ) และการตีความหลักคำสอนเพื่อแก้ปัญหาใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อนเมื่อครั้งพระพุทธองค์ได้วางรากฐานคำสอนไว้ แต่ไม่ได้มีความหมายใหม่ในแง่เนื้อหาของหลักธรรม (อรรถ) หลักคำสอนที่เป็นโลกุตระธรรมที่เน้นเป้าหมายปัจเจกบุคคลและโลกียธรรมหรือศีลธรรมที่มีเป้าหมายการจัดการจิตความสัมพันธ์ของคนในสังคมจะผ่านการกล่อมเกล้าของบุคคลผู้ปฏิบัติตามหลักคำสอนนั้นไม่อาจจะแยกออกจากกัน การกล่อมเกล้าด้วยการปฏิบัติตามหลักสอนทางศาสนาระดับโลกุตระธรรมที่มีอยู่ภายในจะสะท้อนออกในรูปแบบการเคลื่อนไหวกิจกรรมภายนอกด้วยการเข้าไปช่วยเหลือสังคม ท่านติช นัท ฮ์ กล่าวว่า

“การฝึกสมาธิช่วยให้แต่ละบุคคลตื่นในการกระทำของตนเองในทุกขณะ แม้การกระทำที่เป็นปกติในชีวิตประจำวัน ในการฝึกสมาธิอย่างเข้มข้น ผู้ปฏิบัติจะได้รับประสบการณ์ที่เรียกว่า “ซาโตริ” (satori) อันเป็นภาษาเซ็นเรียกว่า “นิพพาน” ความเป็นอิสระจากวัฏฏะ (freedom from the cycle of reincarnation) การฝึกสมาธิช่วยรื้อนำเมล็ดพันธุ์แห่งความกรุณา” (หิมพรรณ รักแตงาม, 2556) (ซาโตริ เป็นระดับความเข้าใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างถ่องแท้ ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวจะอ้างอิงประสบการณ์ส่วนตัวเป็นหลัก ทำให้การซาโตริของแต่ละคนจะมีภาวะแตกต่างกัน ดังนั้นการจะระบุโดยชัดว่า ซาโตริ คือนิพพาน ไม่สามารถทำได้ เพราะซาโตริ จัดเป็นการรู้แจ้งเพียงหน่วยย่อย แต่นิพพานจะต้องมาจากการรู้แจ้งของสังขาร หรือที่เรียกว่าดวงตาเห็นธรรมเสียก่อนถึงเข้าสู่ภาวะนิพพานได้)

แนวคิดพุทธศาสนาเพื่อสังคมจึงไม่แยกหลักธรรม “ระบบคิด” ออกจากคุณค่าภายในด้าน “จิตใจ” ด้วยการสัมผัสได้ตลอดเวลาและนำมาได้ในชีวิตประจำวันในทุกขณะจิต การนำหลักพุทธธรรมเข้ามาสู่ตนแล้วสะท้อนสิ่งที่อยู่ในตนนั้นออกมาสู่สังคมข้างนอกที่เป็นไปเชิงบวก กระบวนการดังกล่าวดังกล่าวจึงเป็น “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม” อยู่ในตัว

การจัดการความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกันแยกออกจากกันไม่ได้กับบรรณธรรมหรือโลกุตระธรรมที่เรียกว่านิพพาน ที่นี้ในโลกสมัยใหม่ (โมเดิร์น) ซึ่งเกิดในยุโรปเมื่อประมาณ 200-300 ปีมาแล้ว เกิดในเมืองไทยประมาณร้อยปีมาแล้ว คำว่าโลกสมัยใหม่ไม่ได้แปลว่ายุคปัจจุบันอย่างเดียว แต่มันมีลักษณะพิเศษในทางสังคมเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง หรือแม้แต่โลกหลังสมัยใหม่ มันไปแยกสองส่วนนี้ของศีลธรรมออกจากกัน กระบวนการเรียนรู้ทางศีลธรรมของคนโบราณมันอยู่ในวิถีชีวิตหรือเป็นกระบวนการชีวิต พัฒนาการของยุคอุตสาหกรรมหรือยุคทุนสมัยก่อให้เกิดผลเชิงบวกในแง่ของการก้าวหน้าของสหวิทยาการและสติปัญญาบนฐานของการแสวงหาภายใต้ขอบเขตของโลกความจริงเชิงประจักษ์ อีกด้านหนึ่งก่อให้เกิดการละทิ้งด้านคุณค่า ถึงพอมันมีบ้างก็ขาดการ บูรณาการให้มีความเชื่อมต่อกันได้ ช่วงนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างสำคัญ เริ่มจากการการลดทอนจิตใจลงเหลือเฉพาะในแง่วัตถุและความ

เชี่ยวชาญเฉพาะด้านของผู้ชำนาญการอันสอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรม ปัญหาที่ตามมา (บุรณกร บัณฑิต และวิบูลย์ แมนสถิต, 2554)

พระไพศาล วิสาโล ได้กล่าวว่า ความเป็นไปของบุคคลใดบุคคลหนึ่งมิได้เกิดจากการกระทำของตนหรือบุคคลอื่นเท่านั้น หากยังเป็นผลจากปัจจัยทางสังคม เช่น ระบบ สถาบัน นโยบายหรือโครงสร้างทางสังคมซึ่งไม่สามารถระบุใครคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหรือกระทำได้อาทิ ความยากจนของประชาชนอันเกิดจากนโยบายต่างของรัฐ นโยบายหรือโครงสร้างเหล่านี้เป็นผลผลิตของสังคม ดำรงอยู่ได้เพราะความสนับสนุนเห็นชอบของผู้คนในสังคม ในโลกหลังสมัยใหม่ (post-modern) หรือโลกหลังอุตสาหกรรม (post-industry) ที่พัฒนาการทางเศรษฐกิจ สังคมไร้เป้าหมาย (พระไพศาล วิสาโล, 2546)

“เกิดความสับสนของสังคม การแทรกซึมของวัฒนธรรมป๊อป (blip culture) และร้ายที่สุดความเสื่อมของระบบอุตสาหกรรม เหล่านี้ได้ทำลายมโนภาพเกี่ยวกับโลกของมนุษย์ทุกคนที่มีอยู่ในสมอง สิ่งตามมาก็คือ คนมองเห็นแต่ความวุ่นวายและทวนทุกข์จากการที่ขาดอำนาจในการควบคุมและขาดเป้าหมาย” (รจิตลักษณ์ แสงอุไร และคณะ, 2532)

ปัญหาใหม่เชิงโครงสร้างก็ตามมา เช่น ปัญหาทำลายสิ่งแวดล้อม ปัญหาเรื่องสิทธิชุมชนสิทธิมนุษยชน ปัญหาความรุนแรง ปัญหาอาชญากรรม ฯลฯ ส่งผลกระทบต่อปัจเจกบุคคล เช่น นิยมความรุนแรง ฆ่าตัวตาย ความแปลกแยกในตนเอง ฯลฯ แนวทางการแก้ปัญหาสังคมที่สลบซับซ้อนใหม่ ๆ ดังกล่าวแนวทางหนึ่งที่สำคัญก็คือ การเริ่มกลับเข้าหามิติของมนุษย์เดิมที่ได้ถูกลดทอนลงก่อนหน้านี้ ซึ่งก็หมายถึงการกลับเข้ามาสู่การแสวงหาคำคุณค่าด้านจิตใจ ซึ่งคำอธิบายจิตใจดังกล่าวมีเพียบพร้อมในหลักคำสอนของศาสนาและหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่ถูกใช้แก้ปัญหาสังคมร่วมสมัยนั้นได้อย่างดี แต่จะแตกต่างที่สังคมสมัยก่อนไม่ได้สลบซับซ้อนเหมือนสังคมสมัยใหม่ อย่างไรก็ตาม หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาวางรากฐานการแก้ปัญหาของมนุษย์ทุกมิติทั้งปัญหาปัจเจกบุคคลและสังคมอย่างเป็นระบบ เพียงแต่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะบุคคลผู้สืบทอดศาสนาหรือองค์กรทางพระพุทธศาสนามีพัฒนาการบนฐานการได้รับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงของสังคมเช่นกัน ทำให้บุคคลที่เป็นตัวกลางระหว่างการเข้าถึงหลักคำสอนพระพุทธศาสนาและสะท้อนออกมาแก้ปัญหาสังคมใหม่อยู่กระแสดของเปลี่ยนแปลงของสังคมนั้นด้วย ซึ่งหมายถึง รากฐานการคิดแบบลดทอนมีผลต่อสังคมแยกย่อยเป็นหน่วยเล็กหน่วยย่อยอย่างสลบซับซ้อนมีผลต่อพุทธศาสนิกชนก็จัดองค์กรทางศาสนาแยกย่อยออกเป็นหลายรูปแบบเช่นกัน มีผู้แบ่งกลุ่มพุทธศาสนิกออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ “พุทธศาสนาแบบวิชาการ (academic Buddhism) พุทธศาสนาแบบจารีต (more Buddhism) พุทธศาสนาแบบราชาการ (civic Buddhism) และพระพุทธศาสนาแบบกระบวนการ (movement Buddhism)” (มานพ นักการเรียน, 2545)

สรุปได้ว่า จากการขัดเกลาตนเองด้วยการปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในระดับโลกุตรธรรมที่เป็นรากฐานของพระพุทธศาสนาและตีความหลักคำสอนพระพุทธศาสนา

แล้วเสนอหลักการตลอดจนอาจจะสู่การเคลื่อนไหวในรูปแบบกิจกรรมทางสังคมเพื่อแก้ปัญหา นั้น จนก่อให้เกิดแนวคิด “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม” ขึ้นในที่สุดด้วยเหตุนี้ การจะเข้าใจ แนวคิด “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม” ได้อย่างถ่องแท้จึงจำเป็นต้องเข้าใจพื้นฐานหลักคำสอน พระพุทธศาสนาที่เป็นแม่บทก่อน จึงได้วางเนื้อหาการอธิบายดังต่อไปนี้ 1) หลักคำสอน พระพุทธศาสนาตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา หลักคำสอนนี้เป็นโลกทัศน์การมองสิ่ง ต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนา 2) การนำโลกทัศน์สู่ฐานจิตใจในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ อย่างมีเป้าหมายและนำไปสู่การปฏิบัติการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมในสมัยพุทธกาลและ สดุดท้าย 3) หลักการที่เป็นหลักคำสอนนั้นถูกนำมาปฏิบัติกล่อมเกลادنเองของพระสงฆ์ตาม แบบอย่างศาสนาและนำไปสู่ปฏิบัติการแก้ปัญหาใหม่ ๆ กรณีหลังนี้ ท่านพุทธทาสภิกขุจึงถูก เลือกเพื่อเป็นกรณีตัวอย่างที่การเคลื่อนไหวของท่านอยู่ขอบเขตของหลักการ “แนวคิด พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม” กรณีหนึ่ง และจะชี้ให้เห็นการปฏิบัติการในกรณีตัวอย่างนี้เป็นกรณี หนึ่งที่ทำได้จริงในบริบทสังคมปัจจุบัน

วิธีปรับศาสตร์สมัยใหม่เข้าหาพระพุทธศาสนา

วิชาพุทธศาสตร์ (Buddhist Studies) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พุทธวิทยา หรือพุทโธโลยี (Buddhology) วิธีการที่นิยมใช้วิธีแรกคือการบูรณาการพุทธศาสนากับศาสตร์สาขาต่าง ๆ เป็น การใช้อรรถาธิบายในศาสตร์ทั้งหลายมาช่วยอธิบายความพระพุทธศาสนา ซึ่งจะทำให้พระพุทธศาสนา เป็นที่ยอมรับของคนรุ่นใหม่ได้ง่ายมากขึ้น ในปัจจุบันพระพรหมคณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) เขียน หนังสือพุทธธรรม ล้วนแต่ใช้วิธีการนี้ในการนำเอาความรู้จากศาสตร์และปรัชญาต่าง ๆ มาอธิบายคำสอนในพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น ในกสิการทวาชสูตรพระพุทธเจ้าทรงใช้อรรถาธิบาย ความรู้ด้านการเกษตรมาอธิบายธรรมแก่ชาวบ้านคนหนึ่งว่า สทฺธพืชฺชโตปฏฺฐฏฺฐิปลญฺญา เม ยุคนงคฺลํ แปลความว่า ศรัทธาเป็นเมล็ดพืช ความเพียรเป็นฝน ปัญญาเป็นแอกและไถ หิริเป็น งอนไถ ใจเป็นเชือก สติเป็นผาลและปฏัก นี่เป็นการบูรณาการพุทธธรรมกับเกษตรศาสตร์ นับเป็นวิธีการอธิบายพุทธธรรมโดยใช้ศาสตร์ในยุคนี้มาเป็นเครื่องเสริมประกอบ วิธีการบูรณา การแบบที่ 1 ซึ่งทำให้คำสอนในพุทธศาสนาเป็นตัวตั้ง แล้วนำองค์ความรู้ในศาสตร์สมัยใหม่ มาเป็นส่วนประกอบอธิบายเสริมเข้าไปอนั้นจะทำให้พุทธศาสนาดูทันสมัยและเป็นที่ยอมรับได้ ง่ายสำหรับคนรุ่นใหม่ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2553)

วิธีปรับพระพุทธศาสนาเข้าหาศาสตร์สมัยใหม่

วิธีการนี้เป็นการปรับพุทธศาสนาเข้าหาศาสตร์สมัยใหม่ คือเป็นการใช้ศาสตร์สมัยใหม่ เป็นตัวตั้งแล้วนำหลักธรรมในพุทธศาสนามาเป็นส่วนเสริม เพื่อช่วยให้เกิดความสมบูรณ์ด้วยมิติ ทางศีลธรรมของศาสนา วิธีการนี้ใช้กับการศึกษาแบบธรรมประยุกต์หรือที่เรียกว่า ธรรมวิทยา หรือธรรมโมโลยี (Dhammology) และคำว่าประยุกต์ หมายถึงการปรับใช้ประโยชน์ ดังนั้น

วิธีการแบบนี้จึงเป็นการศึกษาแบบธรรมประยุกต์คือการปรับใช้ธรรมให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยศาสตร์ใหม่เป็นสะพาน วิธีการนี้นอกจากจะช่วยให้ธรรมเป็นอากาโศคือไม่ล้าสมัย เพราะสามารถปรับเข้ากับวิถีชีวิตของคนทุกยุคทุกสมัยแล้วยังจะเป็นการช่วยนำศีลธรรม กลับมาสู่โลกใบนี้อีกด้วย ในประเด็นนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ที่ว่า ศาสตร์ทั้งหลายมุ่งแสวงหาความจริง แต่ไม่ได้แสวงหาความดี ศาสตร์สมัยนี้สอนคนให้เป็นคนเก่งโดยไม่จำเป็นต้องเป็นคนดี เพราะเขาถือว่าไม่ใช่หน้าที่ของศาสตร์สมัยใหม่ที่จะสอนศีลธรรม การสอนศีลธรรมเป็นหน้าที่ของศาสนา ทุกวันนี้บ้านเมืองจึงเต็มไปด้วยคนเก่งแต่ไม่ดี ก็เพราะไม่มีการสอนศีลธรรมในศาสตร์ทั้งหลายนั่นเอง ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงมีหน้าที่สอนธรรมประยุกต์ เพื่อใช้ควบคู่กับศาสตร์ทั้งหลายสำหรับผลิตคนที่ทั้งเก่งและดีออกสู่สังคมให้มากขึ้น

การสอนแบบบูรณาการโดยแทรกพุทธศาสนาเข้ากับศาสตร์ทั้งหลายตามวิธีที่ 2 นี้ จึงจำเป็นสำหรับผลิตคนที่ทั้งเก่งและดีสู่สังคม ครูสามารถสอนแทรกธรรมเมื่อสอนวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียน นักเรียนก็จะได้รับความรู้ในศาสตร์และข้อควรปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาไปพร้อม ๆ กันครูในโรงเรียนวิถีพุทธสามารถสอนนักเรียนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีสติและมีสมาธิ โดยตั้งชื่อกิจกรรมนั้นว่า แบบพุทธ เช่น ทำสวนแบบพุทธทานอาหารแบบพุทธ ฯลฯ อย่างในประเทศญี่ปุ่นมีการสอนสอดแทรกพุทธศาสนานิกายเซนเข้ากับวิถีชีวิตคนญี่ปุ่นได้อย่างกลมกลืน เขาใช้คำว่า แบบพุทธ กับกิจกรรมทุกอย่างที่ต้องทำอย่างมีสมาธิ เช่น จัดดอกไม้แบบเซน ทำสวนแบบเซน ชงชาแบบเซน วาดภาพแบบเซน บริหารแบบเซน ฯลฯ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2553)

ดังนั้น ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ เช่น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงได้มีการทำหลักสูตรและสร้างรายวิชาที่มีการปรับใช้พุทธธรรมเข้ากับศาสตร์สาขาต่าง ๆ ซึ่งเป็นการเสริมธรรมเสริมปัญญาเข้าไปในศาสตร์เหล่านั้น รายวิชาประเภทนี้มีกลายด้วยคำว่าเชิงพุทธ หรือ แนวพุทธ เช่น สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์ รัฐศาสตร์เชิงพุทธ พุทธจิตวิทยาศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์ ฯลฯ

สรุป

การฝึกฝนอบรมตนให้งอกงามใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านศีล ด้านจิตใจ และด้านสติปัญญา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มนุษย์เป็นทั้งคนดีและคนเก่ง มีความรู้ความเข้าใจในสถานะของสิ่งทั้งหลาย ปรับตัวเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการดำรงอยู่ และรู้จักเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ตลอดจนปรับสิ่งแวดล้อมให้เป็นประโยชน์แก่ตน ส่วนวิทยาการสมัยใหม่เป็นการศึกษาความรู้และเกี่ยวกับข้อเท็จจริง และกฎที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึงสาขาวิชาหรือสาขาความรู้ต่าง ๆ หรือกระบวนการ และกิจกรรมที่ทำให้ได้ความรู้ที่สามารถทดสอบได้ เพื่อบรรยาย อธิบาย ทำนาย และควบคุม ความสอดคล้องของพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่เป็นระบบวิชาความรู้อันเป็นระบบความรู้ในฐานะเป็นศาสตร์ที่แสวงหาความรู้ความเข้าใจ ที่จะ

ช่วยชี้ช่องทางบอกทางเดินชีวิตมนุษย์ให้รู้จักการเข้าถึงชีวิตที่พึงามและตามสนองความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ การดำเนินชีวิตและใช้ชีวิตอย่างเป็นสุข พุทธศาสนาสอนให้มนุษย์เข้าใจถึงการกระทำของมนุษย์แต่ละคน ว่าเป็นเหตุปัจจัยให้ประสบกับทุกข์หรือสุขมากน้อยแตกต่างกันไป ส่วนวิทยาศาสตร์พัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้มีความฉลาดในการแสวงหาความอยู่รอดทางร่างกาย วิทยาศาสตร์ และลักษณะของพระพุทธศาสนามีความสอดคล้องในส่วนของการแสวงหาความรู้ความจริงจากแหล่งความรู้ที่เป็นความรู้เชิงประจักษ์ ความรู้ตามแนวตรรกะ

ส่วนการเชื่อมต่อนี้พุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่นั้นใช้วิธีการที่เรียกว่า การบูรณาการ ซึ่งหมายถึงการรวมกันเป็นกลุ่มก้อนจนกลายเป็นเนื้อเดียวกัน หรือการนำสิ่งที่แยกกันมารวมกันเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจนเกิดองค์รวม วิธีการบูรณาการมี 2 วิธีคือการปรับศาสตร์สมัยใหม่เข้าหาพุทธศาสนา และการปรับพุทธศาสนาเข้าหาศาสตร์สมัยใหม่ โดยที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ เช่น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้นำแนวคิดการบูรณาการมาเป็นหลักการสำคัญในการจัดการศึกษาปัจจุบัน โดยมีคำว่าแบบพุทธหรือเชิงพุทธเข้าต่อท้ายของหลายศาสตร์ เช่น สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์ รัฐศาสตร์เชิงพุทธ การจัดการเชิงพุทธ พุทธจิตวิทยาศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์ ฯลฯ เพราะในขณะที่สังคมเผชิญหน้าประเด็นปัญหาทางวิชาการ หรือวิกฤติการณ์ต่าง ๆ สังคมไม่สามารถที่จะผลักให้เป็นภาระของศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งรับมือ หรือตอบโต้เพียงลำพัง ด้วยเหตุนี้ พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่สาขาต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมคิดค้น และออกแบบเครื่องมือ เครื่องมือกระบวนการวิธีการที่เหมาะสม โดยการบูรณาการ และสร้างชุดความรู้ หรือเครื่องมือแบบสหวิทยาการ เพื่อนำจุดเด่นของวิทยาการต่าง ๆ มาเป็นฐานรองรับ โดยการสร้างแบบจำลองอธิบายและตีความให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหา และวิกฤติการณ์ต่าง ๆ บนสถานการณ์ที่เป็นจริงและเฝ้าต่อสถานการณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- บุรณกร บัณฑิต และวิบูลย์ แมนสถิต. (2554). รูปแบบการนำตนเองเข้าไปผูกพันกับชุมชนของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาสังคม. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2553). วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2550). พุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต). (2557). วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไพศาล วิสาโล. (2546). พระพุทธศาสนาไทยในอนาคต. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรีสดุงศ์.

- พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม. (2561). พุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่. วารสารปัญญา, 25(1), 1-13.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2557). พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่: ตัวแบบวิธีวิทยาว่าด้วยพุทธบูรณาการและพุทธสหวิทยาการ. เรียกใช้เมื่อ 10 กันยายน 2566, จาก http://center.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=1733&articlegroup_id=278
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2552). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี พร้อมอรรถกถา (ชุด 91 เล่ม) พระไตรปิฎก อรรถกถาแปล ฉบับครบรอบ 200 ปี แห่งราชวงศ์จักรี กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
- มานพ นักการเขียน. (2545). พระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รจิตลักษณ์ แสงอุไร และคณะ. (2532). คลื่นโลกที่สาม. กรุงเทพมหานคร: อินทนิล.
- รัตน์ บัวสนธ์. (2552). ปรัชญาวิจัย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- หิมาพร รักแตงาม. (2556). การวิเคราะห์การตีความหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของ ดิชนัท ฮันท์. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. หลักเกณฑ์การตีพิมพ์ในวารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์

วารสารวิชาการพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช เป็นวารสารวิชาการ เพื่อเป็นสื่อกลางส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้ในด้านพระพุทธศาสนา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการประยุกต์ใช้องค์ความรู้จากการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้ากับพระพุทธศาสนา ผลงานทั้งทางด้านการวิจัย และผลงานทางวิชาการ บทความวิจัย หรือบทความวิชาการ ในมิติด้าน พุทธศาสนา การพัฒนาสังคม สังคมวิทยา ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอก มีกำหนดออกวารสารปีละ 4 ฉบับคือ

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เดือน เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 เดือน กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม – ธันวาคม

2. ประเภทของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์

1) บทความวิชาการ เป็นบทความที่เสนอเนื้อหาความรู้ ความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิชาการที่เชื่อถือได้ในเรื่องนั้น ๆ โดยมีหลักฐานทางวิชาการอ้างอิง

2) บทความวิจัย (Research article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน

3. การจัดเตรียมบทความ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 10 – 15 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัด พร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง

พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้ โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องควรสั้น และให้ได้ใจความตรงกับวัตถุประสงค์และเนื้อเรื่อง โดยให้พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุวุฒิการศึกษาสูงสุด พร้อมระบุตำแหน่งทางวิชาการ พิมพ์ด้วยตัวอักษรปกติอยู่ใต้ชื่อเรื่อง โดยเรียงมาทางด้านขวา และให้ตัวเลขเป็นตัวยกท้ายชื่อผู้เขียน เพื่อแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับตำแหน่งทางวิชาการและชื่อหน่วยงานพร้อมอีเมล

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 – 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) เนื้อเรื่องควรใช้ภาษาที่ง่าย สั้นกะทัดรัดแต่ชัดเจน ถ้าเป็นต้นฉบับภาษาไทยให้ยึดตามหลักพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

7) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ประมาณ 6 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะห่างการพิมพ์ 1 ช่วงบรรทัด

8) ภาพ ให้ใช้ภาพสีหรือขาวดำ ให้ชื่อกำกับภาพเรียงตามลำดับ ในเนื้อเรื่องให้พิมพ์คำอธิบายที่สั้นและชัดเจนได้รูปภาพ การจะได้ตีพิมพ์ภาพสีหรือไม่ ขึ้นกับการพิจารณาของกองบรรณาธิการ

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุปมีความกะทัดรัด และสั้น

2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัยกรอบแนวคิดและระบุวัตถุประสงค์การวิจัย

3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียงชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบความคิดในการวิจัยว่ามีความสอดคล้องหรือขัดแย้งอย่างไร

6) องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) (ถ้ามี) ระบุองค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) หมายถึง ประเด็นที่ผู้วิจัย เสนอแนะขึ้นมาจากผลการวิจัยหรือข้อค้นพบจากการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อให้ข้อมูลคำแนะนำแนวทางหรือวิธีการใด ๆ แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อเสนอแนะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนา การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน หรือการบริหารจัดการ เป็นต้น

9) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงอรรถที่ปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับ ผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสาร จะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-

ปิด แล้วระบุชื่อ - นามสกุลของผู้เขียนและเลขปีของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ เล่มที่ ข้อ เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย/ 15/16/282-283), (พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล/16/256-320)

2) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, 2554)

3) ผู้แต่งสองรายให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” เชื่อมระหว่างผู้แต่งทั้งสองราย แล้วพิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ และเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2553) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการ ให้ใช้เครื่องหมายอฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (พระธรรมโกศาจารย์, ประยูร ธมมจิตโต, 2548; พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกเว้นวรรคหนึ่งครั้ง เพิ่มคำว่า และคณะ แล้วพิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระเทพโสภณ, ประยูร ธมมจิตโต และคณะ, 2548)

5) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งเช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง เช่น (Keown, 2003)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งสองราย ใช้เครื่องหมาย “&” ระหว่างผู้แต่งทั้งสองราย แล้วพิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2000)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. แล้วพิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (Kaiser et al., 2008)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่ง

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

- 1) บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด ใช้ 21 เซ็นจูรี
- 2) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา. สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ/(ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ธรณ์ ธารงนาวาสวัสดิ์. (2548). ไต้ทะเลมึความรัก ภาคสาม: หลังคลื่นอันดามัน. กรุงเทพมหานคร: บ้านพระอาทิตย์.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ชื่อเรื่อง/(เลขหน้าที่อ้าง)./สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เสาวณีย์ จำเดิมแผ่ดจี้ก. (2534). การรักษาภาวะจับหัดเฉียบพลันในเด็ก. ใน สมศักดิ์ โลห์เลขา, ชลรัตน์ ดิเรกวัฒนชัย และ มนตรี ตูจันดา (บรรณาธิการ), อิมมูโนวิทยาทางคลินิกและโรคภูมิแพ้. (หน้า 99-103). กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยกุมารแพทยแห่งประเทศไทย และสมาคมกุมารแพทยแห่งประเทศไทย.

4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ธิตูตุมิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ : ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ใน ชื่อสารานุกรม./ (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทอาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Sciencefiction. In The encyclopaedia America, (Vol.24, pp.390-392). Danbury, CT: GrolierPress.

6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อวิทยานิพนธ์./ ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์

ตัวอย่าง :

ทิพมาศ เสวตวรโชติ. (2559). ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบบูรณาการสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

มนัส ภาควิน. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์)./ ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์./ (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

โกเมทร์ อ่อนนุช. (5 พ.ย. 2560). ความเชื่อเรื่องนาคในพระพุทธศาสนา (นางสาวเจนจิรา พุ่มแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)

๙) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่) ./ ชื่อเรื่อง ./ เรียกใช้เมื่อ / จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

เดชขจร ภูมิพิย์. (๒๕๖๒). วิธีฝึกใจให้เลิกทรมานจากความเครียด เรียกใช้เมื่อ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒ จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936/คำสั่ง-ประกาศ/>

๑๐) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย./ (ปีที่พิมพ์) ./ ชื่อเรื่อง (ถ้ามี) ./ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ ตอนที่/ หน้า/ (วัน/ เดือน/ ปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔). (๒๕๖๒). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๕๗ ก. หน้า ๔๙ (๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒).

ประกาศกรมการปกครอง. (๒๕๖๔). เรื่อง ยกเลิกการเรียกสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และ สำเนาทะเบียนบ้าน. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๘ ตอนพิเศษ ๒๙๘ ง. (๖ ธันวาคม ๒๕๖๔).

๕. การส่งบทความเข้าระบบ ThaiJO เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของ วารสารพุทธสังคัมวิทยาปริทรรศน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/PPJ/index> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: thammarat.yo@mbu.ac.th

๖. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารพุทธสังคัมวิทยาปริทรรศน์

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์ เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version ๒๐๑๐ หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วย ภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน ๑๕ หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและ เอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของ รูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของ ผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดย การพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. เจื่อนใจของบรรณาธิการ

เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินบทความแล้ว มีความเห็นให้แก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ หากรายงานการวิจัยบทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยนั้น ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ หรือไม่ผ่านการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิหรือเชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์แล้ว ผู้นิพนธ์บทความจะได้รับแจ้งผลการพิจารณา ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารฯ

ตัวอย่าง
การเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

.....(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ : 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt)

.....(16.pt)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1.....(16.pt)

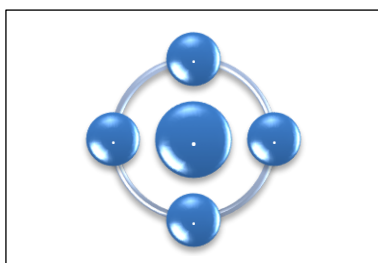
2.....(16.pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

.....(16.pt)

ผลการวิจัย (18pt)

.....(16.pt)

ภาพที่ 1 ชื่อภาพ (ถ้ามี)

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง (ถ้ามี)

อภิปรายผล (18pt)

.....(16.pt).....
.....
.....
.....

สรุป/องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (18 pt)

.....(16.pt).....
.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ (16 pt)

- 1.....(16.pt).....
- 2.....(16.pt).....

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (ถ้ามี) (16 pt)

- 1.....(16.pt).....
- 2.....(16.pt).....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

.....(16.pt).....
.....
.....Eng (16.pt).....
.....
.....

ตัวอย่าง
การเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

.....(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ : 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

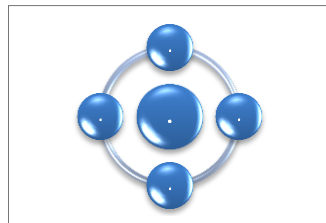

บทนำ : Introduction (18 pt)

.....(16 pt).....

เนื้อหา : Body (18 pt)

.....(16 pt).....

ภาพที่ ๑ ชื่อภาพ (ถ้ามี)

ตารางที่ ๑ ชื่อตาราง (ถ้ามี)

สรุป : Conclusion (18pt)

.....(16 pt).....

เอกสารอ้างอิง : References (18 pt)

.....(16 pt).....

.....Eng.(16 pt).....

